

Nacrt-Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021. - 2027. godine

Gospić, listopad 2021. godine

Sadržaj

Srednjoročna vizija razvoja, usklađena s Nacionalnom razvojnom strategijom republike hrvatske za razdoblje do 2030. godine	6
Zakonodavni okvir	7
Strateški okvir	8
Vizija iz ŽRS 2011-2013	9
Opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala (u srednjoročnom razdoblju)	9
Položaj, statistička podjela i administrativni ustroj županije	9
Položaj	9
Statistička podjela i administrativni ustroj županije	10
Grad Gospić	10
Grad Otočac	11
Grad Senj	11
Grad Novalja	12
Općina Karlobag	12
Općina Perušić	12
Općina Brinje	13
Općina Vrhovine	13
Općina Plitvička Jezera	13
Općina Lovinac	14
Općina Udbina	14
Općina Donji Lapac	14
Djelokrug rada županije	15
Organizacijska struktura upravnih tijela Ličko-senjske županije	16
Društvo	17
Demografija	17
Socijalna skrb	28
Predškolski odgoj i obrazovanje	31
Osnovno obrazovanje	32
Srednjoškolsko obrazovanje i visoke škole/fakulteti	33
Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje odraslih	35

Obrazovna struktura	35
Kultura i sport	35
Društvena i zdravstvena infrastruktura	36
Gospodarstvo	38
Opća gospodarska kretanja u Ličko-senjskoj županiji	38
Nezaposlenost	39
Zaposlenost	40
Poduzetnička infrastruktura	42
Prerađivačka industrija	47
Obrtništvo	47
Turizam	49
Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura	50
Stočarstvo	52
Proizvodnja kravljeg mlijeka i goveđeg mesa	52
Ovčarstvo	53
Marikultura i akvakultura	54
Ekološka poljoprivreda	55
Utjecaj COVID-19 na gospodarstvo	55
SWOT analiza	56
Društvo	56
Gospodarstvo	56
Prostor i okoliš	57
Posebna područja i upravljanje razvojem	58
Posebni ciljevi plana razvoja LSŽ	59
Okvir za praćenje i vrednovanje	84

Tablica 1: Stanovništvo u RH, u Ličko-senjskoj županiji i Jadranskoj Hrvatskoj u popisnim godinama	17
Tablica 2: Broj stanovnika u županijama.....	17
Tablica 3: Kretanje broja stanovnika Ličko-senjske županije (2010-2019)	18
Tablica 4: Osnovni statistički pokazatelji	19
Tablica 5: Prirodni prirast stanovništva Ličko-senjske županije (razdoblje 2010-2019)	20
Tablica 6: Vitalni indeks stanovništva u Ličko-senjskoj županiji u 2010. i 2019. godini.....	20
Tablica 7: Vitalni indeks u JLS-ovima u Ličko-senjskoj županiji 2019. godini	21
Tablica 8: Migracijski saldo stanovništva Ličko-senjske županije (razdoblje 2010-2019).....	21
Tablica 9: Migracijski saldo na razini JLS-ova Ličko-senjske županije (razdoblje 2010-2019).....	22
Tablica 10: Procjena stanovništva prema spolu u Ličko-senjskoj županiji.....	23
Tablica 11: Procjena stanovništva prema spolu za regiju Jadranska Hrvatska	23
Tablica 12: Udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu županija u 2019. godini	23
Tablica 13: Prosječna životna dob u RH i po županijama u 2011. godini.....	24
Tablica 14: Indeks starenja u RH i u županijama Jadranske Hrvatske u 2011. i 2019. godini	25
Tablica 15: Koeficijent starosti u RH i u županijama Jadranske Hrvatske u 2011. i 2019. godini	26
Tablica 16: Broj stanovnika prema dobnim skupinama u Ličko-senjskoj županiji u 2011. i 2019. godini	26
Tablica 17: Struktura stanovništva prema završenom stupnju obrazovanja u Ličko-senjskoj županiji 2001. i 2011. godine.....	27
Tablica 18 Prosječne mjesečne bruto i neto plaće zaposlenih po NKD-u 2007. prosjek 2013. god.	28
Tablica 19 Pokazatelj siromaštva za Republiku Hrvatsku za 2012., 2013. i 2014. god. (%)	29
Tablica 20 Broj korisnika, kapaciteti, liste čekanja i broj zaposlenih u Domu za starije i nemoćne osobe.....	29
Tablica 21: Broj korisnika, kapaciteti, liste čekanja i broj zaposlenih u Obiteljskim domovima na području Ličko-senjske županije	30
Tablica 22: Društva Crvenog križa na području Ličko-senjske županije koja pružaju uslugu pomoći u kući	30
Tablica 23: Ustanove i udruge koje pružaju uslugu pomoći u kući	31
Tablica 24 Pregled broja djece i skupina po vrtićima Ličko-senjske županije	32
Tablica 25 Pregled ukupnog broja učenika i razrednih odjela u osnovnim školama Ličko-senjske županije.....	32
Tablica 26 Pregled ukupnog broja učenika i razrednih odjela u srednjim školama	34
Tablica 27 Pregled ukupnog broja učenika i studenata smještenih u učeničkim domovima na području Ličko-senjske županije	34
Tablica 28 Domovi zdravlja koji provode primarnu zaštitu na slijedećim pripadajućim područjima ...	36
Tablica 29 Rad stacionarne ustanove – OB Gospić.....	36
Tablica 30 Broj dana liječenja u 2014. godini.....	37
Tablica 31 Postotak popunjenosti postelja u OB Gospić u 2014. godini.....	37
Tablica 32: Aktivna trgovačka društva prema pravno-ustrojbenim oblicima i aktivni obrti.....	38
Tablica 33: Registrirane nezaposlene osobe prema županijama i spolu	39
Tablica 34: Registrirane nezaposlene osobe prema županijama, razini obrazovanja i spolu krajem ožujka 2021	40
Tablica 35: Ukupan broj zaposlenih u Ličko-senjskoj županiji	41
Tablica 36: . Zaposleni u pravnim osobama od 2014. do 2019. godine.....	41
Tablica 37: Zaposleni u pravnim osobama u Republici Hrvatskoj i Ličko-senjskoj županiji po granama djelatnosti (stanje na dan 31. ožujka 2019. godine).....	41
Tablica 38: Struktura poduzetnika prema veličini u 2018. godini.....	42
Tablica 39: Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Ličko-senjske županije	43

Tablica 40: Popis poslovnih zona u Ličko-senjskoj županiji u kojima postoji prostor za ulaganje.....	45
Tablica 41: Broj obrtnika ukupno i po sektorima.....	47
Tablica 42: Broj obrtnika po vrsti obrta	48
Tablica 43: Aktivni obrti prema cehovima za prosinac 2019	48
Tablica 44: Broj poslovnih subjekata	49
Tablica 45: Dolasci i noćenja turista u Ličko-senjskoj županiji.....	50
Tablica 46 Upisnik poljoprivrednika za 2018. i 2019. godinu prema pravnoj strukturi, Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, kolovoz 2020, Zagreb	50
Tablica 47: Struktura poljoprivrednog zemljišta Ličko-senjske županije u ha	51
Tablica 48: Brojno stanje domaćih životinja na dan 31. prosinca 2019.....	52
Tablica 49: Količina isporučenog kravljeg mlijeka i ukupan broj isporučitelja mlijeka tijekom 2019. godine u LSŽ	52
Tablica 50: Broj rasplodnih grla i broj uzgajivača ovaca na području LSŽ 2016-2019 (u usporedbi s ostalim županijama).....	53
Slika 1: Teritorij Ličko-senjske županije	10
Slika 2: Prikaz kretanja broja stanovnika Ličko-senjske županije 2010-2019	18
Slika 3: Prikaz strukture stanovništva Ličko-senjske županije prema dob u 2019. godini	27
Slika 4: Struktura poduzetnika prema teritorijalnoj rasprostranjenosti u 2018 godini	44

Srednjoročna vizija razvoja, usklađena s Nacionalnom razvojnom strategijom republike hrvatske za razdoblje do 2030. godine

U razdoblju do 2020. godine važeći strateški dokument Ličko-senjske županije (dalje: Županija) bila je Županijska razvojna strategija Ličko-senjske županije 2011-2013. godine sukladno Zakonu o strateškom planiranju i upravljanju razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 123/17, članak 23.).

Županijska skupština Ličko-senjske županije je na sjednici održanoj 19. lipnja 2020. godine donijela *Odluku o produljenju trajanja provedbe Županijske razvojne strategije Ličko-senjske županije 2011.-2013. godine* („Županijski glasnik“ 16/20) na godinu dana, do 31.12.2021. godine.

Provedbeni program jedinice područne (regionalne) samouprave je kratkoročni akt strateškog planiranja koji osigurava provedbu posebnih ciljeva Plana razvoja jedinice područne (regionalne) samouprave i povezuje ih s proračunom jedinice područne (regionalne) samouprave.

Prema Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 123/17) i Uredbi o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 89/18) jedinice područne (regionalne) samouprave prvi put izrađuju i donose provedbene programe.

Provedbeni program jedinice područne (regionalne) samouprave donosi se na vrijeme trajanja mandata izvršnog tijela jedinice područne (regionalne) samouprave i vrijedi za taj mandat.

Sukladno navedenom, *Odlukom o pokretanju postupka izrade Provedbenog programa Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2025. godine* („Županijski glasnik“ 23/21) pokrenut je proces pripreme izrade dokumenta službenog naziva Provedbeni program Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2025. godine. Javna ustanova Razvojna agencija Ličko-senjske županije zadužena je za izradu dokumenta i koordinaciju cjelokupnog postupka izrade dokumenta najkasnije do druge polovice prosinca 2021. godine u skladu s dopisom Ministarstva regionalnog razvoja i fondove Europske unije od 17. kolovoza 2021. godine (KLASA: 022-01/20-01/121; URBROJ: 538-04-4-1/357-21-6).

Sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem temelji se na načelima točnosti i cjelovitosti, učinkovitosti i djelotvornosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat, partnerstva i transparentnosti.

Proces izrade Provedbenog programa Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027. godine odvija se u nekoliko faza, i to:

1. Izrada analize stanja
2. Prijedlozi vizije i misije
3. SWOT Analiza
4. Opis izazova i razvojnih potreba
5. Prioriteti, mjere, aktivnosti i projekti u skladu sa strateškim ciljevima Nacionalne razvojne strategije 2030
6. Izrada financijskog plana provedbe i poveznica s proračunom
7. Izrada okvira za praćenje i izvještavanje
8. Prijedlog Nacrta Provedbenog programa Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2025. godine
9. Provođenje javnog savjetovanja o Nacrtu

10. Usvajanje Provedbenog programa Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2025. godine

Primjenom okvira strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske omogućiti će se uvjeti za koordinirano usmjeravanje resursa na ciljeve i mjere koje ostvaruju pozitivan društveni i gospodarski utjecaj na rast i zapošljavanje, a u korist ravnomjernog razvoja svih krajeva Ličko-senjske županije.

Za izradu analize stanja korišteni su interni i eksterni relevantni podaci, poput raznih Izvješća Upravnih odjela Ličko-senjske županije, podataka Državnog zavoda za statistiku, Financijske agencije, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Hrvatske gospodarske komore, Upisnika poljoprivrednika, Interneta te izvješća drugih nacionalnih institucija i službenih baza podataka.

Zakonodavni okvir

Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 123/17) uređen je sustav strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj na svim razinama upravljanja (nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini) te način pripreme, izrade, provedbe, izvješćivanja, praćenja provedbe i učinaka te vrednovanja akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na temelju članka 15. stavka 2. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 123/17), Vlada Republike Hrvatske je 2018. godine donijela Uredbu o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 89/18). Sustav strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj temelji se na nacionalnim (Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine), regionalnim, odnosno županijskim (Planovi razvoja jedinica regionalne (područne) samouprave za razdoblje 2021.-2027.) te lokalnim (Provedbeni programi jedinica lokalne područne (regionalne) samouprave za razdoblje 2021.-2025.) aktima strateškog planiranja.

Sukladno navedenom, Provedbeni program Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2025. godine predstavlja kratkoročni strateški akt kojim će se definirati ciljevi, prioriteti i mjere te razvojni projekti Županije, a koji su usklađeni sa strateškim okvirom hijerarhijski viših akata, odnosno s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine (dalje: NRS 2030.) te Planom razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027. godine.

Obvezni sadržaj Provedbenog programa Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2025. godine utvrđen je člankom 18. Uredbe o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 89/18) te Uputama za izradu provedbenih programa jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave točka 4. str. 11. (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije-dokument: UI-PPJLP(R)S-inačica: 1.1 od 18. kolovoza 2021. godine).

Strateški okvir

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine usklađena je s ciljevima nove regionalne i kohezijske politike Europske unije za razdoblje 2021.-2027.:

1. Pametnija Europa (*Smarter Europe*),
2. Zelena Europa bez ugljika (*Greener, low-carbon Europe*),
3. Povezanija Europa (*More connected Europe*),
4. Socijalnija Europa (*More social Europe*) i
5. Europa bliža građanima (*Europe closer to citizens*)

Strateški okvir Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, kao krovnog nacionalnog strateškog akta na koji se potom veže i strateški smjer razvoja na regionalnoj i lokalnoj razini sastoji se od sljedećih razvojnih smjerova i strateških ciljeva (dalje: SC):

Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo

- SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo
- SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi
- SC 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom
- SC 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske

Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize

- SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život
- SC 6. Demografska obnova i bolji položaj obitelji
- SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj

Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija

- SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
- SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva
- SC 10. Održiva mobilnost
- SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

Razvojni smjer 4. Ravnomjeran regionalni razvoj

- SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima
- SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Dokument je usklađen s višegodišnjem financijskim okvirom EU te aktima strateškog planiranja povezanim s uvjetima koji omogućavaju provedbu fondova Europske unije u razdoblju od 2021-2027. definiranim Odlukom o utvrđivanju akata strateškog planiranja povezanih s uvjetima koji

omogućavaju provedbu fondova Europske unije u razdoblju od 2021. do 2027. godine, rokova donošenja i tijela zaduženih za njihovu izradu (Vlada Republike Hrvatske, KLASA: 022-03/20-04/352, URBROJ: 50301-05/16-20-6), a koja je u skladu s Prijedlogom uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i financijskih pravila za njih i za Fond za azil i migracije, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za upravljanje granicama i vize (COM(2018) 375 final).

Vizija iz ŽRS 2011-2013

Ličko-senjska županija je gospodarski i infrastrukturno razvijena, korištenjem vlastitih prirodnih i ljudskih resursa, uz očuvan okoliš te prirodno, povijesno i kulturno naslijeđe, u kojoj njeni građani ostvaruju napredak jednak prosječnom hrvatskom građaninu. Nositelj takvog dinamičnog gospodarskog razvoja je malo i srednje poduzetništvo u sektoru turizma, poljoprivrede i ekološki prihvatljive industrije, a proizvodnja se bazira na održivom korištenju lokalnih prirodnih sirovina i stvaranju visokog stupnja dodane vrijednosti.

Ili nova vizija:

Ličko-senjska županija je županija održivog gospodarstva, očuvane prirode, bogate kulturne baštine, zadovoljnih ljudi i ugodnog života.

Ili neka druga definicija....

Opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala (u srednjoročnom razdoblju)

Položaj, statistička podjela i administrativni ustroj županije

Položaj

Ličko-senjska županija najveća je hrvatska županija koja se prostire na 5.350,00 km² kopnene te 596,63 km² morske površine te kopno obuhvaća 9,46% državnog teritorija. Prostire se većim dijelom ličkog zaleđa te obuhvaća dio planine Velebit, njegovo Senjsko-karlobaško priobalje i sjeverozapadni dio otoka Paga. U ukupnom prostoru Republike Hrvatske Ličko-senjska županija ima vrlo značajan položaj budući da se nalazi na međi kopnene i primorske hrvatske te svojim položajem predstavlja geoprometno središte Republike Hrvatske.

Ličko-senjska županija obuhvaća područje četiriju gradova i osam općina. Gradovi su Gospić, Novalja, Otočac i Senj; a općine Brinje, Donji Lapac, Karlobag, Lovinac, Perušić, Plitvička Jezera, Udbina i Vrhovine. Kao središte Ličko-senjske županije određen je Grad Gospić.

Slika 1: Teritorij Ličko-senjske županije

Kroz Ličko-senjsku županiju prolaze prometni koridori koji spajaju tri glavna središta Republike Hrvatske: Zagreb, Rijeku i Split. Kroz županiju prolaze jadransko-jonski cestovni pravac te europski cestovni pravac Vb (dijelom se podudara s autocestom A1 – Zagreb- Split). Županija graniči s Primorsko-goranskom županijom na sjeverozapadu, Karlovačkom županijom na sjeveru i Zadarskom županijom na jugu. Također, u dužini od 100,16 km dijeli državnu granicu sa Bosnom i Hercegovinom na istoku teritorija.

Statistička podjela i administrativni ustroj županije

Središte županije je grad Gospić, najveće središte rada i usluga u Ličko-senjskoj županiji. Gospodarski razvijeniji su gradovi Otočac, Novalja i Senj, a slijede veća naselja koja su ujedno i sjedišta općina (po broju stanovnika, od najvećeg prema najmanjem): Korenica, Brinje, Perušić, Donji Lapac, Udbina, Lovinac, Karlobag, Vrhovine.

Grad Gospić

Područje Grada Gospića kao jedinice lokalne samouprave ima površinu 966,64km². Na tom području smješteno je 50 naselja. Demografsku situaciju karakteriziraju negativni procesi (migracije, starost stanovništva). Gospodarski razvitak ovog područja prema PPUG usmjerava se na one djelatnosti za koje postoje dobri uvjeti. Mogućnosti gospodarskog razvitka bazirane su na postojećim resursima Grada, već izgrađenim proizvodnim potencijalima, uključujući tradicionalne gospodarske djelatnosti (poljoprivreda, stočarstvo) pa je poljoprivredno zemljište dijelom uređeno za intenzivnu proizvodnju kao već proizvodne jedinice, farme i u usmjerenu proizvodnju i organizirani otkup na lokalnoj razini. Potiče se ekološka poljoprivredna proizvodnja i stočarstvo u okviru domaćinstava i povezivanje s turističkom djelatnosti. Područje podvelebitskog prostora Brušana, Rizvanuše, Trnovca, Novosela Trnovačkog i Smiljana predstavlja resurs i realnu podlogu za razvitak pojedinih segmenata turističke djelatnosti, posebno seoskog turizma za što postoje svi preduvjeti (prirodni okoliš, izgrađeni objekti i dr.). Ravničarski dio istočnog rubnog područja Grada Gospića, koji obuhvaća prostore oko Ličkog Osika,

Bilaja, Ribnika i Ornica, preko Metka do Mogorića, predstavlja kvalitetan prostor za razvitak poljodjelstva i stočarstva. U tom području moguće je i intenzivnije razvijati određene gospodarske aktivnosti kao što su male farme, proizvodnja mlijeka, klaonice i dr.

Grad Otočac

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u RH, područje Grada Otočca kao jedinice lokalne samouprave zauzima površinu 565,30 km² što čini 10,57% površine Ličko-senjske županije i ima 22 naselja, a prema popisu stanovništva iz 2001. godine Grad Otočac ima 10 411 stanovnika. Prometna infrastruktura državnog i županijskog značaja koja prolazi centralnim dijelom prostora Grada Otočca, povezuje ovaj prostor kako unutar Županije tako i s jačim regionalnim centrima u susjednim županijama i usmjerava njegov razvoj. Autocesta Zagreb – Split, državna cesta D50 i D52, željeznička pruga, a i zračna luka koja se koristi u sportske svrhe, značajna je infrastruktura za razvoj područja. Prostor Grada Otočca može se podijeliti na tri osnovne prostorno-funkcionalne sredine koje obuhvaćaju slijedeća područja: Jugozapadni dio grada veličine 6.172 ha, kao gorsko-planinsko područje, sa izgradnjom koncentriranom u naseljima Gorići, Lipovlje, Kuterevo i Prozor; Sjeveroistočni dio grada veličine 9.178 ha sa disperzijom malih zaselaka u okviru naselja Dabar, smještenog uz rubove krškog polja te Središnje područje, veličine 41.180 ha, smješteno uz glavne prometne pravce, državne i županijske ceste i autocestu. Glavne karakteristike prostornog razvitka čine daljnji procesi urbanizacije i deagrarizacije s nastavljanjem trenda kretanja stanovništva prema većim naseljima te se predviđa nastavak rasta naselja Ličko Lešće, Kompolje, Sinac i Švica. Planiranje gospodarskog razvitka bazira se prvenstveno na razvoju industrije te poljoprivrede i stočarstva korištenjem prirodnih resursa. Osim ova dva glavna segmenta gospodarstva sekundarnu ulogu trebalo bi imati šumarstvo, ribarstvo i turizam. Izrađena spomenuta kvalitetna infrastruktura te povezivanje na nju gospodarskih zona koje se grade, kao i turističkih destinacija i zaštićenih područja, daju šansu brzom i kvalitetnom razvoju grada.

Grad Senj

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u RH jedinica lokalne samouprave-Grad Senj sastoji se od 24 naselja u ukupnoj površini 660,83 km². Prema popisu stanovništva iz 2001. godine Grad Senj ima 8.132 stanovnika. Prostorna organizacija temeljena je na mreži naselja uz obalu i naselja u zaleđu koja gravitiraju Gradu Senju. Najvažnije i najkompleksnije težište razvitka je Grad Senj zajedno sa sezonskim turističkim središtima na obalnom prostoru: Sv. Juraj, Jablanac i Stinica, zatim Vratnik i Melnice na državnoj cesti Senj-Otočac i Krasno polje na županijskoj cesti Sv. Juraj-Otočac. Prometna infrastruktura u povezivanju sustava naselja ima ključnu ulogu. Gospodarstvo je bazirano na novim industrijskim kapacitetima (energetska industrija – HE Senj, vjetroelektrana Vrataruša), prometnim i uslužnim djelatnostima te građevinarstvu i komunalnim djelatnostima, uz poštivanje svih ekoloških mjera zaštite ovog područja. Osim navedenih planiranih gospodarskih grana, razvitak je baziran i na značajnim mogućim turističkim kapacitetima lociranim uz obalnu crtu i u planinskim predjelima Velebita (čistoga obalnog mora, Velebit - park prirode, strogi i posebni rezervati te drugi prirodni i kulturni spomenici) te prometnom potencijalu (Jadranska magistrala Rijeka-Split i DC Senj-Zagreb). U namjeni površina određeni su i osigurani prostori za povećanje broja stanovništva i razvitak naselja, gospodarskih i negospodarskih djelatnosti, infrastrukturnih sustava, s tim da su se nastojale sačuvati prirodne vrijednosti. Zaštita okoliša nužno nameće organizaciju sustava za odvodnju otpadnih voda te uspostavljanje lokacija sanitarnih deponija komunalnog otpada i njihovo uređenje.

Grad Novalja

Grad Novalja obuhvaća teritorij od 93,36 km², 10 naselja, a prema popisu stanovništva iz 2001. godine ima 3.335 stanovnika. Grad Novalja kao središte jedinice lokalne samouprave najznačajnije je naselje po veličini, broju stanovnika, sadržajima kao i po gospodarskom značaju. Konceptualna obilježja prostornog razvitka Grada Novalje temelje se na zatečenim i trajnim vrijednostima te daljnjem razvitku izgrađenih struktura u funkciji turizma, odnosno uspostavljanju bolje prometne povezanosti na otoku i otoka sa kopnom (ceste, trajekti, luke, aerodrom i heliodrom). U tu svrhu predviđaju se daljnji zahvati za poboljšanje lokalne komunalne infrastrukture (vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda), kao i određena proširenja građevinskih područja za novu stambenu i turističku izgradnju. Dodatni poticaj budućem razvoju predstavljaju prirodne pogodnosti područja vezano uz poljoprivredno zemljište (Novaljsko polje-melioracija, maslinici Lun i dr.) uključivo ribarstvo – uzgoj marikulture i kvalitetno prirodno područje jugozapadnog dijela priobalnog prostora Grada. Razvoju poljoprivrede doprinijet će izrada Plana navodnjavanja Županije i Idejni projekt sustava navodnjavanja Novaljskog polja. Važnu podlogu budućeg razvitka Novalje predstavlja i mogući daljnji nastavak turističkog razvitka unutar građevinskog područja naselja i izdvojene zone turističke namjene izvan građevinskog područja naselja čime se ostvaruje razvojna baza koja će zajedno sa pratećim gospodarskim djelatnostima predstavljati podlogu za ostvarenje daljnjeg porasta broja stanovnika u Gradu Novalji. Planirani razvitak, osim na turizmu kao jednoj od najznačajnijih gospodarskih aktivnosti, temeljit će se i na stočarstvu, poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi te malom poduzetništvu i privlačenju digitalnih nomada.

Općina Karlobag

Područje Općine Karlobag zauzima površinu 283,37 km² i obuhvaća 14 naselja. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine Općina Karlobag ima 1.019 stanovnika. Demografsku situaciju Općine karakteriziraju negativni procesi ionako već lošeg stanja (migracije, starost stanovništva). Prostorni razvitak predviđen postojećom prostorno-planskom dokumentacijom usmjeren je u dva osnovna područja Općine Karlobag - priobalni dio i prostor uz regionalnu cestu Karlobag-Gospić kao jedini prostor mogućeg povezivanja obale sa unutrašnjošću. Na sjecištu tih pravaca nalazi se glavno naselje - općinsko sjedište Karlobag. U Karlobagu kao općinskom sjedištu osigurani su prostori razvoja stanovanja, urbanih funkcija i gospodarstva (prvenstveno turizma) uz opremanje prostora potrebnom infrastrukturom, pri čemu se ističe težište na izgradnji kanalizacije s uređajem za pročišćavanje i cestovnom obilaznicom Karlobaga (rezervirani koridori za novu Jadransku magistralnu cestu). Za priobalni dio i područje Baških Oštarija na Velebitu planiran je razvoj baziran na turizmu i stočarstvu, s tim da se u Karlobagu kao centru obalnog dijela osim turizma treba razviti i odgovarajuća proizvodna djelatnost.

Općina Perušić

Općina Perušić zauzima površinu 380,69 km² na kojoj je smješteno 18 naselja te prema popisu stanovništva iz 2001. godine ima 3.494 stanovnika. Prostorni razvoj na području Općine i nadalje će se usmjeravati i temeljiti na osnovnim resursima područja kao što su poljoprivredno i šumsko zemljište, uključivo mineralne sirovine, kao i postojećim – izgrađenim gospodarskim sadržajima (industrijsko-proizvodni, zanatsko-servisni, komunalni i dr.). Pretpostavljeni razvojni pomaci u ukupnom gospodarstvu imat će svoj odraz i na mreži naselja pa će kroz razmatrani razvojni period jačati naselja u središnjem razvojnom pojasu te neposrednom kontaktnom prostoru prema općinskom središtu. Međutim, i unatoč takvog rasta određenog broja naselja, ista će se i u budućnosti zadržati u okvirima malih ruralnih naselja sa pretežitom veličinom do 300 stanovnika, s time da samo dva naselja

značajnije prelaze taj prosjek (Perušić 1.550, Donji Kosinj 950 stanovnika). Iznesena ocjena očekivane veličine naselja temelji se na postojećim procesima u okviru demografskog stanja na području Općine pa de samo novi, naprijed navedeni razvojni procesi u okviru očekivanog napretka gospodarstva promijeniti dosadašnje negativne trendove. Time će se stvoriti preduvjeti za zaustavljanje depopulacije pojedinih dijelova ovog kraja te omogućiti postizanje stabilizacije demografske situacije u razvojno i gospodarsko atraktivnim naseljima i područjima. Dobra razina postojeće razvijenosti prometne infrastrukture, kao i planirana nova izgradnja, daje prostoru Općine Perušić poseban značaj kao veznog područja između središnjih i južnih dijelova Republike Hrvatske. U okviru prostornog razvoja na području Općine posebno mjesto zauzimaju i mjere zaštite pojedinih prirodnih resursa kao područja značajne prirodne vrijednosti. Takvo usmjeravanje prostornog razvitka područja Općine Perušić s ciljem održavanja ekološki vrijednog prostora i očuvanja visoke razine zaštite okoliša otvara ovaj prostor prema novim mogućnostima razvitka temeljenog na atraktivnosti i kvaliteti prirodnog okoliša (proizvodnja zdrave hrane, različite vrste turizma i dr.). U tom smislu vrijedni prirodni prostori i specifični razvojni procesi koje de oni potaknuti predstavljaju značajnu dopunu gospodarskog razvitka, a ujedno čine važan dio sačuvanog i zaštićenog prirodnog okoliša od značaja za područje Ličko-senjske županije (posebno na području Parka prirode "Velebit" i dijelovima kultiviranog krajolika polja uz Perušić, Donji Kosinj i Kosinjski Bakovac).

Općina Brinje

Područje Općine Brinje zauzima površinu 358,22 km². Unutar tog područja nalazi se 12 naselja, a glavno urbano područje i centar Općine predstavlja naselje Brinje. Prema popisu stanovništva 2001. godine Općina Brinje ima 4.108 stanovnika. Na prostoru Općine Brinje planira se razvitak ruralnih naselja i pratećih manjih gospodarskih djelatnosti. Ovim područjem prolaze kapitalni infrastrukturni objekti (autocesta Zagreb-Split sa čvorom i uslužnim objektima, dalekovodi). Mogućnosti razvoja poljoprivrede na području Općine su ograničene, ali poticanjem malih poljoprivrednih proizvođača za ekološku proizvodnju hrane, njihovim organiziranjem i riješenim otkupom, može se postići značajniji napredak. Od ostalih gospodarskih mogućnosti i potencijala Općina Brinje naslijedila je samo skromne industrijske kapacitete koji su neprilagođeni novom vremenu i sadašnjim gospodarskim trendovima. Za očekivati je da će se gospodarske aktivnosti vezati na prirodne potencijale područja: iskorištavanje mineralnih sirovina, doradu poljoprivrednih proizvoda na temelju proizvodnje čiste hrane i slično.

Općina Vrhovine

Općina Vrhovine pokriva površinu 223,23 km², a čini je ukupno 7 naselja i broji 1 078 stanovnika prema popisu stanovništva iz 2001. godine. Od svih naselja na prostoru Općine Vrhovine, osim naselja Vrhovine, jedino naselje Rudopolje spada u mješovita naselja, dok su sva preostala naselja seoskog tipa. Naselje Vrhovine tretira se kao značajnije središte čiji se razvitak temelji na daljnjem rastu prvenstveno drvne industrije, a manje na bazi poljoprivrede i stočarstva i djelatnosti vezanih uz značaj naselja kao urbanog centra Općine Vrhovine (trgovina, obrt, turizam, ugostiteljstvo). U tom razvitku posebno je valoriziran i prometni značaj državne ceste i željezničke pruge koji trebaju utjecati na brži razvitak tog i ostalih naselja.

Općina Plitvička Jezera

Općina Plitvička Jezera zauzima površinu 469,62 km² i čini je ukupno 41 naselja, a prema popisu stanovništva iz 2001. broji 4 459 stanovnika. U dijelu Općine koje nije vezano na Nacionalni park bilo

je evidentno zaostajanje u razvoju uz tendenciju grupiranja intenzivnijeg razvoja oko magistralnog cestovnog pravca te razvoja samog središta Općine Plitvička Jezera - Korenice. Za očekivati je da će na području Općine Plitvička Jezera i dalje osnovna djelatnost biti turizam s pratećim sadržajima, a sve vezano na budući razvoj Nacionalnog parka. Razvoj Općine treba zadržati postojeće trendove razvitka, uz uklanjanje mogućih negativnih posljedica koje može donijeti nekontrolirani turistički razvoj na temelju fenomena Plitvičkih jezera. Uz zadržavanje spomenutog trenda razvoja činjenica je da treba gospodarski aktivirati i ostalo područje Općine bogato prirodnim resursima primjenjujući mjere zaštite okoliša. Također je vrlo važno odrediti prioritete izgradnje infrastrukture na nivou Općine. Velika je vjerojatnost da će se nastaviti trend koncentracije stanovništva uz istovremeno pražnjenje nekih dijelova Općine te istovremenog razvoja privatnih poduzetničkih aktivnosti na temelju prirodnih resursa (turizam, poljoprivreda, stočarstvo i industrija) što će se pokušati spriječiti provedbom mjera vezanih za ruralna područja.

Općina Lovinac

Općina Lovinac pokriva područje 341,92 km² i čini je 10 naselja. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine Općina Lovinac broji 1.096 stanovnika. Prostorni razvitak Općine Lovinac trebao bi se zasnivati na razvoju intenzivnije poljoprivredne aktivnosti, a posebno stočarstva; razvoju rekreacijskih, lovnih i ribolovnih aktivnosti u prostorima šuma, livada uz vode, akumulacija i retencija; pokretanju industrijske djelatnosti na postojećim i stimuliranju razvoja na novim lokacijama te iskorištavanju turističkog potencijala. U odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije najznačajniji elementi prostornog razvitka Općine Lovinac su prometna infrastruktura (autocesta Zagreb-Split, brza cesta Udbina-Gornja Ploča, rekonstruirana željeznička pruga); očuvanje i turističko-rekreativno korištenje šumskih i livadnih prostora, a posebno u Velebitskom dijelu Općine; očuvanje poljoprivrednog zemljišta i poticanje proizvodnje te unapređenje i obnova povijesnih dijelova naselja.

Općina Udbina

Općina Udbina zauzima površinu 683,15 km², na svom teritoriju ima 26 naselja i prema popisu stanovništva iz 2001. godine broji 1.649 stanovnika. Koncept prostornog razvitka temelji se na Prostornom planu uređenju Općine Udbina u kojem je glavno težište razvoja u sektoru poljoprivrede, industrije i šumarstva. Na prostoru Općine prisutna je tendencija okupljanja oko magistralnog cestovnog pravca, razvoja naselja Udbina te zaostajanje u razvoju ostalih naselja. Osnovni nositelji gospodarskog razvoja Općine Udbina trebali bi biti iskorištavanje mineralnih sirovina, industrija građevinskog materijala te razvoj mesne i prehrambene industrije koja bi trebala inicirati intenzivnu stočarsku i ratarsku proizvodnju.

Općina Donji Lapac

Općina Donji Lapac zauzima površinu 354,20 km² i u svom sastavu ima 18 naselja. Prema popisu stanovništva iz 2001. Općina Donji Lapac broji 1.880 stanovnika. Analiza dokumenata prostornog uređenja pokazuje da je prostor Općine dobro pokriven dokumentima prostornog uređenja. Općina Donji Lapac po strukturi površina i funkcionalnoj podjeli prostora je brdsko-planinski kraj sa znatnim prirodnim resursima koji omogućavaju povoljne uvjete za razvoj šumarstva, voćarstva i stočarstva. Prirodne mogućnosti Plješivice omogućavaju razvoj planinskog turizma (zimski sportovi, planinarenje i lov). Cestovna povezanost s drugim dijelovima Županije je vrlo loša. Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđena je realizacija međunarodnog cestovnog pravca koji bi zajedno s još

nekim drugim cestovnim pravcima u bitnoj mjeri trebao promijeniti stanje prometne izoliranosti ovog područja.

Djelokrug rada županije

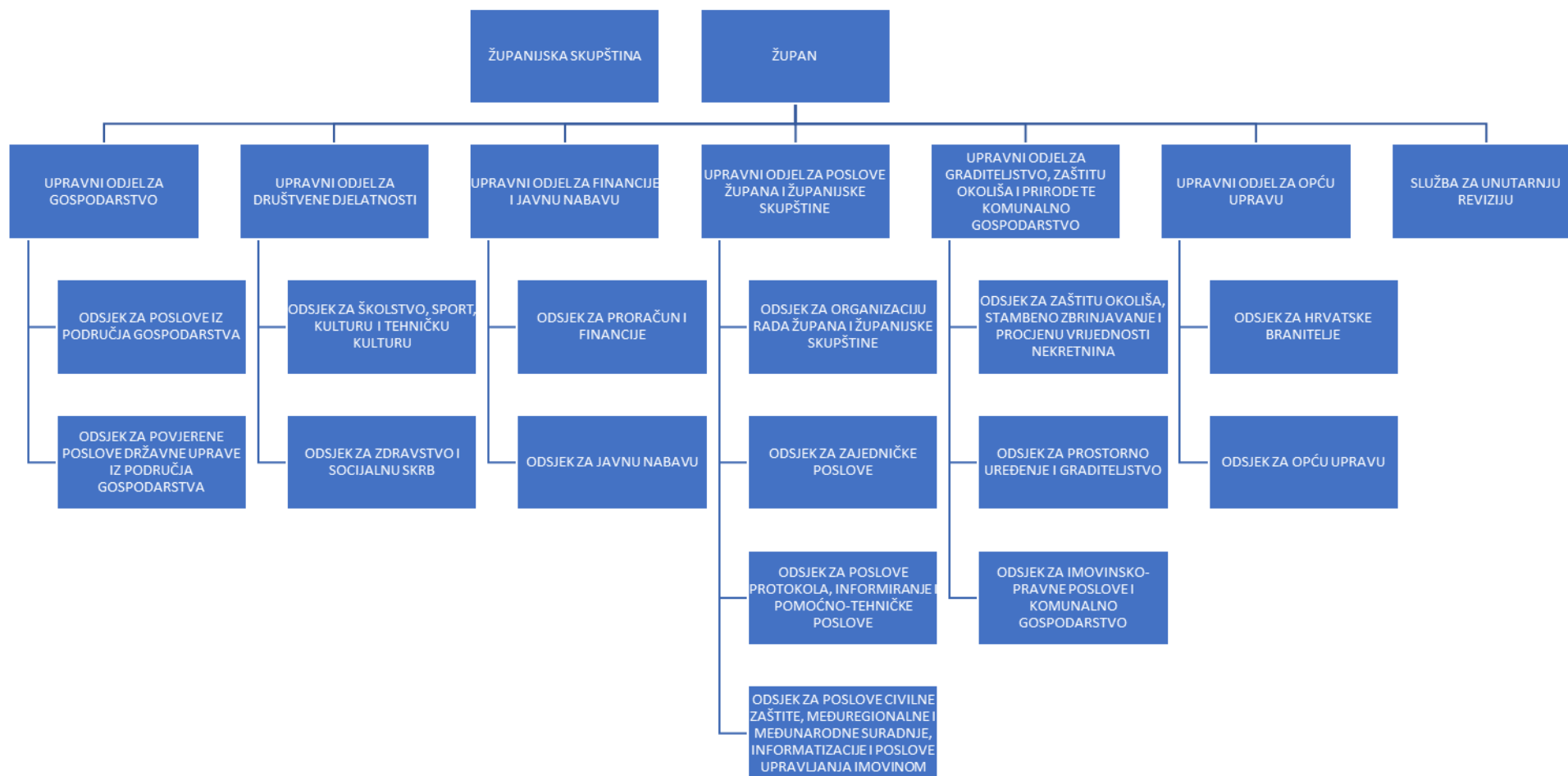
Županija u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnog (regionalnog) značaja, a osobito poslove koji se odnose na:

- obrazovanje,
- zdravstvo,
- kulturu i sport,
- prostorno i urbanističko planiranje te zaštitu prirode i okoliša,
- gospodarski razvoj,
- promet i prometnu infrastrukturu,
- pomorsko dobro i morske luke,
- održavanje javnih cesta,
- planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova,
- ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina,
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja u skladu sa Zakonom, te
- ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Županija usklađuje interese i poduzima aktivnosti radi ravnomjernog gospodarskog i društvenog razvoja gradova i općina u sastavu Županije i Županije kao cjeline. Navedene poslove Županija ostvaruje donošenjem programa rada pojedinih djelatnosti i mreže infrastrukturnih objekata od osobitog značaja za Županiju, poticanjem izrade i provedbe projekata kojima se taj razvoj ostvaruje, javnim i stručnim raspravama, te drugim oblicima konzultacija i usklađivanja stajališta stručnih tijela, gradova i općina na području Županije.

Organizacijska struktura upravnih tijela Ličko-senjske županije

Društvo

Demografija

Demografski oporavak jedan je od najvećih problema s kojim je županija danas suočena. Trenutno demografsko stanje u Ličko-senjskoj županiji daleko je od idealnog i predstavlja ozbiljan problem i ograničenje u daljnjem sveukupnom razvitku zbog čega je potrebno provođenje hitnih mjera.

Tablica 1: Stanovništvo u RH, u Ličko-senjskoj županiji i Jadranskoj Hrvatskoj u popisnim godinama

	2001.	2011.	2019.
Republika Hrvatska	4.437.460	4.284.889	4.065.253
Jadranska Hrvatska	1.427.008	1.411.935	1.373.914
Ličko-senjska županija	53.677	50.927	44.625

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/Census2001/Popis/H01_01_01/H01_01_01.html,

https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/H01_01_01.html,

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm

Ličko-senjska županija od posljednja dva popisa stanovništva bilježi kontinuirani pad broja stanovnika. Prema posljednjim procjenama na području Ličko-senjske županije živi 44.625 stanovnika (*Procjena ukupnog stanovništva RH 2019. godine; Državni zavod za statistiku RH, rujan 2020, Zagreb*), uz to da je kontinuirani proces depopulacije prisutan već godinama zbog emigracije stanovništva i negativnog odnosa rođenih i umrlih. Stanovništvo Ličko-senjske županije u 2011. činilo je tek 1,19% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske i 3,61% stanovništva Jadranske Hrvatske. U 2019. godini udio Ličko-senjske županije u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske je bio nešto manji te je iznosio 1,1% dok je u ukupnom stanovništvu Jadranske Hrvatske udio iznosio 3,25%.

Prema podacima iz popisa stanovništva od 2001. do 2011. godine, Ličko-senjska županija imala je stopu depopulacije od 5,12% stanovništva, Republika Hrvatska 3,44%, a Jadranska Hrvatska 1,06%. U razdoblju od 2011. do 2019. stopa depopulacije se u Ličko-senjskoj županiji udvostručila te je iznosila 12,37%. Na razini Republike Hrvatske ona je iznosila 5,13%, a na razini Jadranske Hrvatske 2,69%.

Tablica 2: Broj stanovnika u županijama

Grad Zagreb	807.254
Splitsko-dalmatinska	447.747
Zagrebačka županija	309.169
Primorsko-goranska	282.730
Osječko-baranjska	272.673
Istarska	209.573
Zadarska	168.213
Varaždinska	166.112
Vukovarsko-srijemska	150.985
Sisačko-moslavačka	145.904
Brodsko-posavska	137.487
Dubrovačko-neretvanska	121.816

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

Krapinsko-zagorska	124.517
Karlovačka	115.484
Međimurska	109.232
Koprivničko-križevačka	106.367
Bjelovarsko-bilogorska	106.258
Šibensko-kninska	99.210
Virovitičko-podravka	73.641
Požeško-slavonska	66.256
Ličko-senjska	44.625

Izvor: Statistika u nizu, Stanovništvo – pregled po županijama, rujan 2020., DZS

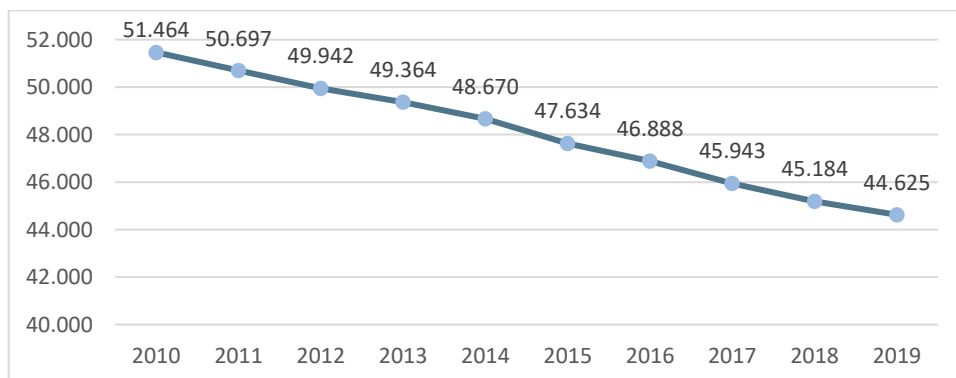
Unatoč relativno velikom prostoru Ličko-senjska županija je županija s najmanjim brojem stanovnika i time najrjeđe naseljena te se nalazi na posljednjem 21. mjestu u odnosu na ostale županije i Grad Zagreb. U odnosu na prosječnu gustoću naseljenosti Republike Hrvatske od 71,71 st/km² i Jadranske Hrvatske od 59,93 st/km², gustoća naseljenosti Ličko-senjske županije je 8 puta niža od državne, a iznosi samo 8,33 st/km². Prema procjenama DZS-a o broju stanovnika (2010. – 2019. godina) Ličko-senjska županija je u posljednjih deset godina izgubila je 6.839 stanovnika ili 13,29 % odnosno prosječno 684 stanovnika godišnje dok je Jadranska Hrvatska izgubila 39.995 stanovnika ili 2,83% što je prosječno 3999 stanovnika.

Ukoliko se negativan trend smanjenja broja stanovnika, uzrokovan migracijama i negativnim prirodnim prirastom, nastavi Ličko-senjska županiji bi mogla ostati bez posljednjeg stanovnika 2076. godine.

Tablica 3: Kretanje broja stanovnika Ličko-senjske županije (2010-2019)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Jadranska Hrvatska	1.413.909	1.411.152	1.408.625	1.406.904	1.404.658	1.397.386	1.391.079	1.381.948	1.375.780	1.373.914
Broj stanovnika LSŽ	51.464	50.697	49.942	49.364	48.670	47.634	46.888	45.943	45.184	44.625

Izvor: Statistika u nizu, Stanovništvo – pregled po županijama, Procjena ukupnog broja stanovnika, rujan 2020., DZS

Slika 2: Prikaz kretanja broja stanovnika Ličko-senjske županije 2010-2019

Izvor: Statistika u nizu, Stanovništvo – pregled po županijama, rujan 2020., DZS

Najveći broj stanovnika, njih 30.874 (69,62%) živi u gradovima od kojih je najveći Gospić s 11.761 stanovnika (26,52%), dok u općinama živi 13.472 (30,38%) stanovnika. Usporedbom podataka DZS-a (Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., prvi rezultati po naseljima, Gradovi u statistici, travanj 2021.) može se uočiti da je u svim jedinicama lokalne samouprave, osim u Gradu Novalji, zabilježen pad broja stanovnika. Tako stopa depopulacije u općini Donji Lapac iznosi zabrinjavajućih 34,41%, Vrhovine 28,89%, Udbina 27,64%, Perušić 23,73%, Brinje 20,79%, Plitvička jezera 20,12%, Lovinac 19,56% i Karlobag 6,87%. Grad Senj bilježi depopulaciju od 14,2% odnosno 1.020 stanovnika, Otočac 9,57% ili 936 stanovnika te Gospić 7,72% ili 984 stanovnika.

Grad Novalja jedina je jedinica lokalne samouprave na području Ličko-senjske županije koja bilježi porast broja stanovnika te on iznosi 12,18% ili 446 stanovnika. Svoj rast Grad Novalja duguje povoljnom geografskom i prometnom položaju, atraktivnim prirodnim resursima, orijentaciji na festivalski i party turizam, povećanju broja turističkih noćenja, neprestanim ulaganjima u razvoj infrastrukture i komunalnog sustava čime se osigurava povećanje kvalitete življenja.

Tablica 4: Osnovni statistički pokazatelji

JLS	Površina (u km ²)	Broj stanovnika 2011	Broj stanovnika 2019	Broj naselja	Gustoća naseljenosti 2019 (st/km ²)	Stopa depopulacije (u %)
Gospić	966,64	12.745	11.761	50	12,17	-7,72
Senj	660,83	7.182	6.162	27	9,32	-14,2
Otočac	564,30	9.778	8.842	22	15,67	-9,57
Novalja	92,36	3.663	4.109	10	44,49	+12,18
Brinje	358,22	3.256	2.579	12	7,20	-20,79
Donji Lapac	354,20	2.113	1.386	18	3,91	-34,41
Lovinac	341,92	1.007	810	10	2,36	-19,56
Perušić	380,69	2.638	2.012	18	5,29	-23,73
Plitvička jezera	469,62	4.373	3.493	41	7,44	-20,12
Udbina	683,15	1.874	1.356	26	1,98	-27,64
Vrhovine	223,23	1.381	982	7	4,40	-28,89
Karlobag	283	917	854	14	3,02	-6,87

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., prvi rezultati po naseljima i Gradovi u statistici, travanj 2021., DZS

Procese depopulacije Ličko-senjske županije rezultat je dva negativna demografska trenda: negativan migracijski saldo te negativan prirodni prirast (prirodni pad).

Negativan prirodni prirast (odnos rođenih i umrlih u godini) u Ličko-senjskoj županiji sve se više produbljuje zbog sve većeg udjela starog stanovništva u ukupnoj populaciji. U posljednjih deset godina (2010.-2019.) bilježi se pad od prosječno 479 osoba godišnje na razini županije te 3835 na razini regije Jadranske Hrvatske. U Ličko-senjskoj županiji je u 2019. godini umrlo 867 ljudi, dok se u istoj godini rodilo 368 ljudi. Negativno prirodno kretanje nije obilježje samo Ličko-senjske županije, već i čitave Hrvatske te je Ličko-senjska županija prema ovom pokazatelju na visokom 5. mjestu u Hrvatskoj. Manji negativni prirast imaju Dubrovačko-neretvanska, Međimurska, Zadarska i Požeško-slavonska županija. Vitalni indeks (živorođeni /100 umrlih) za Ličko-senjsku županiju u 2010. godini iznosi 44,8 što je gotovo pa dvostruko manje od vitalnog indeksa na razini regije Jadranske Hrvatske koji iznosi

88,27. U 2019. godini vitalni indeks Ličko-senjske županije bio je nešto manji te iznosi 42,45 dok je na razini Jadranske Hrvatske zabilježen drastičan pad na 69,95.

Usporedbom podataka o prirodnom prirastu u 2010. godini može se uočiti da je udio negativnog prirodnog prirasta Ličko-senjske županije u regiji Jadranske Hrvatske bio visokih 22,46%. U 2019. godini se taj udio normalizirao te je iznosio 9,97%.

Tablica 5: Prirodni prirast stanovništva Ličko-senjske županije (razdoblje 2010-2019)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Živorodeni	405	361	400	396	377	386	370	377	361	368
Umrli	823	808	893	842	899	919	839	855	846	867
prirodni prirast LSŽ	-418	-447	-493	-446	-522	-533	-469	-478	-485	-499
Prirodni prirast Jadranska Hrvatska	-1.861	-2.477	-2.716	-2.830	-3.230	-5.066	-4.495	-5.761	-4.915	-5.005

Izvor: Statistika u nizu, Stanovništvo – pregled po županijama, Prirodno kretanje stanovništva, rujan 2020., DZS

Tablica 6: Vitalni indeks¹ stanovništva u Ličko-senjskoj županiji u 2010. i 2019. godini

	2010.	2019.
Jadranska Hrvatska	88,27	69,95
Ličko-senjska županija	49,21	42,45

Izvor: Statistika u nizu, Stanovništvo – pregled po županijama, Prirodno kretanje stanovništva, rujan 2020., DZS

U 2010. godini negativan prirodni prirast imale su sve jedinice lokalne samouprave osim općine Plitvička jezera. Najveći negativni prirodni prirast imali su grad Otočac (-109) i Općina Brinje (-56) dok su najmanji negativni prirast imali Općina Plitvička jezera (3) i Grad Novalja (-3). Bolji pokazatelj trenda reprodukcije svakako je vitalni indeks koji pokazuje relativne odnose broja rođenih i umrlih osoba, pa je primjereniji za usporedbu pojedinih prostornih jedinica. Indeks veći od 100, koji označava proširenu reprodukciju stanovništva (broj stanovnika povećava se prirodnom promjenom) na području Ličko-senjske županije u 2010. godini imala je jedino Općina Plitvička jezera (105,7). Zatim slijede Novalja (93,2), Gospić (74,1), Senj (54,2), Karlobag (50,0), Vrhovine (38,9), Otočac (31,4), Donji Lapac (30,6), Udbina (29,8), Perušić (24,6), Brinje (22,2), Lovinac (11,1).

2019. godine u svim općinama i gradovima zabilježen je negativan prirodni prirast. Najveći negativni prirast imali su redom: Otočac, Senj, Gospić, Brinje, Perušić, Donji Lapac, Novalja, Plitvička jezera i Općina Lovinac. Indeks veći od 100 na području Ličko-senjske županije u 2019. godini nije, nažalost, imala niti jedna jedinica lokalne samouprave, a posebno je zabrinjavajući podatak da on u čak 9 od ukupno 12 jedinica lokalne samouprave iznosi manje od 50. Tako najgori vitalni indeks redom imaju: Donji Lapac (11,11), Vrhovine (12,90), Udbina (19,57), Lovinac (24,00), Brinje (28,38), Perušić (31,88), Senj (32,70), Karlobag (37,50) i Otočac (44,94). Vitalni indeks veći od 50 imaju samo 3 jedinice lokalne samouprave: Novalja (55,71), Plitvička jezera (58,00) i Gospić (68,82).

Usporedbom pokazatelja vitalnog indeksa u 2019. u odnosu na 2010. vidljivo je da je u 4 jedinice lokalne samouprave ovaj pokazatelj rastao i to u Gradu Otočcu sa 31,4 na 44,9, Općini Brinje sa 22,2 na 28,4, Općini Lovinac sa 11,1 na 24,0 i Općini Perušić sa 24,6 na 31,9. Pad vitalnog indeksa

¹ Vitalni indeks jest omjer između broja živorođene djece i broja umrlih osoba, tj. broj živorođenih u odnosu na 100 umrlih osoba.

zabilježen je redom od najvećeg prema najmanjem u Općini Plitvička jezera (47,7), Gradu Novalji (37,5), Općini Vrhovine (26,0), Gradu Senju (21,5), Općini Donji Lapac (19,5), Općini Karlobag (12,5), Općini Udbina (10,2) i Gradu Gospiću (5,3).

Usporedbom podataka o prirodnom prirastu i kretanju broja stanovnika, moguće je uočiti da Grad Novalja, bez obzira na porast negativnog prirasta u odnosu na 2010. godinu, bilježi porast broja stanovnika zahvaljujući pozitivnom migracijskom saldu.

Tablica 7: Vitalni indeks u JLS-ovima u Ličko-senjskoj županiji 2019. godini

JLS	Prirodni prirast 2010	Prirodni prirast 2019	Vitalni indeks 2010	Vitalni indeks 2019
Gospić	-43	-53	74,1	68,8
Senj	-49	-82	54,2	32,7
Otočac	-109	-87	31,4	44,9
Novalja	-3	-31	93,2	55,7
Brinje	-56	-53	22,2	28,4
Donji Lapac	-25	-32	30,6	11,1
Lovinac	-32	-19	11,1	24,0
Perušić	-52	-47	24,6	31,9
Plitvička jezera	3	-21	105,7	58,0
Udbina	-33	-37	29,8	19,6
Vrhovine	-11	-27	38,9	12,9
Karlobag	-8	-10	50,0	37,5

Izvor: Statistika u nizu, Stanovništvo – pregled po županijama, Prirodno kretanje stanovništva, rujan 2020., DZS

Kada promatramo migracijski saldo (odnos doseljenih i odseljenih iz županije) u razdoblju 2010-2019. godine primjećujemo negativan trend sve do 2019. godine, kada se prvi puta pojavljuje blagi pozitivan saldo. Zanimljivo je detaljnije promotriti strukturu migracijskog salda iz koje se može zaključiti da je ovaj pozitivan saldo posljedica imigracija iz inozemstva (38 osoba). No, treba naglasiti i da se ovdje radi o zabilježenom migracijskom saldu (oni koji su se odjavili, odnosno prijavili), dok recentna istraživanja migracija u Hrvatskoj pokazuju da se dio odseljenih u države članice EU-a nije službeno odjavio. To samo govori o potencijalno negativnom migracijskom saldu, odnosno potencijalno manjem broju stanovnika od onog zabilježenog.

Na razini države migracijski saldo je u svih deset godina od 2010. do 2019. godine bio negativan, a naročito u razdoblju od 2014. do 2018. kada je u inozemstvo iselilo 95 901 osoba.

Na razini regije Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2010. do 2019. trend migracija je bio nepredvidiv. Tako nakon tri negativne godine zaredom, saldo je u 2013. dosegao pozitivnu razinu od 940 doseljenih osoba. Zatim slijedi razdoblje od 4 godine u kojima je zabilježen negativan saldo da bi se u 2018. trend promijenio na pozitivno, a u 2019. doseže svoj vrhunac od 4.736 doseljenih osoba.

Tablica 8: Migracijski saldo stanovništva Ličko-senjske županije (razdoblje 2010-2019)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Migracijski saldo RH	-4.875	-4.165	-3.918	-4.884	-10.220	-17.945	-22.451	-31.799	-13.486	-2.422
Migracijski saldo Jadranska Hrvatska	-712	-421	-42	940	-449	-2.873	-2.432	-3.263	647	4.736

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

Migracijski saldo LSŽ	-303	-297	-335	-83	-304	-404	-259	-557	-131	11
--------------------------	------	------	------	-----	------	------	------	------	------	----

Izvor: Statistika u nizu, Stanovništvo – pregled po županijama, rujan 2020., DZS

Na razini jedinica lokalne samouprave na području Ličko-senjske županije u razdoblju od 2010. do 2019. godine samo su Grad Novalja (622) i Općina Karlobag (66) imali sveukupni pozitivni migracijski saldo. Najveći pad broja stanovnika uzrokovan migracijom imali su redom: Općina Plitvička jezera (-736), Općina Donji Lapac (-566), Grad Senj (-396), Općina Udbina (-367), Grad Gospić (-365), Općina Brinje (-312), Općina Vrhovine (-242), Grad Otočac (-196), Općina Perušić (-184) i Općina Lovinac (-33).

Tablica 9: Migracijski saldo na razini JLS-ova Ličko-senjske županije (razdoblje 2010-2019)

JLS	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Gospić	-79	-81	-63	36	-21	-12	-44	-71	-18	-12
Senj	-4	-8	-8	-7	-34	-108	-61	-48	-79	-39
Otočac	0	-33	-33	-33	35	-62	-14	-44	1	-13
Novalja	44	71	29	145	18	33	49	4	119	110
Brinje	-17	-18	-33	-17	-23	-43	-38	-59	-37	-27
Donji Lapac	-40	-40	-62	-98	-86	-49	-41	-124	-27	1
Lovinac	-9	-26	-4	6	13	-1	-2	5	9	-24
Perušić	-19	-11	-22	-31	-26	-42	-3	-6	-9	-15
Plitvička jezera	-86	-110	-128	-89	-62	-61	-51	-88	-70	9
Udbina	-76	-50	-64	-17	-41	-41	-26	-41	-8	-3
Vrhovine	-21	-1	-20	-27	-85	-20	-25	-46	-5	8
Karlobag	4	10	26	49	8	2	-3	-39	-7	16

Izvor: Gradovi u statistici i https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/07-01-01_01_2011.htm, rujan 2020, DZS

Prema procjenama DZS-a za 2010. godinu 50,40% stanovništva Ličko-senjske županije činile su žene, a 49,60% muškarci. U odnosu na procjenu iz 2010. broja muškaraca i žena u ukupnom stanovništvu se je promijenio te on u 2019. godini iznosi 50,12% muškaraca i 49,88% žena. Na razini države u 2010. godini broj žena u ukupnom stanovništvu je iznosio 51,74%, a muškaraca 48,26%. Sličan omjer bio je i u 2019. godini sa 51,52% žena te 48,48% muškaraca.

Na razini regije Jadranske Hrvatske u 2010. godini 51,26% stanovništva činile su žene, a 48,74% muškarci dok su u 2019. godini žene činile 50,99%, a muškarci 49,01% stanovništva. Promatrajući tablicu br. 12 može se uočiti zanimljiv podatak da je Ličko-senjska jedina županija Jadranske regije koja u 2019. godini ima veći udio muškaraca nego žena.

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

Tablica 10: Procjena stanovništva prema spolu u Ličko-senjskoj županiji

	2010			2019		
	Ličko-senjska županija			Ličko-senjska županija		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno	49.063	24.360	24.730	44.625	22.365	22.260

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/07-01-04_01_2011.htm

Tablica 11: Procjena stanovništva prema spolu za regiju Jadranska Hrvatska

	2010			2019		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Istarska	214.967	104.115	110.852	209.573	103.251	106.322
Primorsko-goranska	303.491	146.186	157.305	282.730	136.929	145.801
Ličko-senjska	49.063	24.360	24.703	44.625	22.365	22.260
Zadarska	176.316	86.986	89.330	168.213	83.036	85.177
Šibensko-kninska	112.927	55.414	57.513	99.210	48.973	50.237
Splitsko-dalmatinska	482.604	235.632	246.972	447.747	218.957	228.790
Dubrovačko-neretvanska	127.746	62.394	65.352	121.816	59.837	61.979
Ukupno Jadranska Hrvatska	1.467.114	715.087	752.027	1.373.914	673.348	700.566

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/07-01-04_01_2011.htm

Ličko-senjska županija je u samom vrhu prema udjelu starog stanovništva u Republici Hrvatskoj. Posljedica je to kontinuiranog smanjivanja nataliteta koji onda utječe na smanjivanje dječje baze, a potom i radno aktivnog stanovništva te emigracije stanovništva. Indeks starenja kao i koeficijent starenja stanovništva Ličko-senjske županije rastao je u periodu od popisa stanovništva te ukazuje da je stanovništvo u procesu starenja. Prema dostupnoj statistici udio stanovništva u dobi od 65 ili više godina u ukupnom stanovništvu Ličko-senjske županije iznosi 24,93%. Samo Šibensko-kninska županija ima veći udio starog stanovništva – 25,74%. Ukoliko je udio veći od 8% to govori da je populacija određenog područja zakoračila u tzv. „demografsku starost“.

Tablica 12: Udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu županija u 2019. godini

Međimurska	18,76%
Grad Zagreb	19,33%
Varaždinska	19,46%

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

Zagrebačka županija	19,70%
Krapinsko-zagorska	19,80%
Virovitičko-podravska	19,87%
Osječko-baranjska	19,91%
Splitsko-dalmatinska	20,07%
Brodsko-posavska	20,31%
Koprivničko-križevačka	20,34%
Vukovarsko-srijemska	20,65%
Požeško-slavonska	21,04%
Dubrovačko-neretvanska	21,48%
Bjelovarsko-bilogorska	21,48%
Istarska	22,18%
Zadarska	22,39%
Sisačko-moslavačka	22,84%
Karlovačka	22,84%
Primorsko-goranska	23,87%
Ličko-senjska	24,93%
Šibensko-kninska	25,74%

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm

Prema Popisu stanovništva 2011. godine prosječna životna dob stanovništva Ličko-senjske županije je 45,3 godine, što je više od hrvatskog prosjeka, koji iznosi 41,7 godina te smo po tome najstarija županija u Republici Hrvatskoj. Budući da prevladava izrazito starije stanovništvo, podaci ukazuju na povećanje broja osoba starijih od 60 i više godina, što je posebno izraženo na kontinentalnom i planinskom dijelu, te na nekad ratom okupiranom području, gdje je prisutan i negativni prirodni priraštaj. Među županijama koje čine regiju Jadransku Hrvatsku najmanju prosječnu životnu dob imaju redom: Splitsko-dalmatinska (40,8), Dubrovačko-neretvanska (41,5), Zadarska (41,9), Istarska (43,0), Primorsko-goranska (43,9), Šibensko-kninska (44,1) i Ličko-senjska županija (45,3).

Tablica 13: Prosječna životna dob u RH i po županijama u 2011. godini

Međimurska županija	40,0
Vukovarsko-srijemska županija	40,6
Brodsko-posavska županija	40,6
Zagrebačka županija	40,6
Splitsko-dalmatinska županija	40,8
Požeško-slavonska županija	40,9
Osječko-baranjska županija	41,2
Virovitičko-podravska županija	41,2
Varaždinska županija	41,2
Dubrovačko-neretvanska županija	41,5
Grad Zagreb	41,6

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

Koprivničko-križevačka županija	41,6
Krapinsko-zagorska županija	41,7
Zadarska županija	41,9
Bjelovarsko-bilogorska županija	42,0
Istarska županija	43,0
Sisačko-moslavačka županija	43,0
Primorsko-goranska županija	43,9
Karlovačka županija	44,0
Šibensko-kninska županija	44,1
Ličko-senjska županija	45,3
Republika Hrvatska	41,7

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf

Prema pokazatelju indeksa starenja u 2011. godini, kojim se računa omjer broja starijih od 60 i više godina i mlađih u dobi do 19 godina, Ličko-senjska županija nalazi se na posljednjem mjestu kada je uspoređujemo sa županijama Jadranske regije, ali i s ostalim županijama na području Republike Hrvatske. Njen indeks iznosi 166%. Najmanji indeks starenja imala je Splitsko-dalmatinska županija sa 102,3%. Indeks veći od 40% ukazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja.

Kada uspoređujemo pokazatelj indeksa starenja u 2019. i 2011. godini, Ličko-senjska županija je imala najmanji porast od svih županija koje čine regiju Jadransku Hrvatsku sa 166 na 184,78% te se više ne nalazi na posljednjem mjestu. Veći indeks starenja sada imaju Šibensko-kninska (186,62%) i Primorsko-goranska županija (193,65%). Najmanji indeks je zadržala Splitsko-dalmatinska županija te on iznosi 134,87%. Na razini države indeks starenja je u 2019. u odnosu na 2011. godinu porastao sa 115% na 145,4%.

Tablica 14: Indeks starenja u RH i u županijama Jadranske Hrvatske u 2011. i 2019. godini

	2011.	2019.
Splitsko-dalmatinska županija	102,3	134,87
Dubrovačko-neretvanska županija	109,4	142,60
Zadarska županija	117,4	147,64
Istarska županija	136,8	174,11
Ličko-senjska županija	166	184,78
Šibensko-kninska županija	146,1	186,62
Primorsko-goranska županija	155,3	193,65
Republika Hrvatska	115	145,4

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm

Koeficijent starosti predstavlja postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu i osnovni je pokazatelj procesa starenja stanovništva (kritična vrijednost koeficijenta iznosi 12%). Koeficijent starosti je u 2011. godini u Ličko-senjskoj županiji iznosio 31,00%, čime je zauzela zadnje mjestu među županijama Jadranske Hrvatske, ali i ostalima na području Republike Hrvatske. Splitsko-dalmatinska županija (23,1%) jedina je imala koeficijent starosti manji od državnog prosjeka od 24,1%. Nakon nje slijede Dubrovačko-neretvanska županija (24,4), Istarska županija (24,9), Zadarska županija (25,5), Primorsko-goranska županija (26,6) i Šibensko-kninska županija (29,0).

U 2019. godini je koeficijent starosti za Ličko-senjsku županiju iznosio 32,57%. Među županijama regije Jadranske Hrvatske jedino je Šibensko-kninska županija (33,45%) imala veći koeficijent. Splitsko-dalmatinska županija (27,14%) je i dalje jedina županija Jadranske Hrvatske koja ima koeficijent manji

od onoga na državnoj razini (28,11%). Slijede Dubrovačko-neretvanska županija sa 28,54%, Zadarska sa 29,40%, Istarska sa 29,96% i Primorsko-goranska županija sa 31,83%. Udio starijih od 80 godina iznosi 7,95% u Ličko-senjskoj županiji.

Tablica 15: Koeficijent starosti u RH i u županijama Jadranske Hrvatske u 2011. i 2019. godini

	2011.	2019.
Splitsko-dalmatinska županija	23,1	27,14
Dubrovačko-neretvanska županija	24,4	28,54
Zadarska županija	25,5	29,40
Istarska županija	24,9	29,96
Primorsko-goranska županija	26,6	31,83
Ličko-senjska županija	31,0	32,57
Šibensko-kninska županija	29,0	33,45
Republika Hrvatska	24,1	28,11

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm

Usporedbom podataka o broju stanovnika prema dobnim skupinama u 2011. i 2019. godini na području Ličko-senjske županije vidljivo je kako broj stanovništva u dobnim skupinama sve do 60 godina kontinuirano pada dok raste broj stanovnika u dobnim skupinama iznad 60 godina.

Tablica 16: Broj stanovnika prema dobnim skupinama u Ličko-senjskoj županiji u 2011. i 2019. godini

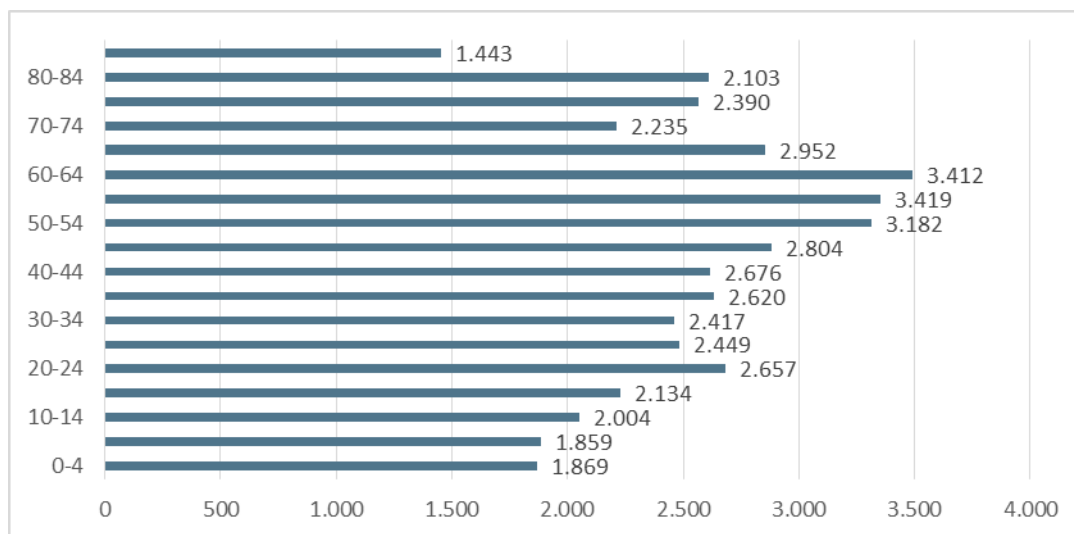
	2011.	2019.
Ukupno	50.927	44.625
0-4	2.016	1.869
5-9	2.198	1.859
10-14	2.711	2.004
15-19	2.581	2.134
20-24	2.753	2.657
25-29	2.889	2.449
30-34	2.889	2.417
35-39	2.980	2.620
40-44	3.233	2.676
45-49	3.706	2.804
50-54	3.698	3.182
55-59	3.489	3.419
60-64	3.210	3.412

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

	2011.	2019.
65-69	2.729	2.952
70-74	3.619	2.235
75-79	3.346	2.390
80-84	1.990	2.103
85 i više	711	1.443

Izvor: Procjena stanovništva prema dobnim skupinama i spolu, po županijama, Stanovništvo prema starosti, spolu, tipu kućanstva i statusu u obitelji, Popis 2011, prosinac 2020, DZS

Slika 3: Prikaz strukture stanovništva Ličko-senjske županije prema dob u 2019. godini

Izvor: Procjena stanovništva prema dobnim skupinama i spolu, po županijama, Stanovništvo prema starosti, spolu, tipu kućanstva i statusu u obitelji, Popis 2011, prosinac 2020, DZS

Stanje strukture stanovništva Ličko-senjske županije prema stupnju obrazovanja znatno je poboljšano u odnosu na 2001. godinu. Problem ostaje i dalje vrlo visok udio NKV radnika. Od ukupnog stanovništva starijeg od 15 godina, bez škole, s nezavršenom osnovnom školom te s osnovnom školom 2001. udio iznosio je 51,94% dok se 2011. taj udio smanjio na 40,3%. Udio NKV radnika od 40,3 % u ukupnom broju stanovnika odražava se na negativne trendove razvoja gospodarstva i zapošljavanja u županiji te zahtijeva dodatne mjere i programe kako bi se poboljšala struktura stupnja obrazovanja stanovništva. Primjetan je također i porast udjela osoba sa završenim tercijarnim obrazovanjem. Za Ličko-senjsku županiju ne postoje noviji podaci, no s obzirom na kretanja između dva popisa stanovništva te novijih kretanja na razini Republike Hrvatske i EU moguće je zaključiti da su pozitivni trendovi nastavljeni i dalje.

Tablica 17: Struktura stanovništva prema završenom stupnju obrazovanja u Ličko-senjskoj županiji 2001. i 2011. godine

Stupanj obrazovanja	Broj stanovnika 2001	%	Broj stanovnika 2011	%
bez škole	2188	4,81	1 095	2,49

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

nezavršena OŠ	12421	27,31	7363	16,73
OŠ	9015	19,82	9279	21,08
SS	18387	40,43	21559	48,99
viša škola, stručni studij	1513	3,32	2414	5,48
fakulteti, sveučilišni studij	1648	3,62	2171	4,9
magisterij, doktorat	53	0,11	20	0,04
nepoznato	322	0,70	101	0,22
Ukupno	45477		44002	100%

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/SI-1582.pdf,
https://www.dzs.hr/hrv/censuses/Census2001/Popis/H01_01_06/H01_01_06.html,
https://www.dzs.hr/hrv/censuses/Census2001/Popis/H01_01_07/H01_01_07.html

Socijalna skrb

Prosječna mjesečna neto plaća u 2013. godini u Ličko-senjskoj županiji iznosila je 5,061,00 kn, dok je u Republici Hrvatskoj iznosila 5.507,00 kn.

Tablica 18 Prosječne mjesečne bruto i neto plaće zaposlenih po NKD-u 2007. prosjek 2013. god.

	Prosječne bruto plaće po zaposlenom (kn)			Prosječne neto plaće po zaposlenom (kn)		
	ukupno	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene
Republika Hrvatska	7.926	8.319	7.470	5.507	5.773	5.200
Ličko-senjska županija	7.016	7.389	6.517	5.061	5.337	4.692

Izvor: DZS, Statistička izvješća 1549/2015. Zaposlenost i plaće u 2014. godini

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje 30. rujna 2014. godine, prosječan iznos mirovine umanjene za porez i prirez, za korisnike starosnih, invalidskih i obiteljskih mirovina u Ličko-senjskoj županiji iznosio je 1.956,96 kn, dok je iznos prosječne mirovine u Hrvatskoj iznosio 2.232,79 kn².

Krajem rujna 2014. godine u Ličko-senjskoj županiji bilo je ukupno 13.801 korisnika starosnih mirovina, obiteljskih i invalidskih mirovina. Navedenom broju umirovljenika u županiji, treba pribrojiti i primatelje mirovina kojima su mirovine dodijeljene po posebnim zakonima (branitelji domovinskog rata -1.336 korisnika, vojne osobe, policijski službenici i ovlaštene službene osobe 404, te HVO 29 korisnika).

Jedan od relevantnih pokazatelja rizika od siromaštva o kojem redovito izvještava Ministarstvo socijalne politike i mladih odnosi se na udio primatelja socijalnih pomoći u ukupnom broju stanovnika županije.

Tako je u 2013. godini, u prosjeku 2,6% stanovnika u Republici Hrvatskoj bilo obuhvaćeno pomoći za uzdržavanje. Ličko-senjska županija, odmah iza Krapinsko-Zagorske županije bilježi najmanji broj korisnika pomoći za uzdržavanje, tako u 2013. godini pomoć za uzdržavanje koristilo 2,7% stanovnika županije 1.388 korisnika.

U 2014. godini u prosjeku je 2,4 stanovnika u Republici Hrvatskoj bilo obuhvaćeno zajamčenom minimalnom naknadom, dok je u Ličko-senjskoj bilo obuhvaćeno 2,6% stanovništva.

² Nisu uključeni korisnici mirovina: djelatne vojne osobe, policijski službenici i ovlaštene službene osobe, hrvatski branitelji iz Domovinskog rata i članovi njihovih obitelji i pripadnici HVO-a i članovi njihovih obitelji

Prag rizika od siromaštva³ iznosio je 2014. godine za jednočlano kućanstvo 23.760 HRK, a za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje mlađe djece od 14 godina 49.896,00 HRK/god.

Tablica 19 Pokazatelj siromaštva za Republiku Hrvatsku za 2012., 2013. i 2014. god. (%)

	2012.	2013.	2014.
Stopa rizika od siromaštva	20,5	19,5	19,4
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti	32,3	29,9	29,3
Stope teške materijalne deprivacije	15,4	14,7	13,9
Osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada	16,1	14,8	14,7
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera			
Socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	30,4	29,7	29,9
Mirovine i socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	45,7	44,6	45,2

Izvor: Državni zavod za statistiku, Pokazatelji siromaštva za Republiku Hrvatsku u 2012., 2013. i 2014. godini – konačni rezultati

Kao i u većini zemalja, tako i u Republici Hrvatskoj, velika je povezanost između rizika od siromaštva i razine obrazovanja nositelja kućanstva. Siromaštvo je također usko povezano sa statusom aktivnosti nositelja kućanstva gdje su nezaposlene gospodarski neaktivne osobe i samačka domaćinstva izložena znatno većem riziku od siromaštva.

U 2014. godini stopa rizika od siromaštva prema intenzitetu rada kućanstva najviša je kod kućanstava s uzdržavanom djecom i iznosi 74,1%, a za kućanstva bez uzdržavane djece iznosi 52,0%. Vrlo niski intenzitet rada odnosi se na situaciju u kojoj osobe žive u kućanstvima u kojima nitko ne radi ili radi vrlo malo, odnosno radno sposobni članovi rade do 20% od ukupnog broja mjeseci u kojima su mogli raditi u referentnom razdoblju.

U 2014. godini stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu u aktivnosti najveća je za nezaposlene osobe i iznosi 43,2%, dok je najmanja stopa rizika od siromaštva za zaposlene i iznosi 4,7%.

Ličko-senjska županija se nalazi na području sjevernog Jadrana, te prema korištenoj tipologiji pripada području niskog siromaštva.

Na području Županije zadovoljavajuće je organizirana institucionalna skrb o starijim i nemoćnim osobama, putem smještaja u Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije sa Podružnicama Otočac i Udbina.

Dom pruža usluge smještaja starijih i nemoćnih osoba, prehrane, brige o zdravlju, njege, održavanja osobne higijene i pomoći pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti, usluga socijalnog rada, psihosocijalne rehabilitacije, radnih aktivnosti, organizacije slobodnog vremena, pratnje i organiziranog prijevoza i savjetodavnog rada.

Tablica 20 Broj korisnika, kapaciteti, liste čekanja i broj zaposlenih u Domu za starije i nemoćne osobe

Naziv ustanove	Raspoloživi kapacitet	Broj korisnika	Broj korisnika na listi čekanja	Broj zaposlenih
----------------	-----------------------	----------------	---------------------------------	-----------------

³ Prag rizika od siromaštva izračunava se kao 60 % od srednje vrijednosti ekvivalentnog raspoloživog dohotka svih kućanstava.

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

Dom za starije i nemoćne osobe				
Ličko-senjske županije, sjedište	185	185	220	63
Gospić				
Dom za starije i nemoćne osobe				
Ličko-senjske županije, podružnica	71	71	26	30
Udbina				
Dom za starije i nemoćne osobe				
Ličko-senjske županije, podružnica	96	96	65	39
Otočac				
Ukupno	352	352	311	132

Izvor: Izvješće o radu Doma za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije za 2014. godinu

Što se tiče starijih i nemoćnih osoba, Centri za socijalnu skrb Gospić i Senj imaju poteškoća s nedostatkom smještajnih kapaciteta na području naše Županije jer trenutni kapacitet nije dostatan za sve korisničke skupine jer nema alternativnog oblika smještaja niti izvaninstitucionalnih oblika smještaja, zbog čega starije i nemoćne osobe se jedino mogu smjestiti u Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije.

Na području županije dostupne su usluge smještaja za 126 osoba u privatnom Domu za psihički bolesne odrasle osobe „Bistričak“ Brlog, gdje je zaposleno 29 osoba. Na području Županije neuroze i afektivni poremećaji čine 65% svih duševnih poremećaja. Za psihički bolesne odrasle osobe u županiji nema dovoljno dostupnih socijalnih usluga osim nedostatnih smještajnih kapaciteta u privatnim domovima. CZSS na području županije su osigurali smještaj za 55 odraslih psihički bolesnih osoba i to za 24 osobe u domovima u sustavu državne socijalne skrbi i 31 u privatnim domovima u 2014. godini.

Na području Ličko-senjske županije djeluju dva privatna Obiteljska doma: Obiteljski dom „Đurđica“ Križpolje za smještaj 20 korisnika i Obiteljski dom „Lanterna“ Novalja, osnovan 2011. godine, za smještaj 18 korisnika.

Tablica 21: Broj korisnika, kapaciteti, liste čekanja i broj zaposlenih u Obiteljskim domovima na području Ličko-senjske županije

Naziv ustanove	Raspoloživi kapacitet	Broj korisnika	Broj korisnika na listi čekanja	Broj zaposlenih
Obiteljski dom „Đurđica“, Križpolje	20	20	5	5
Obiteljski dom „Lanterna“ Novalja	18	15	0	5
Ukupno	38	35	5	10

Izvor: Podaci od pružatelja usluga, listopad 2014. godine

Prema naputku Ministarstva socijalne politike i mladih od 1. travnja 2014. godine uslugu „Pomoć u kući“ provode Gradska društva crvenog križa, centri za pomoć u kući, kao i udruge i to kako slijedi:

Tablica 22: Društva Crvenog križa na području Ličko-senjske županije koja pružaju uslugu pomoći u kući

Naziv pružatelja usluge	Broj korisnika	Grad/Mjesto	Broj zaposlenih
Gradsko društvo Crvenog križa Gospić			

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

	16	Grad Gospić	2
Gradsko društvo Crvenog križa Senj	15	Grad Senj	1
Općinsko društvo Crvenog križa Donji Lapac	64	Općina Donji Lapac	8
Općinsko društvo Crvenog križa Plitvička jezera	49	Općina Plitvička Jezera	8
UKUPNO	144		19

Izvor: Društva Crvenog križa

Tablica 23: Ustanove i udruge koje pružaju uslugu pomoći u kući

Naziv pružatelja usluge	Broj korisnika	Područje koje pokriva	Broj zaposlenih
Centar za pomoć u kući Općine Udbina	61	Udbina	6
Centar za pomoć u kući Otočac	62	Otočac	4
Udruga "Dobra vremena" Sv. Rok	51	Lovinac	8
Udruga „Pomoć u kući starijim osobama“, Donji Lapac	64	Donji Lapac	8
Centar za pomoć u kući u Općini Vrhovine	69	Vrhovine	5
UKUPNO	307		31

Izvor: Podaci prikupljeni od pružatelja usluge za 2014. godinu

Udruga „Dobra Vremena“, osim pružanja socijalne usluge pomoć u kući, potiče volonterstvo u radu sa starijim osobama; sprečavanje socijalne isključenosti starijih osoba; senzibilizira javnost za povećane potrebe starijih osoba kao i potrebu uzajamnog pomaganja, brige o starijima i dobrosusjedske pomoći; organizira edukacije, priredbe i dr.

Najveći dio sredstva izdvajaju za jednokratne pomoći obiteljima, troškove prijevoza za učenike i građane, prehranu za učenike slabijeg imovinskog stanja, pomoć u kući za starije osobe, pomoć za osobe s invaliditetom, opremanje novorođenog djeteta, studentske i učeničke stipendije, prigodne darove za djecu i umirovljenike, plaćanje smještaja u učeničkom domu, sufinanciranje produženog boravka djece u osnovnoj školi, pomoć roditeljima djece s teškoćama, podmirenje troškova stanovanja, podmirenje pogrebnih troškova i troškova ogrjeva, te sufinanciranje pomoćnika u nastavi.

Svi Gradovi i većina Općina sufinanciraju i rad organizacija civilnog društva, te izvaninstitucionalnih aktivnosti ustanova radi zadovoljavanja potreba djece i mladih, ali i starijih osoba te osoba s invaliditetom. Uz to financiraju se i programi za potporu braniteljima i njihovim obiteljima, osobama s invaliditetom, programi prevencije i tretman ovisnosti.

Predškolski odgoj i obrazovanje

Predškolski odgoj i obrazovanje obavljaju dječji vrtići, odnosno njihove podružnice, koji imaju ustrojene programe izvanobiteljskog odgojno-obrazovnog rada, njege i skrbi o djeci u dobi od navršenih šest mjeseci do polaska u osnovnu školu. Na području Ličko-senjske županije djeluje 7 dječjih vrtića i 4 područna vrtića kroz redovite i posebne programe.

Tablica 24 Pregled broja djece i skupina po vrtićima Ličko-senjske županije

PEDAGOŠKA GODINA		2012./2013		2013./2014		2014./2015		2015./2016	
R. br.	NAZIV USTANOVE	BROJ DJECE	BROJ SKUPINA	BROJ DJECE	BROJ SKUPINA	BROJ DJECE	BROJ SKUPINA	BROJ DJECE	BROJ SKUPINA
1.	DJEČJI VRTIĆ „PAHULJICA“ GOSPIĆ (područni vrtići Perušić, Lički Osik i Karlobag)	325	17	325	17	302	17	311	17
2.	DJEČJI VRTIĆ „CICIBAN“ OTOČAC	80	5	83	5	80	5	85	5
3.	DJEČJI VRTIĆ „TRAVICA“ SENJ	122	6	113	6	105	6	106	6
4.	DJEČJI VRTIĆ „CARIĆ“ NOVALJA	112	5	101	5	99	5	104	5
5.	DJEČJI VRTIĆ „TRATINČICA“ BRINJE	24	1	23	1	22	1	21	1
6.	DJEČJI VRTIĆ „SLAPIĆ“ KORENICA (područni vrtić „Vidra“ Mukinje)	93	5	84	5	85	6	106	7
7.	DJEČJI VRTIĆ „MEDO“ UDBINA	16	1	19	1	24	1	21	1
UKUPNO		775	40	748	40	717	41	754	42

Izvor: Dječji vrtići

Tijekom 2015./2016. pedagoške godine, predškolskim odgojem bilo je obuhvaćeno 754 djece raspoređenih u 42 skupine, što je za 37 djece više u odnosu na 2014./2015. pedagošku godinu.

Poteškoće osnivača u usklađivanju rada dječjih vrtića sa Pedagoškim standardima uvjetovane su nedostatkom financijskih sredstava, ali je iste moguće prevladati pomnim planiranjem i projekcijama te kandidiranjem projekata na fondove Europske unije.

Osnovno obrazovanje

Djelatnost osnovnog školstva na području Ličko-senjske županije provodi se u 15 osnovnih škola te 38 područnih škola. Osnovne škole na području Županije imaju dva osnivača: Ličko-senjska županija je osnivač 12 osnovnih škola, a Grad Gospić preostale 3 škole. Geografska razvedenost se dijelom savladava velikim brojem područnih škola, ali i organiziranim prijevozom učenika.

Tablica 25 Pregled ukupnog broja učenika i razrednih odjela u osnovnim školama Ličko-senjske županije

NAZIV OSNOVNE ŠKOLE	šk. god. 2012./2013.		šk. god. 2013./2014.		šk. god. 2014./2015.		šk. god. 2015./2016.	
	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela
<i>osnivač Ličko-senjska županija</i>								
OŠ S.S. Kranjčevića Senj	451	29	440	29	423	28	403	25
OŠ „Anž Frankopan“ Kosinj	33	7	33	7	31	7	28	6

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

OŠ Luke Perkovića Brinje	236	17	229	17	217	17	218	17
OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac	760	60	720	59	700	63	671	57
OŠ Perušić	114	8	100	8	106	8	103	8
OŠ Karlobag	38	6	37	6	36	6	31	5
OŠ A.G. Matoša Novalja	346	21	358	22	348	21	348	21
OŠ Lovinac	53	6	50	6	50	6	47	6
OŠ dr. F. Tuđmana Korenica	266	16	270	16	243	14	250	14
OŠ Kralja Tomislava Udbina	109	9	109	9	104	8	93	8
OŠ Plitvička Jezera	120	10	122	10	119	10	117	10
OŠ Donji Lapac	88	6	85	8	87	8	86	8
UKUPNO	2.614	195	2.553	197	2.464	196	2.395	185
<i>osnivač Grad Gospić</i>								
OŠ dr. Jure Turića, Gospić	777	41	742	39	736	38	741	37
OŠ dr. A. Starčevića Pazarište Klanac	54	10	54	10	52	11	52	10
OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik	251	16	238	15	213	14	204	13
UKUPNO	1.082	67	1.036	64	1.001	63	997	60
SVEUKUPNO	3.696	262	3.589	261	3.465	259	3.392	245

Izvor: osnovne škole

Osnovnu školu na području Ličko-senjske županije u šk. god. 2015./2016. pohađalo je 3.392 učenika u 245 razrednih odjela. U odnosu na šk. god. 2014./2015. dolazi do smanjenja broja učenika (73 učenika manje), smanjenja razrednih odjela (14 razrednih odjela manje), kao i 7 učenika manje upisanih u prve razrede. Prosječan broj učenika po razrednom odjelu od prvog do osmog razreda iznosi 13,8 učenika.

Najveći obrazovni centri na osnovnoškolskoj razini su u Gospiću sa 741 učenik u 37 razrednih odjela, te u Otočcu sa 671 učenik u 57 razredna odjela te obje škole imaju po jedan odjel posebnog programa za učenike s teškoćama u razvoju. Također, navedene škole u šk. godini 2015./2016. bilježe i najviše upisanih učenika u prvi razred OŠ Dr. Jure Turića Gospić 104 učenika, a OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac 76 učenika.

Radi integracije učenika s teškoćama u odgojno-obrazovni sustav, u dvije osnovne škole formirani su posebni razredni odjeli i to u: OŠ Dr. Jure Turića Gospić, koji u šk. god. 2015./2016. pohađa 6 učenika te u OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac, koji u šk. god. 2015./2016. pohađaju 2 učenika.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta uvođenjem e-Matice od 2010. godine započelo je s prikupljanjem podataka o učenicima s teškoćama u osnovnim i srednjim školama koji se odnose na vrstu i stupanj oštećenja, funkcionalnost učenika i oblike potpore koje je učeniku potrebno osigurati tijekom školovanja.

Srednjoškolsko obrazovanje i visoke škole/fakulteti

Na području Županije nalazi se 5 srednjih škola kojima je osnivač Ličko-senjska županija. Srednje škole su organizirane kao gimnazije i strukovne škole te se provode programi trogodišnjeg i četverogodišnjeg obrazovanja.

Tablica 26 Pregled ukupnog broja učenika i razrednih odjela u srednjim školama

Naziv srednje škole	šk. God. 2012./2013.		šk. god. 2013./2014.		šk. god. 2014./2015.		šk. god. 2015./2016.	
	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela
SŠ Otočac	485	23	495	24	462	24	401	24
Gimnazija Gospić	274	12	275	12	270	12	246	12
SŠ P. Rittera Vitezovića Senj	234	13	224	12	180	12	153	12
Strukovna škola Gospić	504	24	502	24	505	24	458	23
Srednja škola Pl. Jezera	233	13	242	11	237	12	226	11
UKUPNO	1.730	84	1.738	83	1.654	84	1.484	82

Izvor: srednje škole

Srednjoškolskim obrazovanjem u školskoj godini 2015./2016. obuhvaćeno je 1.484 učenika uključenih u programe trogodišnjeg i četverogodišnjeg obrazovanja u 82 razredna odjela (prosječno broj učenika po razrednom odjelu 18), što je za 170 učenika manje nego u prethodnoj školskoj godini.

U školskoj godini 2015./2016. u odnosu na šk. godinu 2014./2015. upisano je 19 učenika manje u 1. razred srednjih škola (1 učenik manje u gimnazijski program te 18 učenika manje upisana u strukovna zanimanja). Najviše upisanih učenika u prvi razred u šk. godini 2015./2016. bilježe Strukovna škola Gospić 124 učenika te SŠ Otočac 81 učenik.

Smještaj učenika organiziran je u tri Učenička doma ukupnog kapaciteta 183 mjesta:
 Učenički dom u Gospiću pri Strukovnoj školi u Gospiću - kapacitet 94 mjesta
 Učenički dom u Korenici pri Srednjoj školi Plitvička Jezera - kapacitet 58 mjesta
 Učenički dom u Otočcu pri Srednjoj školi Otočac - kapacitet 31 mjesta.

Domovi u Gospiću i Otočcu imaju kapacitet za prihvata djece s teškoćama.

Tablica 27 Pregled ukupnog broja učenika i studenata smještenih u učeničkim domovima na području Ličko-senjske županije

Naziv učenič. doma	Broj učenika i studenata smještenih u učeničkim domovima Ličko-senjske županije							
	šk. god. 2012./2013.		šk. god. 2013./2014.		šk. god. 2014./2015.		šk. god. 2015./2016.	
	učenici	studenți	učenici	studenți	učenici	studenți	učenici	studenți
Učenički dom pri SŠ Pl. Jezera	53	0	54	0	51	0	51	0
Učenički dom pri Strukovnoj školi Gospić	58	39	63	35	67	27	90	0
Učenički dom pri SŠ Otočac	12	12	11	12	19	13	23	6
UKUPNO	123	51	128	47	137	40	164	6

Izvor: srednje škole

U školskoj godini 2015./2016. u učeničke domove bilo je smješteno 164 učenika, što je za 27 učenika više nego u šk. god. 2014./2015. Strukovna škola Gospić i Srednja škola Otočac, nakon prijema učenika, omogućavaju prijam studenata u Učenički dom, te je u šk. god. 2015./2016. smješteno 6 studenata.

Na području Županije djeluju dvije visokoškolske ustanove:

1. Sveučilište u Zadru, Odsjek za nastavničke studije u Gospiću
2. Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje odraslih

Obrazovanje odraslih u nadležnosti je Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, čije su djelatnosti: poslovi planiranja, razvijanja, organiziranja, provedbe, praćenja i unapređivanja sustava strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih.

Odobrenje za provođenje osnovnoškolskog obrazovanja odraslih imaju Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“ Gospić i Pučko otvoreno učilište M.C. Nehajeva Senj.

Obrazovanjem odraslih u šk. godini 2014./2015. bilo je obuhvaćeno 35 polaznika u Strukovnoj školi Gospić te 40 polaznika u Srednjoj školi Otočac. U šk. godini 2015./2016. pri Strukovnoj školi obrazovalo se 43 polaznika, a pri Srednjoj školi Otočac 32 polaznika.

Obrazovanje odraslih provodi se sukladno interesu, a od ukupno verificiranih programa koje je odobrilo nadležno ministarstvo, Strukovna škola Gospić u proteklom razdoblju provodila je obrazovanje odraslih za zanimanja: automehaničar, vodoinstalater, konobar, kuhar, komercijalist, turističko hotelijerski komercijalist, ekonomist, vozač motornog vozila, a Srednja škola Otočac za zanimanja ekonomist, šumarski tehničar, elektrotehničar, prodavač, automehaničar i strojobravar.

Obrazovna struktura

Od 44.002 stanovnika od 15 i više godina, na području Ličko-senjske županije njih 9.279 ili 21% ima završenu osnovnu školu, 941 ili 2,1% ima završenu osnovnu školu od 1.-3. razreda, 6.422 ili 14,9% ima završenu osnovnu školu od 4.-7. razreda, 21.559 ili 48,9% stanovnika ima završenu srednju školu, 4.605 ili 10,4% ima visoko obrazovanje (stručni studij, sveučilišni studij i doktor znanosti). Od 44.002 stanovnika naše Županije samo njih 1.095 ili 2,4% je bez ikakvog obrazovanja, dok se 101 ili 0,2% stanovnika nije se izjasnilo o razini obrazovanja.

Kultura i sport

Na području Ličko-senjske županije djelatnost kulture realizira se djelovanjem 17 ustanova iz područja kulture i to kroz : pučka otvorena učilišta, centre za kulturu, muzeje, te knjižnice.

Pored redovnih djelatnosti ustanova, iste organiziraju i provode različite radionice, edukativne posjete i kreativna druženja djece, omogućuje se besplatno učlanjenje osoba sa invaliditetom u knjižnice i sl.

Amatersko stvaralaštvo potiče se kroz rad udruga u okviru različitih kulturnih manifestacija, smotri i festivala, radionica tradicijskih vještina, programa te udruga koje njeguju glazbenu i plesnu kulturu. U Registru udruga Republike Hrvatske nalaze se 63 udruge u kulturi koje djeluju na području Ličko-senjske županije.

Na području županije registrirano je 84 udruge kojim je sport osnovna grupa djelatnosti (Registar udruga RH).

Društvena i zdravstvena infrastruktura

U djelatnosti zdravstvene zaštite stanovništva, na županijskoj razini djeluje ukupno osam ustanova: Dom zdravlja Gospić, Dom zdravlja Otočac, Dom zdravlja Novalja, Dom zdravlja Senj, Dom zdravlja Korenica, Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, Zavod za hitnu medicinu Ličko-senjske županije i Opća bolnica Gospić.

Tablica 28 Domovi zdravlja koji provode primarnu zaštitu na slijedećim pripadajućim područjima

Zdravstvena ustanova	Područna nadležnost	Površina (km ²)	Broj stanovnika	Gustoća naseljenosti (st/km ²)
DZ GOSPIĆ	Grad Gospić	966,64	12.745	13,18
	Općina Karlobag	283	917	3,24
	Općina Lovinac	341,92	1.007	2,95
	Općina Perušić	380,69	2.638	6,93
DZ OTOČAC	Grad Otočac	564,30	9.778	17,30
	Općina Brinje	358,22	3.256	9,09
	Općina Vrhovine	223,23	1.381	6,19
DZ SENJ	Grad Senj	660,83	7.182	10,87
	Općina Pl. jezera (sjedište			
DZ KORENICA	Korenica)	469,62	4.373	9,31
	Općina Udbina	683,15	1.874	2,75
	Općina D. Lapac	354,20	2.113	5,97
DZ NOVALJA	Grad Novalja	92,36	3.663	36,80

Izvor: Državni zavod za statistiku, kontingenti stanovništva po gradovima/općinama, 2011.g.

Tablica 29 Rad stacionarne ustanove – OB Gospić

Opća Bolnica, stacionari i rodilišta	
Broj postelja	111
Broj postelja na 1000 stanovnika	2,18
Broj doktora	21
Broj postelja po jednom doktoru	5,29
Broj ispisanih bolesnika	5,010
Broj dana bolničkog liječenja	27.054
Prosječna dužina liječenja	5,40
Godišnja zauzetost postelja	244

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

% iskorištenosti postelja	66,78
Broj pacijenata po krevetu	45,14
Interval obrtaja	2,69

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2014. godinu

Tablica 30 Broj dana liječenja u 2014. godini

Naziv djelatnosti	Broj postelja	Broj dana liječenja
Interna medicina	30	10.950
Pedijatrija	10	3.650
Psijhijatrija	16	5.840
Ginekologija i opstetricija	14	5.110
Opća kirurgija	34	12.410
Ukupno	104	37.960

Izvor: Godišnje izvješće OB Gospić za 2014. godinu

U stacioniranoj zdravstvenoj zaštiti ugovorene su i instalirane 104 postelje, odnosno 37,960 mogućih dana liječenja godišnje. Na ukupan broj ugovorenih postelja, u skladu s odredbama Pravilnika o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja i Odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja, Opća bolnica Gospić ima ugovorena i 3 kreveta u središnjoj jedinici za intenzivno liječenje.

Bolnica je u 2014. godini ostvarila 22.039 bolno opskrbnih dana (BOD) što u odnosu na mogući godišnji kapacitet predstavlja iskorištenost, odnosno, popunjenost postelja od 58 %. U odnosu na prethodnu godinu to je smanjenje broja bolno opskrbnih dana za 3 %.

Tablica 31 Postotak popunjenosti postelja u OB Gospić u 2014. godini

Naziv djelatnosti	Broj BOD u 2012.	Popunjenost	Broj BOD u 2013.	Popunjenost	INDEX
Interna medicina	10.129	93	10.009	91	99
Ginekologija	3.909	76	3.660	72	94
Kirurgija	4.877	39	4.724	38	97
Pedijatrija	2.859	78	2.856	78	100
Anesteziologija i reanimatologija sa središnjom jedinicom intezivnog liječenja	1.037	-	790	-	76
Ukupno	22.811	60	22.039	58	97

Izvor: Godišnje izvješće OB Gospić za 2014. godinu

Ukupan broj bolesnika korisnika bolničke zdravstvene zaštite iznosio je 3.918 što je za 3 % više nego u prethodnoj godini. Prosječan broj dana bolničkog liječenja iznosio je 5,6 dana. Iz navedenog je vidljivo da se u radu bolnice rukovodi novim trendovima u zdravstvu, odnosno, smanjenju broja dana bolničkog liječenja. Dakle, uz povećan broj pacijenata u promatranom razdoblju za 3 % bolnica je ostvarila smanjenje broja bolno opskrbnih dana za 3 %.

U 2014. godini na odjelima je izvršeno 947 operativnih zahvata od čega 317 na Odjelu za ginekologiju i opstetriciju i 630 na Odjelu za kirurške bolesti. U odnosu na prethodnu godinu to je povećanje broja zahvata za 6 %. Ambulantno je izvršeno 804 malih operativnih zahvata, što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje za 3 %.

Gospodarstvo

Opća gospodarska kretanja u Ličko-senjskoj županiji

Opći gospodarska kretanja u Ličko-senjskoj županiji pokazuju uglavnom pozitivne trendove posljednjih godina, no bez obzira na to, glavno obilježje gospodarstva Ličko-senjske županije je zaostajanje za gospodarskom i socijalnom razinom razvijenosti Hrvatske. Na to veliki utjecaj ima slaba prometna povezanost unutar županije, visoka starost stanovništva (30,5%), a slijedom toga i nedostatak radno aktivnog stanovništva (57,6%), pomanjkanje visokostručnih kadrova te domovinski rat. Na području Ličko-senjske županije posluje oko 877 trgovačkih društava (42,9%) te oko 1.166 obrtnika (57,1%). (*Hrvatska obrtnička komora, Obrtništvo u brojkama za 2019, kolovoz 2020., Zagreb*). Po odnosu aktivnih trgovačkih društava i obrta (udjeli) na dan 31.12.2019. godine LSŽ druga je županija u Hrvatskoj po broju aktivnih obrta u odnosu na trgovačka društva. Ispred nje je samo Dubrovačko-neretvanska županija. Gospodarstvo županije karakterizira postojanje velikog broja mikro i malih poduzetnika. Ukoliko se usporede podaci o aktivnim trgovačkim društvima prema ustrojbenim oblicima i aktivnim obrtima iz 2018. i 2019. vidljivo je da je u 2019. došlo do malog porasta broja aktivnih subjekata u odnosu na 2018. godinu (35), uglavnom obrta (26). (*Hrvatska obrtnička komora, Aktivna trgovačka društva prema pravno ustrojbenim oblicima i aktivni obrti, kolovoz 2020., Zagreb*).

Tablica 32: Aktivna trgovačka društva prema pravno-ustrojbenim oblicima i aktivni obrti

	j.d.o.o.		d.o.o.		ostali oblici		obrt		ukupno	
Gospodarstvo LSŽ 2018	284	14,1%	575	28,6%	9	0,4%	1140	56,8%	2008	100%
Gospodarstvo LSŽ 2019	292	14,3 %	577	14,3 %	8	0,4 %	1.166	57,1 %	2.043	100 %

Izvor: HOK, Statističke informacije, kolovoz 2020, Zagreb

Prema posljednjim podacima o gospodarstvu Ličko-senjske županije (*Izvešće o poslovanju gospodarskih subjekata Ličko-senjske županije u 2018., Upravni odjel za gospodarstvo LSŽ, 2020., Zagreb*) ostvaruje se:

- BDP po stanovniku u 8.532,00 EUR što je za 4,6% više u odnosu na 2015. godinu (2016.)
- BDP po stanovniku Ličko-senjske županije iznosi 76,3% BDP po stanovniku Republike Hrvatske (2016.)
- udio BDP-a Ličko-senjske županije u bruto društvenom proizvodu Republike Hrvatske je 0,9% (2016.)
- prosječna neto plaća u Ličko-senjskoj županiji kod poduzetnika iznosila je 4.796 kn (prosjeak RH iznosi 5,584 kn) (2019.)
- izvoz Ličko-senjske županije 2018. godine povećan je za 14,1% u odnosu na 2017. godinu (2019.)

Nezaposlenost

U Republici Hrvatskoj je potkraj ožujka 2021., prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (Mjesečni statistički bilten, 3/2021, str. 4.), bilo evidentirano 155.588 nezaposlenih osoba, što je za 6.798 osoba manje nego prethodnoga mjeseca, a za 12.127 osoba više nego u ožujku 2020. Dakle, u ožujku 2021. godine nezaposlenost je smanjena za 4,2 % u usporedbi s prethodnim mjesecom, a povećana za 8,5 % u usporedbi s istim mjesecom 2020. godine.

Najveći apsolutni broj nezaposlenih osoba u ožujku 2021. imali su Splitsko-dalmatinska županija (28.806 ili 18,5 % od ukupnoga broja u Hrvatskoj), Grad Zagreb (19.787 ili 12,7 %) i Osječko-baranjska županija (17.645 ili 11,3 %), a najmanji je broj nezaposlenih zabilježen u Ličko-senjskoj županiji (1.968 ili 1,3 %). U usporedbi s istim mjesecom prošle godine evidentirana je nezaposlenost povećana u trinaest, a smanjena u osam županija. Najveći porast broja nezaposlenih evidentiran je u Zagrebačkoj županiji (za 19,0 %), Gradu Zagrebu (za 18,9 %) te Splitsko-dalmatinskoj županiji (za 17,8 %), dok je najveći pad nezaposlenosti zabilježen u Ličko-senjskoj (za 3,9 %) i Sisačko-moslavačkoj županiji (za 3,8 %).

Tablica 33: Registrirane nezaposlene osobe prema županijama i spolu

Red. br. No	Županija County	2020.													
		I. 2020.			III.			IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
		Ukupno Total	Muškarci Men	Žene Women	Ukupno Total	Muškarci Men	Žene Women								
1.	Zagrebačka	6 629	3 121	3 508	5 824	2 743	3 081	6 752	6 742	6 675	7 204	7 280	6 873	7 028	7 021
2.	Krapinsko-zagorska	2 670	1 245	1 425	2 391	1 146	1 245	2 761	2 663	2 602	2 835	2 944	2 762	2 799	2 843
3.	Sisačko-moslavačka	9 251	4 041	5 210	8 991	3 935	5 056	9 494	9 508	9 480	9 656	9 571	9 155	9 160	9 128
4.	Karlovačka	3 717	1 520	2 197	3 533	1 443	2 090	3 988	3 897	3 697	3 856	3 907	3 648	3 708	3 724
5.	Varaždinska	2 950	1 414	1 536	2 743	1 361	1 382	3 157	3 108	3 091	3 298	3 315	3 005	2 926	2 876
6.	Koprivničko-križevačka	2 239	1 013	1 226	2 117	972	1 145	2 355	2 289	2 157	2 266	2 328	2 168	2 234	2 271
7.	Bjelovarsko-bilogorska	4 568	2 182	2 386	4 369	2 140	2 229	4 691	4 670	4 544	4 718	4 716	4 604	4 683	4 577
8.	Primorsko-goranska	8 617	3 808	4 809	8 218	3 626	4 592	9 588	9 293	8 339	8 126	8 282	8 292	9 037	9 446
9.	Ličko-senjska	1 982	920	1 062	2 048	918	1 130	2 112	2 074	1 858	1 918	1 903	1 877	1 997	2 052
10.	Virovitičko-podravska	4 706	2 138	2 568	4 678	2 103	2 575	4 860	4 886	4 670	4 863	4 755	4 628	4 788	4 614
11.	Požićko-slavonska	2 872	1 213	1 659	2 756	1 212	1 544	2 964	3 013	3 090	3 031	3 050	2 759	2 827	2 845
12.	Brodsko-posavska	6 732	2 734	3 998	6 190	2 551	3 639	6 810	6 931	7 005	7 106	7 062	6 774	6 837	6 906
13.	Zadarska	4 954	2 184	2 770	4 972	2 156	2 816	5 599	5 432	4 790	4 656	4 534	4 585	4 978	5 134
14.	Osječko-baranjska	17 369	7 137	10 232	17 202	7 195	10 007	17 967	17 821	17 356	17 589	17 356	16 851	17 143	17 427
15.	Šibensko-kninska	4 902	2 339	2 563	4 945	2 351	2 594	5 557	5 452	4 701	4 372	4 348	4 437	4 994	5 157
16.	Vukovarsko-srijemska	7 606	2 972	4 634	7 509	2 860	4 649	8 155	8 067	8 050	8 101	7 771	7 300	7 324	7 281
17.	Splitsko-dalmatinska	25 692	11 400	14 292	24 448	10 785	13 663	27 063	26 839	25 049	24 473	24 484	24 531	26 681	27 620
18.	Istarska	5 676	2 808	2 868	5 390	2 608	2 782	6 498	6 396	5 430	4 909	4 930	5 114	6 017	6 383
19.	Dubrovačko-neretvanska	6 355	2 777	3 578	6 276	2 770	3 506	6 921	6 838	6 377	5 798	5 636	5 705	6 333	6 608
20.	Međimurska	2 435	1 028	1 407	2 213	955	1 258	2 473	2 475	2 529	2 747	2 786	2 471	2 463	2 378
21.	Grad Zagreb	18 902	9 235	9 667	16 648	8 248	8 400	19 469	19 445	19 161	19 911	20 410	19 895	20 211	20 259
	UKUPNO - TOTAL	150 824	67 229	83 595	143 461	64 078	79 383	159 234	157 839	150 651	151 433	151 368	147 434	154 168	156 550

Izvor: Mjesečni statistički bilten, 3/2021, HZZ, str. 24.

Tablica 34: Registrirane nezaposlene osobe prema županijama, razini obrazovanja i spolu krajem ožujka 2021

Redni broj Number	Županija County	UKUPNO TOTAL			Bez škole i nezavršena osnovna škola No schooling and uncompleted basic school			Osnovna škola Basic school		
		Ukupno Total	Muškarci Men	Žene Women	Ukupno Total	Muškarci Men	Žene Women	Ukupno Total	Muškarci Men	Žene Women
1.	Zagrebačka	6 932	3 249	3 683	295	161	134	1 207	613	594
2.	Krapinsko-zagorska	2 648	1 149	1 499	105	62	43	600	258	342
3.	Sisačko-moslavačka	8 651	3 867	4 784	895	386	509	2 263	1 016	1 247
4.	Karlovačka	3 560	1 440	2 120	248	123	125	805	318	487
5.	Varaždinska	2 717	1 299	1 418	212	112	100	563	297	266
6.	Koprivničko-križevačka	2 277	1 009	1 268	253	137	116	520	226	294
7.	Bjelovarsko-bilogorska	4 215	2 018	2 197	436	209	227	1 007	512	495
8.	Primorsko-goranska	9 559	4 223	5 336	404	173	231	1 313	632	681
9.	Ličko-senjska	1 968	876	1 092	100	44	56	466	226	240
10.	Virovitičko-podravska	4 622	2 035	2 587	327	157	170	1 257	548	709
11.	Požeško-slavonska	2 695	1 142	1 553	160	83	77	455	187	268
12.	Brodsko-posavska	7 131	2 995	4 136	698	333	365	1 422	553	869
13.	Zadarska	4 802	2 101	2 701	130	65	65	761	327	434
14.	Osječko-baranjska	17 645	7 460	10 185	1 355	601	754	3 728	1 583	2 145
15.	Šibensko-kninska	5 182	2 464	2 718	283	155	128	780	392	388
16.	Vukovarsko-srijemska	7 476	3 207	4 269	160	71	89	1 577	642	935
17.	Šplitsko-dalmatinska	28 806	12 792	16 014	137	61	76	4 025	1 933	2 092
18.	Istarska	5 950	2 994	2 956	145	62	83	1 059	558	501
19.	Dubrovačko-neretvanska	6 619	2 902	3 717	64	26	38	972	462	510
20.	Međimurska	2 346	1 045	1 301	425	203	222	547	246	301
21.	Grad Zagreb	19 787	9 770	10 017	657	331	326	2 506	1 386	1 120
	UKUPNO - TOTAL	155 588	70 037	85 551	7 489	3 555	3 934	27 833	12 915	14 918

Izvor: Mjesečni statistički bilten, 3/2021., HZZ, str. 26.

Zaposlenost

U veljači 2021. broj ukupno zaposlenih u Republici Hrvatskoj iznosio je 1 506 732, a od toga 705 140 čine žene. U odnosu na siječanj 2021. broj ukupno zaposlenih pao je za 0,6%, jednako kao i broj žena. U odnosu na isti mjesec prethodne godine broj ukupno zaposlenih u veljači 2021. pao je za 2,2%, a broj žena za 2,3%. Za razdoblje od siječnja do veljače 2021. u odnosu na isto razdoblje prethodne godine broj ukupno zaposlenih pao je za 2,1%, a broj zaposlenih žena za 2,2%.

Podaci o broju zaposlenih u pravnim osobama obuhvaćaju zaposlene u pravnim osobama svih oblika vlasništva, tijela državne vlasti i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U podatke je uključena procjena broja zaposlenih u pravnim osobama koje imaju manje od 10 zaposlenih, a za koje Državni zavod za statistiku nije primio izvješća. Podacima nisu obuhvaćeni zaposleni u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija ni zaposleni osiguranici poljoprivrednici. Stoga ukoliko podatku od 11.499 osoba zaposlenih kod pravnih osoba dodamo broj zaposlenih kod obrtnika (2.623) i broj zaposlenih poljoprivrednika 421 (HZMO) dobijemo podatak da je ukupan broj zaposlenih u Ličko-senjskoj županiji u 2019. godini iznosio 14.543 osoba.

Ukupan broj zaposlenih u Ličko-senjskoj županiji prikazan je sljedećom tablicom.

Tablica 35: Ukupan broj zaposlenih u Ličko-senjskoj županiji

Broj zaposlenih	2018.	2019.	IND 19/18
- kod pravnih osoba	10.837	11.499	106,1
- kod obrtnika (31.12.)	2.557	2.623	102,6
- poljoprivrednici	397	421	106,0
UKUPNO:	13.791	14.543	105,5

Izvor: Priopćenje 9.2.4 od 27. ožujka 2018. godine, Statističke informacije HZMO 6/2019 i 2020, Državni zavod za statistiku – Statistika u nizu – Zaposleni – pregled po županijama www.dzs.hr

Ukupan broj zaposlenih u Ličko-senjskoj županiji u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu povećan je za 5,5%. Rezultat je to povećanja broja zaposlenih kod pravnih osoba za 6,1%, kod obrtnika za 2,6% te kod poljoprivrednika za 6,0%.

Udio zaposlenih u pravnim osobama u odnosu na ukupan broj zaposlenih u 2019. godini u Ličko-senjskoj županiji (14.543) iznosi 79,1%.

Kretanje broja zaposlenih u pravnim osobama u Ličko-senjskoj županiji i Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014.-2019. godine prikazano je sljedećom tabelom.

Tablica 36: . Zaposleni u pravnim osobama od 2014. do 2019. godine

	2014.	2015.	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
RH	1109.461	1127.051	1151.061	1181.418	1228.424	1255.691	102,2
Ličko-senjska županija	10.378	10.441	10.401	10.561	10.837	11.499	106,1
Udio LSŽ/RH	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	-

Izvor: Državni zavod za statistiku – Statistika u nizu – Zaposleni – pregled po županijama www.dzs.hr

Broj zaposlenih u pravnim osobama u Ličko-senjskoj županiji u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu povećan je za 6,1% dok je u istom razdoblju na nivou Republike Hrvatske broj zaposlenih u pravnim osobama povećan za 2,2%. Najveći porast broja zaposlenih u našoj Županiji ostvaren je u djelatnosti građevinarstva (60,95%), dok je najveće smanjenje ostvareno u djelatnosti administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (6,58%).

Tablica 37: Zaposleni u pravnim osobama u Republici Hrvatskoj i Ličko-senjskoj županiji po granama djelatnosti (stanje na dan 31. ožujka 2019. godine)

Djelatnost	LSŽ			RH	
	Broj 2018	Broj 2019	% (2019.)	Broj 2019.	% (2019.)
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1.052	1211	10,53	23.368	1,86
B Rudarstvo i vađenje	72	79	0,69	4.228	0,34
C Prerađivačka industrija	749	843	7,33	214.127	17,05
D Opskrba ele. ene. i plinom	291	304	2,64	14.236	1,13
E Opskrba vodom, gosp. otpadom	398	448	3,90	25.026	1,99
F Građevinarstvo	566	911	7,92	85.943	6,84
G Trgovina, popravci	1.187	1147	9,97	198.184	15,78
H Prijevoz i skladištenje	668	678	5,90	64.594	5,14
I Pružanje smješt. i priprema i usluž. hrane	972	1012	8,80	64.196	5,11
J Informacije i komunikacije	44	35	0,30	41.534	3,31

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

K	Financijske i djel. osig.	133	126	1,10	34.357	2,74
L	Poslovanje nekretninama	69	84	0,73	9.173	0,73
M	Stručne, znanstvene i tehničke	165	188	1,63	66.622	5,31
N	Administrativne i pomoćne uslužne djel.	152	142	1,23	44.266	3,53
O	Javna uprava i obrana	1.826	1770	15,39	103.693	8,26
P	Obrazovanje	1.228	1228	10,68	119.252	9,50
Q	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	897	904	7,86	9.7925	7,80
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	251	269	2,34	24.989	1,99
S	Ostale uslužne djelatnosti	117	120	1,04	19.978	1,59
UKUPNO		10.837	11.499	100,00	1.255.691	100,00

Izvor: Priopćenje DZS-a 9.2.4. 12. od 27. ožujka 2019. godine i 2020. godine

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2019. godini u Županiji najveći udio u broju zaposlenih bio je u djelatnosti javne uprave i obrane (15,39%), zatim obrazovanja (10,68%) i poljoprivrede (10,53%). Na nivou Republike Hrvatske najveći udio u ukupnom broju zaposlenih imaju zaposleni u prerađivačkoj industriji (17,05%), a zatim u djelatnosti trgovine (15,78%) te obrazovanja (9,50%).

Poduzetnička infrastruktura

Struktura poduzetnika prema veličini (broju zaposlenih) pokazuje da u Ličko-senjskoj županiji posluje ukupno 930 poduzetnika od čega 826 (88,17%) pripada u kategoriju mikro poduzetnika. Mikro poduzetnici su poslovanje 2018. godine završili sa 9,9% većom ostvarenom dobiti u odnosu na 2017. godinu. Također, ostvarili su porast broja zaposlenih za 13,9%. Ostatak strukture poduzetnika u Ličko-senjskoj županiji čine mali (96) sa 10,32% i srednje veliki poduzetnici (8) sa 0,86% u ukupnoj strukturi.

Ličko-senjska županija prema dostupnim podacima nema registrirano trgovačko društvo koje se prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15, 134/15) može svrstati prema pokazateljima (ukupna aktiva, prihodi, prosječni broj radnika) u velike poduzetnike.

Tablica 38: Struktura poduzetnika prema veličini u 2018. godini

Opis	Iznos ukupno	Poduzetnici prema veličini		
		mikro	mali	srednji
Broj poduzetnika	930	826	96	8
(udio u %)	100,0	88,17	10,323	0,86
Broj zaposlenih	4.796	1916	2138	742
(udio u %)	100,0	39,95	44,58	15,48
Ukupni prihodi, mil. kn	2.575	653	1160	762,0
(udio u %)	100,0	25,36	45,05	29,59
Ukupni rashodi, mil. kn	2.438,6	641	1116	681,6
(udio u %)	100,0	26,29	45,76	27,95

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

Dobit nakon oporezivanja	164,0	45	49,2	69,8
(udio u %)	100,0	27,44	30	42,56

Izbor: Upravni odjel za gospodarstvo LSŽ, kolovoz 2020, Zagreb

Što se tiče poslovanja poduzetnika, prema posljednjim dostupnim podacima u 2018. godini ostvarili su ukupne prihode u vrijednosti od 2.540 mil. kuna (13,5% više) i ukupne rashode u vrijednosti od 2.406 mil. kuna što je porast u odnosu na 2017. godinu u iznosu od 308 tisuća kuna (10,8%). Od 2010. godine Ličko-senjska županije bilježi rast ukupnog prihoda, broja poduzetnika te zaposlenosti. 2010. godine broj poduzetnika u županiji bio je 613, dok je danas taj broj 930 što označava porast broja poduzetnika od 34,08%. Prihodi su u istom razdoblju porasli sa 1.620 mil na 2.267 mil što označava porast od 29,71%.

Tablica 39: Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Ličko-senjske županije

	2017.	2018.	Indeks 2017./2018.
Broj poduzetnika	817	904	--
Broj zaposlenih	4.458	4.676	106,5
Ukupni prihodi (tis. kn)	2.249.894	2.540.254	113,5
Ukupni rashodi (tis. kn)	2.188.929	2.406.038	110,8
Dobit prije oporezivanja (tis. kn)	153.449	188.218	124,1
Gubitak prije oporezivanja (tis. kn)	92.484	54.002	63,52
Porez na dobit (tis. kn)	23.701	27.083	115,8
Dobit razdoblja (tis. kn)	129.838	161.301	125,7
Gubitak razdoblja (tis. kn)	92.574	54.168	63,6
Konsolidirani financijski rezultat (tis. kn)	37.264	107.133	248,0
Izvoz (tis. kn)	410.173	509.535	120,3
Uvoz (tis. kn)	124.396	119.338	91,1
Trgovinski saldo (tis. kn)	285.777	390.197	133,3
Investicije u novu dugotrajnu imovinu (tis. kn)	168.400	118.257	61,5
Prosječne mjesečne neto plaće po zaposlenom (u kn)	4.190	4.346	103,0

Izbor: FINA, kolovoz 2020, Zagreb

U strukturi ukupnog prihoda u 2018. godini izvozom je ostvareno 53.448.000 EUR odnosno 400,9 mil kuna prihoda. To je ukupno 15,6% ukupno ostvarenog prihoda trgovačkih društava Ličko-senjske županije.

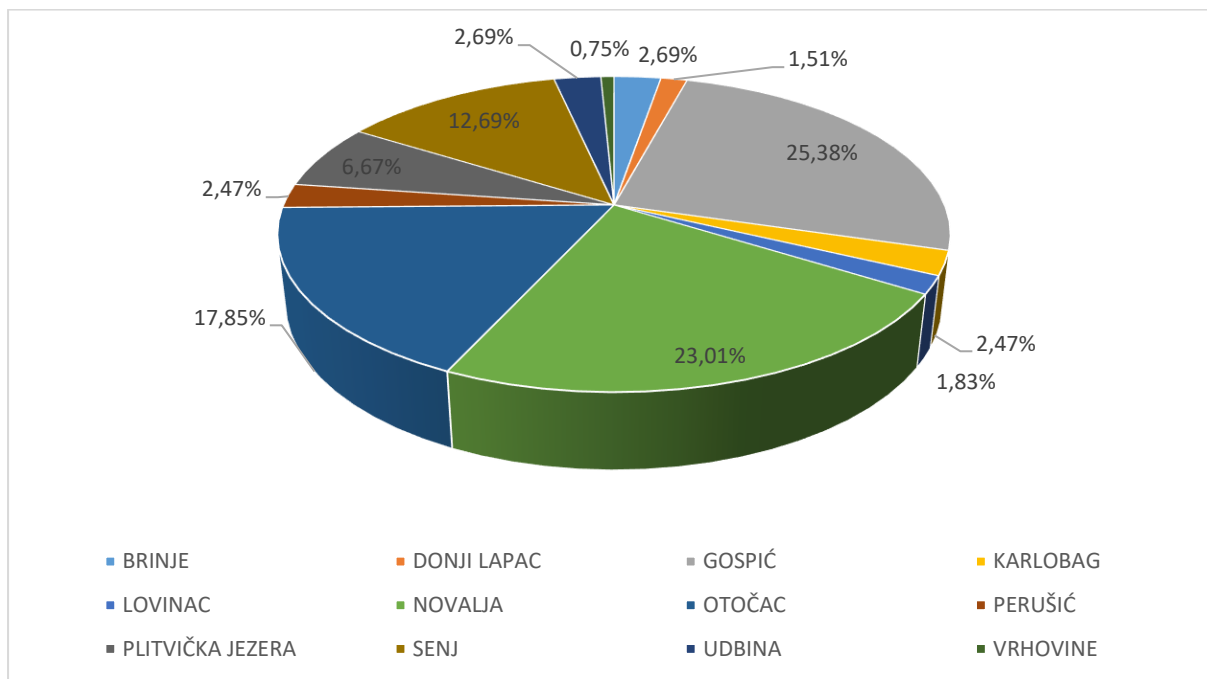
Istovremeno, u 2018. godini ostvaren je uvoz u vrijednosti od 19.947.000 EUR-a odnosno 149,6 mil kuna stoga možemo utvrditi da je ostvaren pozitivan saldo vanjsko-trgovinske bilance u iznosu od 251,3 mil. kuna.

U 2017. godini ostvareni je izvoz u vrijednosti od 46.838.000 EUR odnosno 351,3 mil kuna, a uvoz vrijednosti robe u iznosu 20.215.000 EUR (151,6 mil kn), u kojoj je vanjsko-trgovinski suficit iznosio 199,7 mil kuna.

Poduzetnici Ličko-senjske županije (904) ostvarili su ukupnu dobit u vrijednosti 161,3 mil. kn što je 25,7% više nego u 2017. godini. U isto vrijeme gubitak razdoblja bio je 54,2 mil kn ili 36,4% manje nego u 2017. godini. Takvim odnosom ostvarena je neto dobit u vrijednosti 107,1 mil kn ili 148% više nego godinu ranije.

Prema teritorijalnoj raspoređenosti, između 12 gradova i općina Ličko-senjske županije prema kriteriju ukupnog prihoda, broja zaposlenih i prema broju poduzetnika izdvaja se grad Gospić, a iza njega slijede gradovi Novalja, Otočac i Senj te općina Plitvička Jezera. Među prvih pet po neto dobiti poduzetnika je i općina Brinje. U navedenim gradovima i općinama registrirano je ukupno 694 poduzetnika (84,9%), zaposleno je 3.845 osoba (86,2%) te donose ukupni prihod od 1.1991.899 mil. kn. To je 85% prihoda koji ostvari ukupni broj poduzetnika Ličko-senjske županije. (Rezultati poslovanja Ličko-senjske županije u 2017. godini, kolovoz 2020, Zagreb).

Slika 4: Struktura poduzetnika prema teritorijalnoj rasprostranjenosti u 2018 godini

Izvor: DZS, kolovoz 2020, Zagreb

U strukturi gospodarstva županije prema djelatnostima najveći broj poduzetnika od ukupnog broja, njih 186 (20 %), bavi se pružanjem smještaja te pripreme i usluživanja hrane, slijedi trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila sa 158 poduzetnika (17%), građevinarstvo sa 107 poduzetnika (11,51%), prerađivačka industrija sa 102 poduzetnika (10,97%), stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti sa 75 poduzetnika (8,06%), prijevoz i skladištenje sa 66 poduzetnika (7,1%), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti sa 54 poduzetnika (5,81%), poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo sa 52 poduzetnika (5,59%), opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacija okoliša 27 poduzetnika (2,9%), poslovanje nekretninama sa 22 poduzetnika (2,37%), ostale uslužne djelatnosti sa 21 poduzetnikom (2,26%), informacije i komunikacije sa 20 poduzetnika (2,15%), opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija sa 14 poduzetnika (1,51%), umjetnost zabava i rekreacija sa 8 poduzetnika (0,86%), obrazovanje sa 7 (0,75%), rudarstvo

i vađenje sa 6 (0,65%), djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi sa 4 (0,43%) te financijske djelatnosti i osiguranja sa 1 poduzetnikom (0,11%).

Prema prihodima, najznačajnije su prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo i popravak motornih vozila, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane te građevinarstvo s ukupno 66,54% ukupnih prihoda svih djelatnosti.

Kako bi se osigurao daljnji razvoj gospodarstva u Ličko-senjskoj županiji, JLS-ovi (Ličko-senjska županija, gradovi i općine), kao i potporne institucije i udruženja provode različite programe i mjere za poticanje razvoja gospodarstva.

Prema Upisniku regionalnih koordinatora i lokalnih razvojnih agencija Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije JU Razvojna agencija Ličko-senjske županije – LIRA je akreditirana razvojna agencija Ličko-senjske županije sa zadaćom poticanja, provedbe i koordinacije aktivnosti regionalnog razvoja, stvaranja pozitivne klime za ulaganje i poduzetništvo s ciljem ostvarenja gospodarskog i društvenog razvitka Ličko-senjske županije.

Postoje još i ustanove za razvoj gradova, a to su Ustanova za razvoj Grada Senja, Odsjek za gospodarstvo i ruralni razvoj Grada Gospića, Upravni odjel za komunalni sustav – europski fondovi i javna nabava i europske integracije i gospodarstvo Grada Novalje.

Na području Ličko-senjske županije trenutno ima 13 poduzetničkih/poslovnih zona. Prema dostupnim podacima (HGK Otočac) u ovom trenutku za zakup/kupnju je slobodno 10 poduzetničkih zona te to predstavlja velik potencijal za nove investicije koje mogu proizvesti nova radna mjesta i dobit u Ličko-senjskoj županiji.

Tablica 40: Popis poslovnih zona u Ličko-senjskoj županiji u kojima postoji prostor za ulaganje

Poduzetničke zone	Površina m ²	JLS
Zona poslovnih namjena Smiljansko Polje	240.000	Grad Gospić
Poduzetnička zona Otočac	130.563	Grad Otočac
Poduzetnička zona Čiponjac	188.000	Grad Novalja
Poduzetnička zona Žuta Lokva - Križopolje	146.091	Općina Brinje
Poduzetnička zona Križopolje	283.222	Općina Brinje
Poduzetnika zona Konjsko Brdo	220.000	Općina Perušić
Poduzetnička zona Podudbina Mrežničko	978.000	Općina Udbina
Poduzetnička zona Porat	256.000	Općina Karlobag
Poslovno razvojni park Zir	453.038	Općina Lovinac
Poduzetnička zona Zalužnica	169.213	Općina Vrhovine
UKUPNO:	3.064.127	

Izvor: HGK Otočac, kolovoz 2020

U Ličko-senjskoj županiji postoje dvije vrste poticaja za ulaganja. Prije svega, tu su poticaji lokalne samouprave kroz niz olakšica koji ulažu u poduzetničke zone. Neke od mogućih olakšica su: oslobađanje ili smanjenje komunalnih doprinosa i/ili naknada, oslobađanje od plaćanja općinskih ili gradskih poreza, povoljna otkupna cijena zemljišta i sl. Također, postoje i određeni Državni poticaji

predviđeni za projekte na područjima posebne državne skrbi, brdsko-planinskom području te na potpomognutim područjima. Prema Zakonu o područjima od posebne državne skrbi područje Ličko-senjske županije podijeljeno je na sljedeće skupine:

- I skupina: općine Donji Lapac, Plitvička Jezera;
- II skupina: gradovi Gospić, Otočac, općine Lovinac, Udbina i Vrhovine;
- III skupna: općine Brinje i Perušić.

Status brdsko-planinskog područja steklo je 11 JLS-ova Ličko-senjske županije: Vrhovine, Perušić, Otočac, Udbina, Lovinac, Brinje, Donji Lapac u I skupini, dok su Gospić, Plitvička Jezera, Karlobag i Senj u drugoj skupini brdsko-planinskog područja. U potpomognuta područja spadaju: Donji Lapac, Vrhovine, Udbina, Brinje, Perušić, Lovinac i Otočac. Općina Plitvička Jezera i Gospić se nalaze na području posebne državne skrbi, no ne ulaze u potpomognuta područja.

Republika Hrvatska osigurala je značajna sredstva za ulaganje u projekte koji će poticati razvoj gospodarstva, socijalnu i demografsku revitalizaciju u brdsko-planinska područjima i područjima posebne državne skrbi.

Snažan utjecaj na razvoj LSŽ zasigurno imaju mnogobrojni do sad realizirani projekti financirani kroz Europski fond za regionalni razvoj. Također, u Ličko-senjskoj županiji su u razdoblju 2010-2020 u provedbi ili su završila 49 projekta unutar Europskog socijalnog fonda što u značajnoj mjeri pridonosi razvoju demografije, socijalnom oporavku te slijedom toga i razvoju gospodarstva Ličko-senjske županije.

Ličko-senjska županija u Gospiću, kroz projekt Razvojni centar Ličko-senjske županije, radi na uspostavi razvojnog centra kao središnjeg mjesta za poticanje i razvoj poduzetništva te lokalni razvoj. Putem ovog projekta poduzetnicima početnicima, postojećim poduzetnicima i investitorima na području Županije osigurat će se dostupnost informacija, inkubacija, akceleracija te stručna i tehnička podrška za realizaciju njihovih poslovnih ideja. (www.lsz-lira.hr)

Grad Novalja također potiče razvoj poduzetništva. Poduzetnički inkubator Ragan u Novalji prvi je hrvatski otočki inkubator, prvenstveno namijenjen poduzetnicima koji tek započinju poslovanje, kao i onima koji već posluju, ali žele širiti svoju djelatnost i traže prostor koji će im pružiti kvalitetnije i povoljnije uvjete rada. Inkubator ima konferencijsku dvoranu, kao i dvoranu za sastanke, a opremljen je CNC strojem i 3D printerom koji će biti na raspolaganju kako svim stanarima, tako i vanjskim korisnicima.

Poduzetnički inkubator Ragan ima za cilj generiranje ekonomskog razvoja lokalne zajednice kroz podršku mikro, malih i srednjih poduzeća. Osnovni cilj je proizvesti uspješna poduzeća, koja su nakon faze inkubacije i postinkubacije financijski samoodrživa i neovisna. Bez pružanja stručne, edukativne i tehničke pomoći poduzetnicima u ranoj i razvojnoj fazi, njihov daljnji opstanak često puta ne bi bio moguć. (www.ragan.hr)

Hrvatski zavod za zapošljavanje omogućava nezaposlenima te poduzetnicima početnicima korištenje mjera za samozapošljavanje koje se dodjeljuju na temelju poslovnog plana za pokretanje vlastitog posla. Glavni uvjet je da osobe moraju biti prijavljene u evidenciju Zavoda.

Prerađivačka industrija

Najveći porast prihoda u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu ostvarila je prerađivačka industrija u nominalnom iznosu 156.905.064,00 kn što je porast od 29%. Druga djelatnost prema ostvarenom porastu prihoda je Rudarstvo u iznosu 91.800.197 kn, što je porast od 29%. Građevinarstvo je ostvarilo porast prihoda u iznosu od 29.717.097,00 kn što označava porast 9,3% u odnosu na 2017. godinu. Djelatnost Trgovina na veliko i na malo i popravak motornih vozila zabilježila je pad prihoda u iznosu 50.007.489 kn što iznosi 11,3%, dok je djelatnost pružanja smještaja te pripreme hrane i usluživanja hrane zabilježila pad u iznosu od 35.29.192,00 kn što iznosi 9,6%. (Pregled poslovanja poduzetnika u 2017. i 2018. godini prema NKD-u, Upravni odjel za gospodarstvo LSŽ, obrada autora, kolovoz 2020, Zagreb)

Prema dobiti, najznačajnije su gospodarske grane su građevinarstvo, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, rudarstvo i vađenje te prerađivačka industrija. Ove četiri industrije ostvaruju 77% dobiti ukupnog poslovanja svih poduzetnika u Ličko-senjskoj županiji.

Obrtništvo

Što se tiče obrtništva u Ličko-senjskoj županiji, prevladavaju obrti u uslužnom zanatstvu te ugostiteljstvu i turizmu.

U razdoblju od 1.1.2020. godine do 31.12.2020. godine u Ličko-senjskoj županiji otvorena su 174 gospodarska subjekta (uglavnom obrti), a u istom period zatvoreno ih je 149.

Tablica 41: Broj obrtnika ukupno i po sektorima

Županija	Broj obrtnika 2018.	Broj obrtnika 2019.	IND 19/18
REPUBLIKA HRVATSKA	81.430	88.640	108,85
1 Zagrebačka	5.029	5.510	109,56
2 Krapinsko – zagorska	2.443	2.637	107,94
3 Sisačko-moslavačka	2.050	2.220	108,29
4 Karlovačka	1.846	1.961	106,23
5 Varaždinska	2.667	2.830	106,11
6 Koprivničko-križevačka	1.291	1.441	111,62

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

7	Bjelovarsko - bilogorska	1.081	1.173	108,51
8	Primorsko-goranska	8.013	8.553	106,74
9	Ličko-senjska	1.140	1.166	102,28
10	Virovitičko podravska	1.134	1.198	105,64
11	Požeško-slavonska	948	1.045	110,23
12	Brodsko-posavska	2.071	2.175	105,02
13	Zadarska	4.474	4.675	104,49
14	Osječko-baranjska	4.106	4.452	108,43
15	Šibensko-kninska	3.194	3.365	105,35
16	Vukovarsko-srijemska	2.131	2.235	104,88
17	Splitsko-dalmatinska	10.653	11.476	107,73
18	Istarska	7.526	7.950	105,63
19	Dubrovačko-neretvanska	3.792	4.172	110,02
20	Međimurska	1.261	1.355	107,45
21	Grad Zagreb	14.580	16.961	116,33

Izvor: HOK, Obrtništvo u brojka XII/2020

Tablica 42: Broj obrtnika po vrsti obrta

Vrsta obrta	2018.		2019.		IND 19/18
	Broj	%	Broj	%	
Ugostitelji	293	25,7	278	23,9	94,9
Trgovci	136	11,9	124	10,6	91,2
Prijevoz	131	11,5	130	11,1	99,2
Ostali uslužni	436	38,2	466	40,0	106,9
Proizvodni	81	7,1	96	8,2	118,5
Ribari	63	5,6	72	6,2	114,3
Ukupno	1.140	100,0	1.166	100,0	102,2

Izvor: HOK, Obrtnička komora Ličko-senjske županije

Tablica 43: Aktivni obrti prema cehovima za prosinac 2019

Ceh	Broj	%
Proizvodno zanatstvo	80	6,9 %
Uslužno zanatstvo	381	32,7 %
Ugostiteljstvo i turizam	283	24,3 %
Trgovina	132	11,3 %
Prijevoz osoba i stvari	132	11,3 %
Ribarstvo, marikultura i poljodjelstvo	89	7,6 %
Frizeri, kozmetičari, njega tijela, fitness	69	5,9 %
UKUPNO (% u RH)	1166	100%

Izvor: HOK, kolovoz 2020, Zagreb

Turizam

Ličko-senjska županija na svom teritoriju ima tri nacionalna parka (Plitvička Jezera, Sjeverni Velebit, dio nacionalnog parka Paklenica), more te brojne druge geomorfološke, hidrografske i pejzažne resurse koji su bitan privlačni faktor za dolazak turista. Turistička djelatnost u Ličko-senjskoj županiji posljednjih godina bilježi pozitivne rezultate i rast. Posljednjih godina primjetan je značajan porast turističkog prometa, posebno stranaca koji u strukturi značajno premašuju broj domaćih turista. Od ukupno ostvarenih 820.648 turističkih dolazaka u Ličko-senjsku županiju 93,92 % ili 770.828 čine strani turisti, dok od ukupno ostvarenih 2.856.171 noćenja na strane turiste otpada 94,63 % odnosno 2.702.811 noćenja. Ličko-senjska je županija u 2019. g. u odnosu na godinu prije bilježila povećanje turističkih dolazaka od 3,8 % i 3,7 % više ostvarenih noćenja. Nacionalni park Plitvička Jezera svake godine posjeti više od milijun posjetitelja. Taj trend je prepoznat te se posljednjih nekoliko godina puno ulagalo u poboljšanje kvalitete te proširenje smještajnih kapaciteta na području Plitvičkih jezera. Osim toga, primjetan je porast ulaganja u ruralni turizam na području županije, a osobito u blizini nacionalnih parkova.

Tablica 44: Broj poslovnih subjekata

GRUPA	OPIS	B R O J	Zaposleni (sati rada)		Ukupni prihodi		Ukupni rashodi	
			Broj	IND 19/18	Iznos u kn	IND 19/18	Iznos u kn	IND 19/18
A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBAR.	54	157	113,0	65.821.511	110,4	64.750.821	113,0
B	RUDARSTVO I VAĐENJE	6	102	112,1	339.698.050	108,4	319.769.838	109,0
C	PRERAĐIV. INDUST	110	1.005	93,2	531.446.409	98,3	567.416.375	106,5
D	OPSKRBA ELE. ENE., PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	15	34	136,0	23.130.992	106,1	29.695.144	124,2
E	OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTP. VODA, GOSPODARENJE OTPADOM TE SANACIJA OKOLIŠA	26	500	107,1	142.173.477	110,9	141.207.630	111,6
F	GRAĐEVINARSTVO	125	711	112,5	318.605.103	103,7	309.946.448	119,4
G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA	157	640	106,0	488.138.338	106,8	470.361.413	106,6
H	PRIJEVOZ I SKLADIŠT	71	322	133,6	166.431.020	140,6	162.952.174	146,1
I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	193	1.062	103,2	482.119.771	115,7	440.531.453	113,7
J	INFORMAC. I KOMUNIK.	20	43	76,8	11.128.795	96,2	10.933.003	97,0
K	FINANCIJSKE DJEL. I OSIGURANJA	1	0		31.474	72,3	1.435	10,6
L	POSLOVANJE NEKRETNINAMA	23	79	108,2	23.568.224	174,9	23.296.285	173,6
M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	79	140	99,3	38.538.445	99,0	35.244.769	106,8
N	ADMINISTR. I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	57	164	116,3	70.718.315	95,3	69.012.767	99,2
P	OBRAZOVANJE	8	9	128,6	921.038	85,1	1.080.204	104,9
Q	DJELATNOSTI ZDRAVSTV. ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	6	16	123,1	2.683.069	112,7	2.318.474	120,1

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

R	UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	8	6	75,0	5.057.338	53,7	5.249.490	55,5
S	OSTALE USLUŽNE DJEL.	21	19	67,9	4.798.343	85,8	4.771.294	83,1
Ukupno sve djelatnosti		980	5.009	104,9	2.715.009.712	107,8	2.658.539.017	111,8

Izvor: FINA

Tablica 45: Dolasci i noćenja turista u Ličko-senjskoj županiji

God.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Dolasci	522.458	572.558	621.129	736284	789.330	820.648
Noćenje	2.032.635	2.197.730	2.322.753	2.647.025	2.749.230	2.856.171

Izvor: DZS, kolovoz 2020, Zagreb

Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura

Poljoprivredna djelatnost značajna je gospodarska djelatnost za ruralna područja Ličko-senjske županije što se može iščitati iz županijskih razvojnih planove u kojima se osim turizma, ističe uloga poljoprivrede i šumarstva u ukupnome gospodarstvu.

Najveći broj poljoprivrednih subjekata odnosi se na OPG-ove (95,41%), a tek manji dio na SOPG (3,2%), trgovačka društva (0,89%), obrte (0,25%) te zadruge i ostali koji čine zanemarivi udio u strukturi. Ukoliko se uspoređi broj pravnih i fizičkih osoba upisanih u registar poljoprivrednika u 2018. i 2017. primjetan je porast od 3,9%, odnosno 197 subjekata. Djelomični uzrok takvom porastu mogao bi ležati u činjenici da je od 2019. u evidenciju ušla nova kategorija OPG-a – Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo (Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo (SOPG) je fizička osoba poljoprivrednik koja se za osobne potrebe bavi poljoprivredom u okviru korištenja prirodnih bogatstava zemlje i prodajom, odnosno zamjenom od tih djelatnosti dobivenih proizvoda u neprerađenom stanju i kojoj obavljanje gospodarske djelatnosti poljoprivrede nije glavna djelatnost, odnosno zanimanje poljoprivrednik nije glavno ili jedino zanimanje, a temelji se na korištenju vlastitih i/ili unajmljenih proizvodnih resursa te na radu, znanju i vještinama članova kućanstva i ekonomska veličina gospodarstva je manja ili jednaka od kunske protuvrijednosti izražene u stranoj valuti od 3.000 eura.)

Tablica 46 Upisnik poljoprivrednika za 2018. i 2019. godinu prema pravnoj strukturi, Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, kolovoz 2020, Zagreb

	2018.	2019.
Obiteljsko gospodarstvo	4910	4.930
Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo (SOPG)	N/A	170
Obrt	13	14
Trgovačko društvo	41	46
Zadruga	5	6
Ostali	1	1

Ukupno**4970****5167**

Ličko-senjska županija ima povoljan prometni položaj te je dobro prometno povezana ostatkom Hrvatske što omogućuje jednostavniji tržišni plasman poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Budući da nema intenzivne gospodarske aktivnosti, Ličko-senjska županija pogodna je za razvoj ekološke poljoprivrede i stočarstva. Prema podacima iz 2014. godine, na razini LSŽ udio površine pod ekološkom poljoprivredom i one u prijelaznom razdoblju bila je 23,1% ukupno korištenih površina (9.299,45 ha).

Najčešći problemi koji se javljaju u početku i tijekom unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje su starost poljoprivrednika, slabo obrazovanje poljoprivrednika, usitnjenost poljoprivrednog zemljišta te male površine poljoprivrednih gospodarstva. Osim toga, postoji prepreka vezano za nedostatak vlastitih sredstava za sufinanciranje EU projekta koji bi mogli biti temelj razvoja poljoprivrede na području Ličko-senjske županije.

Tablica 47: Struktura poljoprivrednog zemljišta Ličko-senjske županije u ha

Vrsta poljoprivredne površine	Ukupno		Pravne osobe i dijelovi pravnih osoba i zemljište u državnom vlasništvu na kojem nije organizirana proizvodnja		Obiteljska poljoprivredna gospodarstva	
	Površina	%	Površina	%	Površina	%
Poljoprivredne površine	235.738	100,00	133.599	100,00	102.139	100,00
Obradive površine	79.550	41,89	11.527	12,59	68.023	73,06
-oranice i vrtovi	24.202	20,95	51	4,42	24.151	38,54
-voćnjaci	1.229	0,46	-	-	1.229	0,95
-vinogradi i maslinici	233		-	8,17	233	0,19
-livade	53.886	20,39	11.476		42.410	33,38
Pašnjaci	156.188	58,11	122.072	87,41	34.116	26,94

Izvor: Statistički ljetopis 2005, DZS

Prema podacima o strukturi poljoprivrednog zemljišta DZS iz 2005. godine razvidno je da se na području Županije prostire ukupno 156.188 ha pašnjačkih površina različitih klasa (66% ukupno raspoloživog poljoprivrednog zemljišta). Dio pašnjaka je obuhvaćen šumskogospodarskim osnovama Hrvatskih šuma d.o.o. odnosno tretira se kao šumsko zemljište. (podatak je iz 2005 jer se od tad ovi podatci statistički ne obrađuju).

Stočarstvo

Zbog velikih površina pod livadama i pašnjacima te klimatskih uvjeta područje Županije tradicionalno je stočarski kraj. Najvažnije grane stočarstva su ovčarstvo i govedarstvo.

Tablica 48: Brojno stanje domaćih životinja na dan 31. prosinca 2019.

Vrsta stoke	Broj gospodarstava	Broj životinja
Goveda	1.408	16.381
Konji	226	1.330
Koze	196	2.764
Magarci	42	215
Ovce	1.869	83.258
Svinje	560	2.562
Ukupno	4.301	106.510

Izvor: Jedinstveni registar domaćih životinja (JRDŽ) - Ministarstvo poljoprivrede

Brojno stanje životinja odnosi se na ukupan broj životinja svih kategorija. Podaci za goveda, kopitare, ovce i koze ažuriraju se na dnevnoj bazi temeljem označavanja životinja i prijavljenih prometa. Brojno stanje goveda ne obuhvaća plutajuće goveda odnosno goveda za koja je prijavljen odlazak ali ne postoji prijava dolaska na novo gospodarstvo ili klaonicu. Brojno stanje temelji se na podacima iz Godišnje prijave brojnog stanja svinja koju posjednici svinja dostavljaju u JRDŽ, za gospodarstva koja nisu dostavila Godišnju dojavu brojnog stanja svinja korišteni su podaci tijekom provedbe kategorizacije gospodarstava od strane ovlaštenih veterinarskih organizacija.

Proizvodnja kravljeg mlijeka i goveđeg mesa

Proizvodnja kravljeg mlijeka na području Županije u periodu tranzicije nije se prilagodila novonastalim tržišnim uvjetima. Ličko-senjska županija značajno zaostaje za ostalim Županijama kako po proizvedenim količinama mlijeka (kontinuirani pad proizvodnje) tako i po kvaliteti mlijeka. Po kvaliteti mlijeka Županija je na začelju u RH (samo 38,4 % mlijeka zadovoljava EU standard) što je zabrinjavajuće.

Tablica 49: Količina isporučenog kravljeg mlijeka i ukupan broj isporučitelja mlijeka tijekom 2019. godine u LSŽ

Količina isporučenog mlijeka (kg)	4.335.547
Broj isporučitelja mlijeka	334

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Navedene količine kravljeg mlijeka analizirane su Središnjem laboratoriju kontrolu kvalitete mlijeka pri Hrvatskoj agenciji za poljoprivredu i hranu. Količine isporučenog mlijeka predstavljaju ukupno proizvedene količine mlijeka u 2019. godini koje je isporučeno u mljekare. Podaci ne sadrže proizvedene količine mlijeka koje se prodaju na kućnom pragu u prerađenom ili neprerađenom obliku te količine mlijeka koje gospodarstvo koristi za osobnu potrošnju. Zbog povećanih troškova prijevoza sve je veća vjerojatnost da će najveći otkupljivači mlijeka postupno raskidati ugovore s poljoprivrednim gospodarstvima s područja Županije te se mogu očekivati daljnji problemi s otkupom mlijeka. S obzirom da će posredno biti ugrožena i ona gospodarstva koja ulažu u proizvodnju mlijeka Županija se uključila u potporu smanjenja troškova prijevoza mlijeka na području Županije. Na području Županije sve je veći interes za uzgoj goveda za uzgoj goveda u sustavu krava-tele te uzgajivači nabavljaju uzgojno valjana grla različitih pasmina.

Ovčarstvo

Ličko-senjska županija je od davnina tradicionalno ovčarski kraj. Na kontinentu je glavna uzgojna pasmina lička pramenka (proizvodnja mesa), a na dijelu otoka Paga paška ovca (proizvodnja čuvenog paškog sira). Na kontinentu se također u posljednjih 20 godina uzgaja i travnička pramenka (proizvodnja mlijeka). Ova pasmina je stigla zajedno s doseljenicima iz Bosne.

Tablica 50: Broj rasplodnih grla i broj uzgajivača ovaca na području LSŽ 2016-2019 (u usporedbi s ostalim županijama)

Broj grla/županija	2016	2017	2018	2019
Ličko-senjska županija	80.009	84.088	81.566	83.299
Šibensko-kninska županija	58.653	57.203	57.149	57.007
Primorsko-goranska županija	37.150	37.744	38.653	38.723
Zadarska županija	105.114	107.655	110.449	113.133
Ukupno RH	632.087	648.818	664.037	699.870
Broj uzgajivača	2016	2017	2018	2019
Ličko-senjska županija	1.953	2.051	1.947	1.869
Šibensko-kninska županija	1.128	1.118	1.055	1.011
Primorsko-goranska županija	821	833	824	793
Zadarska županija	1.808	1.814	1.776	1.677
Ukupno RH	19.249	19.500.	19.067	18.680

Izvor: Hrvatska agencija za selo i hranu

Po broju ovaca Ličko-senjska županija je u 2019. godini bila 2. u Republici Hrvatskoj. Glede prirodnih uvjeta i resursa ovčarstvo se i dalje može razvijati. S obzirom da je prosječna veličina stada mala (cca 50 grla) potrebno je poticati okrupnjavanje stada te ulagati u bolju veterinarsku skrb, zbrinjavanje animalnog otpada i zbrinjavanje vune te promociju janjetine proizvedene na području Županije.

Stoga je udruga Uzgajivača ovaca „Lika“ Gospić krenula u zaštitu zemljopisnog podrijetla naziva „Lička janjetina“. Naziv „Lička janjetina“ zaštićen je u Republici hrvatskoj od rujna 2016. godine, a sada i na području cijele Europske unije. Proces zaštite naziva „Lička janjetina“ (ZOZP) započeo je u veljači 2016. godine, kada je Udruga uzgajivača ovaca Lika podnijela Ministarstvu poljoprivrede zahtjev za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla naziva „Lička janjetina“. Ministarstvo poljoprivrede je u srpnju 2016. godine donijelo Rješenje o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva „Lička janjetina“, a u rujnu iste godine upućen je zahtjev Europskoj komisiji za registraciju naziva zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla „Lička janjetina“ i na razini Europske unije. Objavom navedene Uredbe Komisije, naziv „Lička janjetina“ upisuje se u registar zaštićenih oznaka izvornosti i zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla te postaje zaštićen na području cijele Europske unije. Područje uzgoja ličke pramenke i proizvodnja „Ličke janjetine“ obuhvaća grad Gospić, Senj Otočac te općine Donji Lapac, Karlobag, Lovinac, Perušić, Plitvička Jezera, Udbina, Vrhovine, Brinje u Ličko Senjskoj županiji te Gračac u Zadarskoj županiji.

Marikultura i akvakultura

Marikultura u Ličko-senjskoj županiji nije posebno razvijena djelatnost, međutim uzimajući u obzir duljinu morske obale i povoljne prilike u obalnom morskom akvatoriju dolazi se do zaključka da postoje vrlo dobre mogućnosti razvoja marikulture. Marikultura je pod uvjetom pravilnog lociranja i odgovornog gospodarenja djelatnost vrlo prihvatljiva za okoliš s mogućnošću revitalizacije ruralnih zona u priobalju (kao što je područje Podvelebitskog kanala). Sve djelatnosti na moru pa tako i marikultura potpuno ovise o razvijenosti obalne infrastrukture, od koje su najvažnije: cestovna pristupačnost, dostupnost izvora električne energije te razvijenost lučkih područja (ribarske luke). Studijom opravdanosti davanja koncesija na pomorskom dobru za marikulturu na području Velebitskog kanala u Ličko-senjskoj županiji određene su potencijalno pogodne lokacije za marikulturu sukladno dokumentima prostornog planiranja i to su slijedeće lokacije:

- Grad Novalja: ispred uvale konobe, Uvale Trimalj i uvala Mrzlenovica.
- Grad Senj: uvala Tvrduša, Vlaka, Trsine, vela Ivanča, bočarije, male bočarije, VELE, Svatska, bilančevica Badnja.
- Općina Karlobag: Jerjevo, Uvala Koromačina, Smojveruša, marasovka, pećci, od uvale Kralić do uvale drinovica i Badnja.

Ličko-Senjska županija u više navrata davala je područje ispred uvale Porat (Lukovo Šugarje, Općina Karlobag) i ispred uvale Burnjača (Jablanac, Grad Senj) koncesiju za uzgoj kalifornijske pastrve, ali zbog veličine uzgajališta površine i maksimalne količine u tonama za uzgoj sukladno važećim zakonskim odredbama Vlada Republike Hrvatske je donijela odluku o koncesiji za korištenje pomorskog dobra u svrhu uzgoja kalifornijske pastrve na području Velebitskog kanala. Koncesija je dodijeljena trgovačkom društvu NORDIS FISH d.o.o i to za dva uzgojna polja na lokaciji ispred uvale Porat- Lukovo Šugarje i lokaciji Jablanac ispred uvale Burnjača. Koncesija je dana na 20. godina, a ukupno investicijsko ulaganje u pomorsko dobro iznosi 21.719.000,00 kn, a planira se zaposliti 20 zaposlenika od kojih 14

na neodređeno a 6 na određeno vrijeme. Na području LSŽ izdana je jedna dozvola za akvakulturu i to za ribnjak u Ličko-senjskoj županiji, na katastarskoj čestici broj 2728/1 u k.o. Sinac tvrtci Leko d.o.o. Zagreb.

Ekološka poljoprivreda

Značajno je porastao interes za ekološku proizvodnju te se mnoga poljoprivredna gospodarstva prijavljuju u prijelazni period poljoprivredne površine prije svega krški pašnjaci te druge travnate površine i na taj način uz mala ulaganja ostvaruju znatno veću državnu potporu po ha. Ukupna površina ekološki korištenog poljoprivrednog zemljišta u 2019. godini bila je 15. 471 ha od toga: oranice i vrtovi 1.742 ha, trajni travnjaci 13.646 ha, trajni nasadi 83 ha. Također je porastao broj grla ekološki uzgojene stoke po vrstama, a u 2019. g. na području Županije uzgojeno je : 4.290 goveda, 17. 083 ovce, 300 koza, 25 peradi, 421 kopitara, i 209 pčelinjih zajednica. Količine proizvedenog voća i povrća proizvedenog u Županiji uglavnom su se do sada koristile za osobnu potrošnju. Prema podacima APRRR-a u sustavu potpora je 716,41 ha voćnjaka. Najzastupljenije voćne vrste su šljiva (451,46 ha), tradicionalni mješoviti voćnjaci (90,30 ha) i maslina (130,30 ha). U sustavu potpora je i 554,33 ha povrtnih kultura. Najzastupljeniji je krumpir koji se uzgaja na 394,97 ha. Također u sustavu potpora je i 121,59 ha kućnih vrtova. Na području županije je u sustavu potpora i 2.713,86 ha žitarica među kojima dominira zob, ozima i jara (746,73 ha) i tritikale 416,97 ha, kukuruz (381,43 ha) namijenjenih (prije svega) stočnoj prehrani.

Utjecaj COVID-19 na gospodarstvo

Pandemija koronavirusa snažan je udar na svjetsko i europsko gospodarstvo. Korona kriza nije zaobišla ni Hrvatsku, a samim time ni Ličko-senjsku županiju. U drugom tromjesječju 2020. godine realni pad BDP-a Republike Hrvatske iznosi 15,1% na godišnjoj razini (na razini EU BDP bilježi se pad od 14%). U negativnom doprinosu ekonomskoj aktivnosti posebno se ističu uslužne djelatnosti u kojima se aktivnost smanjila za više od 30% na razini HR te domaća potražnja za uslugama koji se smanjila za gotovo 70% na razini RH. Ovakva gospodarska kretanja mogu se ravnomjerno preslikati i na gospodarstvo Ličko-senjske županije. Iako u trenutku izrade ovog plana razvoja ne postoje javno dostupni konkretni gospodarski pokazatelji koji bi potkrijepili ove tvrdnje, moguće je zaključiti da je zbog općeg zatvaranja gospodarstva došlo do usporavanja gospodarske aktivnosti što je zasigurno imalo utjecaj na sve županije pa tako i Ličko-senjsku županiju. Nezaposlenost je porasla sa 1704 osobe na kraju 2019. na 1974 osobe u 2020. godini, što je porast od 13,67%. Porast je posljedica povećanja broja nezaposlenih osoba koje su radile u djelatnostima: Pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane (81 osoba), Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (37 osoba), Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (14 osoba), Obrazovanje (14 osoba), Prerađivačka industrija (12 osoba). Ostale djelatnosti nisu značajne u ukupnom porastu broja nezaposlenih. Ovakva struktura novih nezaposlenih prema djelatnostima velikim dijelom je posljedica zatvaranja gospodarstva tijekom drugog tromjesečja 2020. godine te mjerama za zaštitu stanovništva koje traju i danas i onemogućuju potpuno normalno funkcioniranje svih gospodarskih djelatnosti.

SWOT analiza

Društvo

SNAGE <ul style="list-style-type: none">- Postojanje mreža obrazovnih institucija- Postojanje učeničkih i studentskih domova- Dobra prometna povezanost koja omogućuje kontakt sa ostalim dijelovima Hrvatske- Postojanje info centara i savjetovanja za mlade- Postojanje obiteljskih gospodarstava koji njeguju tradicijski način života- Bogata kulturno tradicijskih baština	SLABOSTI <ul style="list-style-type: none">- Starija populacija- Mala gustoća naseljenosti- Velika površina županije- Nedostatak stručnih kadrova u zdravstvu i školstvu- Neusklađenost obrazovnog sustava sa potrebama tržišta rada- Nedovoljna iskorištenost kulture i tradicijske baštine- Nerazvijena mreža udomiteljskih obitelji (djeca i treća životna dob)- Nepostojanje sustava za ranjive skupine
PRIILIKE <ul style="list-style-type: none">- Postojanje civilnih udruga- Zdravstveni i avanturistički turizam- Dolazak i ostanak mlade populacije nakon završenog srednjoškolskog obrazovanja zbog postojanja visokoobrazovnih institucija u LSŽ- Razvijen seoski turizam- Pokretanje obrazovnih programa usklađenih sa potrebama gospodarstva- Povezanost kulture i tradicije u svrhu razvoja turizma i lokalne zajednice	PRIJETNJE <ul style="list-style-type: none">- Rascjepkanost županije- Odlazak mladog stanovništva- Slaba kapacitiranost udruga- Neusklađenost zakonskih propisa i regulativa- Nezainteresiranost i neinformiranost stanovništva – posebno mladih- Sve institucije koncentrirane u većim središtima

Gospodarstvo

SNAGE <ul style="list-style-type: none">- Prepoznata turistička destinacija sa velikim potencijalom- Raspoloživi prirodni resursi kao osnova za gospodarski razvoj- Povoljan geoprometni položaj- Raspoložive nekretnine i zemljišta (niža cijena od prosjeka RH)- Energetski potencijal (hidro i vjetar)- Mogućnost eko poljoprivredne proizvodnje- Prepoznatost visokokvalitetnih poljoprivrednih proizvoda- Tradicija poljoprivredne proizvodnje	SLABOSTI <ul style="list-style-type: none">- Mali udio proizvodnih djelatnosti u odnosu na javnu upravu i uslužne djelatnosti- Slaba iskorištenost potencijala i resursa za razvoj (udio LS županije u RH oko 1%)- Nedovoljna konkurentnost gospodarskih subjekata kao rezultat neulaganja u znanje i tehnologiju- Visoka stopa nezaposlenosti, posebno mladih (iznad prosjeka HR)- Nepostojanje radnih mjesta za zapošljavanje visokoobrazovnog kadra zbog nepovoljne strukture gospodarske djelatnosti- Niska stopa ekonomske aktivnosti u odnosu na RH- Nedovoljna razvijenost potpornih institucija i nedovoljna zainteresiranost investitora (poduzetnika) za dobivanje informacija- Nerazvijenost turističke infrastrukture i neumreženost postojeće
---	--

	<ul style="list-style-type: none">- Nedostatak turističkih objekata visoke kategorije i tematskih (trendovskih) kapaciteta- Nedovoljno iskorištavanje tradicijskih vrijednosti u turističke svrhe- Nedovoljno domaćih proizvoda u turističkoj ponudi- Neprilagođeni kriteriji za poticajne mjere – nedovoljan broj malih i srednjih poduzetnika ih može ispuniti
PRILIKE <ul style="list-style-type: none">- Mogućnost korištenja EU sredstava namijenjenih slabije razvijenim regijama- Mogućnost boljeg iskorištenja potencijala i resursa za razvoj- Uvođenje smanjenih poreznih olakšica poduzetnicima LS županije- Mogućnost turističkog razvoja zbog postojanja 3 klimatska područja u LS županiji- Rastuća potražnja za ekološkim proizvodima- Potencijal brendiranja (npr. prehrambeno poljoprivrednih proizvoda)- Mogućnost produljenja turističke sezone selektivnim oblicima turizma	PRIJETNJE <ul style="list-style-type: none">- Nepostojanje učinkovite nacionalne politike usmjerene prema poticanju razvoja slabo razvijenih regija (Ličko-Senjska županija)- Otvoreno tržište iz EU (gospodarski subjekti)- Odljev visokoobrazovnog kadra (zbog otvaranja mogućnosti bržeg zapošljavanja izvan županije)- Iseljavanje stanovništva- Nepostojanje poreznih olakšica poduzetnicima u LS županiji- Nemogućnost razvoja gospodarstva na minski sumnjivim područjima

Prostor i okoliš

SNAGE <ul style="list-style-type: none">- Bogati prirodni resursi i krajobrazna georaznolikost i raznolikost- Visok stupanj raznolikosti biljnih i životinjskih vrsta- Atraktivne rijeke bogate pitkom vodom- Povoljan geografsko-prometni položaj i dobra prometna povezanost- Proizvodnja električne energije veća od potrebe područja- Visoka kakvoća mora i općenito očuvanost okoliša	SLABOSTI <ul style="list-style-type: none">- Ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda u vode i more (okoliš)- Izvori onečišćenja voda na području zaštićenih zona, izvorišta vode za piće- Slabo razvijeni sustav primarne selekcije komunalnog otpada- Otpad se ne zbrinjava u skladu s propisima- Nepostojanje adekvatnog odlagališta za posebne vrste otpada- Iznimna geografska raširenost područja otežavajuća za prikupljanje otpada- Postojanje divljih odlagališta u zaštićenim područjima- Nedovoljno razvijena svijest o važnosti očuvanja prirodne baštine od djela investitora
PRILIKE <ul style="list-style-type: none">- Valorizirati i očuvati prirodnu i kulturnu baštinu- Kod realizacije razvojnih projekata primijeniti načela održivog razvoja- Područja ekološke mreže natura 2000 staviti u funkciju razvoja u ruralnim dijelovima županije- Povećati svijest o važnosti očuvanja prirodne baštine- Ravnoteža očuvanja morskih ekosustava i gospodarskog razvoja	PRIJETNJE <ul style="list-style-type: none">- Dugotrajna uspostava novog sustava gospodarenja otpadom- Točkasto onečišćenje kopnenih voda- Trajni rizik i opasnost iznenadnog onečišćenja mora

- Unaprijediti sustav gospodarenja otpadom prema načelima cirkularne ekonomije
- Ekološka osviještenost udruga , gospodarstva i društva u cjelini
- Promicanje održivog transporta

Posebna područja i upravljanje razvojem

SNAGE

- Očuvan prirodni okoliš (N.P. i parkovi prirode)
- Bogati prirodni resursi (poljoprivredna zemljišta, šume, vode, morska obala)
- Bogate tradicijske vrijednosti
- Postojeći zaštićeni autohtoni proizvodi

SLABOSTI

- Nedostatak kadrova s iskustvom u upravljanju projektima
- Velike razvojne razlike i velike razlike u financijskim kapacitetima
- Slaba naseljenost, staro stanovništvo
- Niska razina obrazovanja stanovništva LSŽ
- Neriješeni imovinsko-pravni odnosi
- Nerazvijen seoski turizam

PRILIKE

- Mogućnost korištenja EU fondova
- Suradnja obrazovnih institucija i realnog sektora
- Uključenog civilnog sektora i stanovništva u razvoj LSŽ
- Ekološka poljoprivreda
- Razvoj turističkog potencijala
- Razvoj finalne proizvodnje

PRIJETNJE

- Veliki dio LSŽ je MSP
- Daljnja depopulacija (iseljavanje, pad nataliteta)
- Onečišćenje okoliša devastacija prostora
- Teritorijalni preustroj RH
- „gašenje“ civilnog sektora

Posebni ciljevi plana razvoja LSŽ

Vizija razvoja županije je sažeta i jasna zamisao o željenom i planiranom postignuću razvoja županije. Zasniva se na rezultatima osnovne analize, SWOT analize, razvojnih trendova u užem i širem okruženju te idejama o budućnosti županije.

Kad se razmotri ocjena ekonomskog potencijala i razvojnih kočnica koje karakteriziraju ovo područje, Županija je u utvrdila da bi se vizija razvoja Županije za razdoblje 2021-2027 trebala usredotočiti na: **Jačanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede i gospodarstva kroz ulaganja u zelene i digitalne tehnologije, povećanje učinkovitosti korištenja resursa, razvoj održivog i zelenog turizma, razvoj pametnih gradova i sela, unaprjeđenje kvalitete obrazovanja, demografski oporavak te unaprjeđenje kvalitete života ulaganjem u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu te sigurnost.**

S ciljem ostvarenja navedenih prioriteta, razvijeni su posebni ciljevi koji su u potpunosti povezani sa strateškim ciljevima Nacionalne razvojne strategije.

PC1 - Jačanje konkurentnosti gospodarstva kroz ulaganja u zelene i digitalne tehnologije

Poveznica s NRS

RS 1. Održivo gospodarstvo i društvo

SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo

SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi

RS 3. Zelena i digitalna tranzicija

SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

RS 4. Ravnomjeran regionalni razvoj

SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Opis Posebnog cilja

Svrha PC je daljnja potpora razvoju poduzetništva na području LSŽ analizom potreba za dodatnom poduzetničkom infrastrukturom i njenim širenjem u skladu s definiranim potrebama, prelazak gospodarskih subjekata na okolišno prihvatljivije tehnologije (modernizacija pogona energetski učinkovitijim zamjenama, prelazak na zelene izvore energenata...) i sustave poslovanja (smanjenje CO2 otiska, smanjenje korištenja papira, digitalizacija poslovnih i administrativnih procesa...) te potpora u digitalizaciji poslovanja poslovnih subjekata uz definiranje komparativnih prednosti LSŽ (geografska pozicija, dobra cestovna povezanost s cijelom obalom i kontinentom...).

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC2 – Jačanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova – razvojni centri za poljoprivredu, brendiranje, kušaonice, i dr.

PC3 – Povećanje učinkovitosti korištenja resursa – EE, otpad, infrastruktura, okoliš, bioraznolikost

PC5 – Pametni gradovi i sela – širokopojasni internet, digitalne usluge

PC7 – Demografski oporavak – novčane potpore i naknade, infrastruktura za mlade i obitelji, socijalna stanogradnja i sl.

Mjere Posebnog cilja

1.1 Potpora rastu i razvoju SMP-a poboljšanjem poduzetničke klime i infrastrukture

1.2 Tranzicija gospodarstva na učinkovitije i ekološki prihvatljivije tehnologije i digitalizacija

1.3 Potpora jačanju poduzetništva kroz komparativne prednosti LSŽ

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

OI.02.4.31 Broj aktivnih pravnih osoba

OI.02.4.03 Udio visokokvalificirane radne snage od ukupnog broja zaposlenih

OI.02.4.06 Broj novih malih i srednji poduzeća po godini

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

1.1 Potpora rastu i razvoju SMP-a poboljšanjem poduzetničke klime i infrastrukture

CILJ MJERE	Poslovni kapaciteti Ličko –senjske županije još uvijek nisu dovoljno razvijeni te je potrebno dodatno širenje poduzetničke infrastrukture i potpornih djelatnosti za poduzetništvo. Svrha je ove mjere poboljšati uvjete za razvoj poduzetništva i povećati konkurentnost poduzetnika te unapređenje postojećih i razvoj novih oblika formalnog i neformalnog obrazovanja s ciljem poboljšanja poduzetničkog okruženja i jačanja sposobnosti poduzetnika te poduzetništva u cjelini.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Analiza stanja i potreba za poduzetničkom infrastrukturom u županiji, utvrđivanje prioriteta potpora poduzetništvu te izrada cjelovitog programa za poboljšanje postojećih i pokretanje novih aktivnosti za razvoj poduzetništva.• Jačanje poduzetničke infrastrukture umjerene na poduzetnike početnike• Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija odnosno osposobljavanje poduzetničke i tehnološke infrastrukture za pružanje naprednih savjetodavnih usluga poduzetnicima• Poduzetničke zone – razrada i provedba programa za razvoj zona koje planira Županija u suradnji s JLS radi privlačenja ciljanih investitora.• Formiranje mreže potpornih poduzetničkih institucija sa svrhom brže i kvalitetnije razmjene informacija, povezivanje i razmjena iskustava sa sličnim institucijama u Županiji, susjednim županijama i šire.• Promocija korištenja znanja i inovacija i njihove komercijalizacija te digitalizacija poslovanja u sektorima koji su strateški važni za županiju.• Suradnja sa županijskim i ostalim istraživačkim i visokoškolskim ustanovama, povezivanje sa znanstveno-obrazovnim institucijama.• Poticanje i organizacija događanja koji imaju za cilj edukaciju o tehnološkim dostignućima u sektorima koji su strateški važni za županiju.• Analiza tehnoloških profila tvrtki i njihovih razvojnih potreba.• Izrada strategije razvoja tehnoloških institucija, izrada planova i programa za uspostavu i njihovo korištenje• Razvoj i promocija e-usluga za poduzetnike• Poticanje na sudjelovanje gospodarskih subjekata na jedinstvenom digitalnom tržištu EU• Podrška/ potpora obrazovnim programima i dodatnim aktivnostima koje se odnose na obrazovanje i stjecanje kompetencija za poduzetništvo na svim razinama formalnog i neformalnog obrazovanja, za sve nositelje obrazovnih programa (obrazovne institucije, komore, udruženja obrtnika i druga udruženja poduzetnika, organizacije civilnog društva i dr)• Podrška/potpore obrazovnim i poduzetničkim institucijama za provođenje transfera znanja za krajnje korisnike• Provedba projekata osnaživanja, prekvalifikacije, obrazovanja za nove tehnologije i stjecanje dodatnih vještina i kompetencija za poduzetnike, zaposlene i nezaposlene• Subvencioniranje poduzetničke edukacije i cjeloživotnog obrazovanja kroz potpore male vrijednosti

REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan broj obrazovnih programa u koji su uključene aktivnosti usmjerene na obrazovanje i stjecanje kompetencija za poduzetništvo• Podrška jačanju i razvoju poduzetništva u svim segmentima društva kroz realizaciju pojedinih aktivnosti formalnog i neformalnog obrazovanja.• Povećane mogućnosti i kompetencije obrazovnih i poduzetničkih institucija, uspješnije i sveobuhvatnije prenošenje znanja na krajnje korisnike.
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će jačanje sposobnosti i konkurentnosti poduzetnika i poduzetništva u cjelini.

1.2 Tranzicija gospodarstva na učinkovitije i ekološki prihvatljivije tehnologije i digitalizacija

CILJ MJERE	U okviru EU zelenog plana potrebno je omogućiti prelazak gospodarstva na ekološki prihvatljivije i učinkovitije način poslovanja te digitalizaciju poduzetništva. Mjerom se nastoji postići prelazak na ekološki prihvatljivije izvore energije te njeno učinkovitije korištenje uvođenjem novih tehnologija i digitalizacijom poslovanja.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Potpora/promocija uvođenja „zelenijih“ tehnologija i sustava u poslovanje (osuvremenjivanjem proizvodnih jedinica i uvođenjem novih sustava poslovanja)• Potpora poduzetnicima u povećanju energetske učinkovitosti (gradnjom ekološki neutralnijih objekata, obnovom postojećih objekata...)• Promocija uvođenja IKT u poslovanje (implementacija BI i CRM sustava)• Potpora poduzetnicima u prelasku na ekološki prihvatljivije izvore energije (dizalice topline, solarne elektrane, korištenje biomase kao nusprodukta drvne industrije...)
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan broj korisnika ekološki prihvatljivijih izvora energije• Povećana energetska učinkovitost• Učinkovitije poslovanje uvođenjem IKT rješenja
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će jačanje sposobnosti i konkurentnosti poduzetnika i poduzetništva u cjelini te povećati energetska učinkovitost i korištenje ekološki prihvatljivijih izvora energije

1.3 Potpora jačanju poduzetništva kroz komparativne prednosti LSŽ

CILJ MJERE	<p>Geografski položaj Ličko-senjske županije do sada je bio nedovoljno iskorišten. Položaj kao poveznica kopnenog i morskog dijela Republike Hrvatske, te dobru prometnu povezanost autocestom A1 s ostalim dijelovima zemlje potrebno je dodatno vrednovati te iskoristiti njen potencijal.</p> <p>Cilj ove mjere je učinkovito i uspješno promovirati lokacije, djelatnosti te gospodarske i druge subjekte koji su spremni za ulaganja; sveobuhvatno upoznavati potencijalne investitore s uvjetima i mogućnostima ulaganja; koordinirati i objediniti postojeće programe i aktivnosti institucija u Županiji i državnih institucija.</p>
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Izrada analize o mogućnostima za ulaganje u županijsko gospodarstvo.• Izrada baze neiskorištenih potencijala Ličko-senjske županije• Analiza lokalnih zapreka za ulaganje.• Objedinjavanje relevantnih informacija za ulagače na jednoj lokaciji.• Edukacija i obuka osoba zaduženih za rad s potencijalnim investitorima• Izrada „ponudbenih“ materijala za investitore.

	<ul style="list-style-type: none">• Presentacija i marketing LSŽ na sajmovima za potencijalne investitore u zemlji i inozemstvu• Koordiniranje programa rada institucija u Županiji i državnih institucija.• Trajna pažnja na potrebi racionalnog korištenja resursa županije, posebno kod eksploatacije prirodnih resursa i drugih investicija koje mogu imati i negativan učinak (npr. eksploatacija mineralnih sirovina, pogoni u blizini zaštićenih područja, poljoprivrednog zemljišta i slično).• Posjet potencijalnim investitorima u njihovim zemljama i prezentacija mogućnosti ulaganja u županiju• Suradnja sa susjednim županijama.
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Mapirani komparativni potencijali LSŽ• Kreiranje jedne lokacije za pristup podataka• Povećana prepoznatljivost LSŽ putem nastupa na sajmovima• Povećan broj ulagača/ulaganja u LSŽ
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će jačanje sposobnosti i konkurentnosti poduzetnika i poduzetništva u cjelini.

PC2 – Jačanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova

Poveznica s NRS

RS 1. Održivo gospodarstvo i društvo

SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo

SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi

RS 4. Ravnomjieran regionalni razvoj

SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Opis Posebnog cilja

Svrha PC je daljnja potpora razvoju poljoprivrede na području LSŽ dodatnom infrastrukturom (razvojni poljoprivredni centar) i njenim širenjem u skladu s definiranim potrebama, prelazak subjekata u poljoprivredi na okolišno prihvatljivije tehnologije (modernizacija pogona energetski učinkovitijim zamjenama, prelazak na zelene izvore energenata...) i sustave poslovanja (digitalizacija poslovnih i administrativnih procesa, online oglašavanje i e-trgovina...) te potpora u digitalizaciji poslovanja poslovnih subjekata uz definiranje komparativnih prednosti LSŽ (geografska pozicija, dobra cestovna povezanost s cijelom obalom i kontinentom, kratke linije dostave proizvođač-potrošač...).

Uz navedeno, cilj je pružiti potporu u prelasku na integriranu i eko poljoprivredu od čega će najviše profitirati OPG-ovi te subjekti u poljoprivredi koji se nalaze u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima. Daljnje jačanje položaja navedenih subjekata bit će omogućeno poticajem na širenje ponude na uslužne djelatnosti te njihovim umrežavanjem po uzoru na vinske ceste i njima sličnu turističku ponudu.

Na području šumarstva bitno je posebno istaknuti povezivanje s industrijom i zadržavanje minimalno primarne obrade (proizvodnja dasaka) na području LSŽ uz tendenciju širenja proizvodnje i na proizvode s većom dodanom vrijednošću (parket, namještaj, drvene kuće/brvnare).

Također, velik je potencijal LSŽ u razvoju akvakulture, kako slatkovodne (rijeka Gacka), tako i slanovodne (Velebitski kanal).

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC1 - Jačanje konkurentnosti gospodarstva kroz ulaganja u zelene i digitalne tehnologije – inkubatori, obrazovanje za poduzetništvo., tehnološki parkovi i dr.

PC3 – Povećanje učinkovitosti korištenja resursa – EE, otpad, infrastruktura, okoliš, bioraznolikost
PC4 - Razvoj zelenog i održivog turizma – kulturna i kreativna industrija, muzeji i dodatni sadržaji, centar za posjetitelje, park šume, šetnice, i dr.

PC5 – Pametni gradovi i sela – širokopoljasni internet, digitalne usluge

PC7 – Demografski oporavak – novčane potpore i naknade, infrastruktura za mlade i obitelji, socijalna stanogradnja i sl.

Mjere Posebnog cilja

- 2.1 Potpora rastu i razvoju subjekata u poljoprivredi i šumarstvu, s naglaskom na OPG-ove
- 2.2 Tranzicija poljoprivrede na učinkovitije i ekološki prihvatljivije tehnologije i digitalizacija
- 2.3 Potpora jačanju poljoprivrede kroz komparativne prednosti LSŽ
- 2.4 Potpora razvoju akvakulture

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

01.02.12.77 Subjekti upisani u Upisnik poljoprivrednih proizvođača

01.02.12.79 Udio prihoda poljoprivrednog sektora u BDP-u županije

01.02.12.20 Razvoj vrijednosti i volumena proizvodnje akvakulture

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

2.1 Potpora rastu i razvoju subjekata u poljoprivredi i šumarstvu, s naglaskom na OPG-ove

CILJ MJERE	Prema dostupnim podacima, najveći dio subjekata u poljoprivredi su obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Njihova veličina trenutno je nedostatna za znatniju gospodarsku aktivnost, razina obrazovanja u poljoprivredi najčešće je niska, mehanizacija zastarjela i vlasnici OPG-ova većinom su starije osobe. Svrha mjere je omogućiti uvjete za rast i razvoj poljoprivredne proizvodnje, s posebnim naglaskom na OPG-ove.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Uspostava Info točke za ekološku poljoprivredu u Upravnom odjelu za poljoprivredu.• Izrada detaljnog Akcijskog plana za povećanje udjela ekološke poljoprivrede do 2030. godine.• Zaštita poljoprivrednog i šumskog zemljišta od gubitaka (prenamjenom, erozijom i sl.) i degradacije smanjenjem njegove proizvodne sposobnosti (pada sadržaja organske tvari, hranjiva, zakiseljavanja, kontaminacije teškim metalima i sl.)• Provedba projekta komasacije i navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta• Sufinanciranje troškova okrupnjavanja poljoprivrednog i šumskog zemljišta• Provedba regionalizacije poljoprivredne proizvodnje (optimalno korištenje prirodnih značajki poljoprivrednog zemljišta)• Aktivacija neobrađenog i zapuštenog poljoprivrednog zemljišta• Izrada smjernica za zelenu javne nabavu ekološke hrane.• Poticanje udruživanja ekoloških proizvođača, potpore njihovim udrugama i zadrugama te udrugama ekoloških potrošača.• Osiguranje stabilnog lokalnog tržišta i zamjena namirnica u javnim kuhinjama onima iz ekološke proizvodnje.• Razvoj kratkih opskrbnih lanaca što će doprinijeti povećanju kvalitete hrane u javnim kuhinjama, razvoju lokalne proizvodnje i smanjenju troškova i ekološkog utjecaja distribucije poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

	<ul style="list-style-type: none">• Povećanje prodaje i dohotka putem promocije alternativnih prodajnih kanala (posebna prodajna mjesta, kiosci, trgovine na OPG-ima, lokalni sajmovi, eko štandovi na tržnicama i/ili eko tržnice, zelene eko košare, sustav kućnih dostava i sl.)• Razvijena prikladna tržišna infrastruktura kroz partnerstvo trgovaca, proizvođača i prerađivača.• Dostupnost eko hrane u restoranima, hotelima, objektima seoskog turizma i sl.• Podizanje svijesti potrošača o dobrobiti takvih proizvoda• Potpora poduzetnicima vezanim za djelatnost šumarstva (zadržavanje sekundarne i tercijarne obrade drveta na području županije kako bi se omogućila izrada proizvoda s većom dodanom vrijednošću)• Potpora razvoju mljekarstva i s njim vezane prerađivačkih djelatnosti
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećanje obrađivane površine od strane subjekata u poljoprivredi• Veća učinkovitost subjekata u poljoprivredi• Poboljšano udruživanje proizvođača• Povećane površine pod eko uzgojem• Povećanje mljekarske proizvodnje uz potporu za preradu na području LSŽ• Povećanje učinkovitosti u šumarstvu i s njim povezanim gospodarskim djelatnostima
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će jačanje sposobnosti i konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i s njima povezanih gospodarskih djelatnosti.

2.2 Tranzicija poljoprivrede na učinkovitije i ekološki prihvatljivije tehnologije i digitalizacija

CILJ MJERE	U okviru EU zelenog plana potrebno je omogućiti prelazak gospodarstva na ekološki prihvatljivije i učinkovitije način poslovanja te digitalizaciju. Mjerom se nastoji postići prelazak na ekološki prihvatljivije izvore energije te njeno učinkovitije korištenje uvođenjem novih tehnologija i digitalizacijom poslovanja. Također, tendencija je iskoristiti biološke prednosti Županije trajnom promocijom prelaska na ekološku proizvodnju te implementaciju integrirane poljoprivrede. Također, svrha je smanjiti potrošnju energije kroz njeno učinkovitije iskorištavanje i dobivanje energije iz obnovljivih izvora. Posljedično tome se očekuje rast konkurentnosti tvrtki i poljoprivrede. Istovremeno se kroz edukaciju razvija svijest o značaju energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije; te uvođenje iskorištavanja biomase poljoprivrednog podrijetla za proizvodnju energije, povećanje prihoda poljoprivrednih gospodarstava, poboljšanje stanja gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, rješavanje problema korištenja gnojiva iz poljoprivredne proizvodnje.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Potpora/promocija uvođenja „zelenijih“ tehnologija i sustava u poslovanje (osuvremenjivanjem proizvodnih jedinica i uvođenjem novih sustava poslovanja)• Potpora poduzetnicima u povećanju energetske učinkovitosti (gradnjom ekološki neutralnijih objekata, obnovom postojećih objekata...)• Promocija uvođenja IKT u poslovanje (implementacija BI i CRM sustava)• Potpora poduzetnicima u prelasku na ekološki prihvatljivije izvore energije (dizalice topline, solarne elektrane, korištenje biomase kao nusprodukta drvne industrije...)• Pružanje savjetodavnih i stručnih usluga poduzetnicima, obrtnicima i poljoprivrednicima

	<ul style="list-style-type: none">• Pregled i preporuke mogućih izvora financiranja• Istraživanje i razvoj rješenja čijom primjenom bi se učinkovitije koristila energija i obnovljivi izvori energije• Promocija projekata povećanja energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije.• Potpora u razvoju i provedbi programa edukacije za poljoprivrednike vezano za ekološku proizvodnju i integriranu poljoprivredu.• Razvoj i primjena svih dostupnih tehničkih i tehnoloških pomagala i sustava proizvodnje s ciljem povećanja proizvodnje, zaštitu prirode i okoliša, smanjenje utjecaja klimatskih promjena na poljoprivrednu proizvodnju, racionalizaciju troškova proizvodnje, prerade i distribucije proizvoda kao i umrežavanje svih ključnih dionika ruralnog razvoja (proizvođača, dobavljača, potrošača).• Promicanje i edukacija o primjeni digitalnih rješenja s ciljem unapređenja poljoprivredne proizvodnje i plasmana poljoprivrednih proizvoda
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećanje učinkovitosti subjekata u poljoprivredi• Veća energetska učinkovitost subjekata u poljoprivredi• Poboljšana digitalizacija
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će jačanje sposobnosti i konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i s njima povezanih gospodarskih djelatnosti.

2.3 Potpora jačanju poljoprivrede kroz komparativne prednosti LSŽ

CILJ MJERE	Uz regionalno dobar položaj u kontekstu smještaja u RH, Županija ima brojne resurse koje je potrebno opskrbljivati (morski turizam, planinski turizam, nacionalni parkovi...) što je moguće ostvariti povezivanjem lokalnih proizvođača s domaćim tržištem. Isto tako, županijom dominira nisko intenzivna poljoprivreda, koja je uz dug period neobrađivanja poljoprivrednih površina tijekom Domovinskog rata, ostavilo odlične uvjete za razvoj ekološke poljoprivrede na velikim površinama.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Provedba i implementacija znanstvenih i stručnih istraživanja koja imaju za cilj povećanje konkurentnosti poljoprivrednih i šumarskih gospodarstava• Edukacija i stručno osposobljavanje za rad u poljoprivredi i šumarstvu• Organizacija i provedba ocjenjivanja kvalitete poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda• Izgradnja znanstveno-istraživačkih centara za razvoj i unapređenje proizvodnje• Pozicioniranje Županije kao ekološki orijentirane sredine• Brendiranje lokalnih proizvoda korištenjem znakova kvalitete• Potpora poljoprivrednicima u korištenju nusproizvoda ovčarske proizvodnje (vuna)
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećanje prepoznatljivosti poljoprivrednih proizvoda LSŽ• Povećanje proizvoda sa oznakama zaštićenog podrijetla i kvalitete• Stvaranje prepoznatljivosti LSŽ kroz prezentaciju tradicionalnih proizvoda ovčarstva
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će jačanje sposobnosti i konkurentnosti poljoprivrede i s njima povezanih gospodarskih djelatnosti.

2.4 Potpora razvoju akvakulture

CILJ MJERE	Ličko-senjska županija raspolaže velikim morskim površinama koje su još uvijek nedovoljno razvijene. Osim turizma koji koristi samo njegove rubne dijelove, ribarstvo je ograničenog intenziteta i vidljive su znatne mogućnosti za korištenje ovih površina poticanjem razvoja akvakulture.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Izrada akcijskog plana razvoja akvakulture mapiranjem i definiranjem pogodnih površina (morskih i slatkovodnih)• Privlačenje ulagača• Promotivne aktivnosti za razvoj akvakulture• Institucionalna potpora potencijalnim ulagačima
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Mapirana područja pogodna za akvakulturu• Povećan broj gospodarskih subjekata na području akvakulture
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će razvoj do sada neiskorištenih potencijala LSŽ za razvoj akvakulture.

PC3 – Povećanje učinkovitosti korištenja resursa

Poveznica s NRS

RS 3. Zelena i digitalna tranzicija

SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva

SC 10. Održiva mobilnost

Opis Posebnog cilja

Svrha PC je potpora prelasku poslovnih subjekata i stanovništva na okolišno prihvatljivije energente, načine poslovanja, ulaganja u pasivne objekte, povećanje korištenja obnovljivih izvora energije te povećanje učinkovitosti korištenja dostupnih resursa u preradi i proizvodnji.

Na području održive mobilnosti, cilj je optimizirati linijski prijevoz te poticati poslovne subjekte i stanovništvo na korištenje okolišno prihvatljivijih načina prijevoza.

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC1 - Jačanje konkurentnosti gospodarstva kroz ulaganja u zelene i digitalne tehnologije – inkubatori, obrazovanje za poduzetništvo, tehnološki parkovi i dr.

PC2 – Jačanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova

PC4 - Razvoj zelenog i održivog turizma – kulturna i kreativna industrija, muzeji i dodatni sadržaji, centar za posjetitelje, park šume, šetnice, i dr.

PC5 – Pametni gradovi i sela – širokopojasni internet, digitalne usluge

Mjere Posebnog cilja

3.1 Potpora korištenja obnovljivih izvora energije (sunce, voda, vjetar)

3.2 Potpora razvoju i povećanju učinkovitosti vodovodne infrastrukture i sustava zbrinjavanja (izgradnjom vodocrpilišta, širenjem nove i obnovom postojećeg sustava)

3.3 Potpora u povećanju učinkovitosti korištenja resursa u poljoprivredi i šumarstvu (korištenje nusproizvoda proizvodnje za energetske potrebe)

3.4 Potpora povećanju dostupnosti linijskog prometa

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

OI.02.11.44 Broj javno dostupnih punionica za vozila na električni pogon

OI.02.12.35 Proizvodnja obnovljive energije iz poljoprivrede i šumarstva

OI.02.6.65 Ostvareni gubici u vodovodnoj mreži

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

3.1 Potpora korištenja obnovljivih izvora energije (sunce, voda, vjetar)

CILJ MJERE	Cilj mjere je povećati broj korisnika obnovljivih izvora energije njihovom promocijom, edukacijom i provedbom projekata. LSŽ raspolaže velikim potencijalima za razvoj solarnih i vjetroelektrana te nusproizvoda šumarske proizvodnje čijim korištenjem će se smanjiti ovisnost o „klasičnim“ energentima koji su okolišno manje prihvatljivi.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Pružanje savjetodavnih i stručnih usluga poduzetnicima, obrtnicima, poljoprivrednicima i kućanstvima• Pregled i preporuke mogućih izvora financiranja• Istraživanje i razvoj rješenja čijom primjenom bi se učinkovitije koristila energija i obnovljivi izvori energije• Promocija projekata povećanja energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije.• Sufinanciranje ugradnje fotonaponskih sustava, kondenzacijskih plinskih kotlova i kotlova na biomasu (peleti/drva) u stambene objekte• Sufinanciranje drugih oblika energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u stambenim objektima• Integralna obnova zgrada po nZEB standardu (kojom se osim građevinskih zahvata podrazumijeva i rekonstrukcija kotlovnica na biomasu ili primjena geotermalnih dizalica topline, mehanička ventilaciju sa rekuperacijom te rekonstrukcija unutarnje rasvjete);• Izgradnja i dogradnja svih potrebnih kapaciteta u obrazovanju i zdravstvu (kao i ostalih zgrada javne namjene) po nZEB standardu;• Povećanje udjela OIE (primarno ugradnjom kotlova na biomasu, dizalica topline i fotonaponskih sustava);• Grupiranje manjih investicijskih projekata u strateške kapitalne projekta sa svrhom smanjenja udjela razvojnih i transakcijskih troškova projekata, umanjenja rizika te povećanja tržišne atraktivnosti za privatne investitore;• Korištenje alternativnih modela nabave, odnosno kombiniranog financiranja projekata, kojima se omogućuje sudjelovanje privatnih investitora kroz modele javno-privatnog partnerstva (JPP) ili ugovora o energetskom učinku (EPC).• Izgradnja sustava područnog grijanja i hlađenja;• Sustavno gospodarenje energijom;• Praćenje i analiza potrošnje energije u županijskim zgradama;• Provedba energetskih pregleda zgrada i pribavljanje energetskih certifikata zgrada;• Organizacija obrazovnih radionica o načinima uštede energije.• Određivanje zona ugradnje rasvjete kao i tehničkih parametara rasvjete;• Planiranje provedbe mjera zaštite od svjetlosnog onečišćenja;
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećano korištenje obnovljivih izvora energije• Mapiranje prikladnih područja za vjetroelektrane i solarne sustave• Potpora prelasku na obnovljive izvore energije
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će razvoj do sada neiskorištenih potencijala LSŽ u korištenju obnovljivih izvora energije korištenjem energije sunca, vjetra te bio ostataka šumarske proizvodnje (sječika).

3.2 Potpora razvoju i povećanju učinkovitosti vodovodne infrastrukture i sustava zbrinjavanja (izgradnjom vodocrpilišta, širenjem nove i obnovom postojećeg sustava)

CILJ MJERE	LSŽ je površinom najveća županija RH i usprkos ulaganjima u infrastrukturu velik broj stanovnika još uvijek nema dostupne usluge vodovodne infrastrukture te sustava zbrinjavanja otpadnih voda. Cilj mjere je omogućiti veću dostupnost oba sustava širenjem mreže i povećanjem njegove učinkovitosti.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Identifikacija i mapiranje deficitarnih dijelova sustava (nepostojeći ili nedovoljni kapaciteti vodovodne mreže)• Provedba projekata izgradnje vodocrpilišta u skladu s definiranim potrebama• Provedba projekata proširenja vodovodne infrastrukture u skladu s definiranim potrebama• Osuvremenjivanje/uvođenje sustava kontrole vodovodne infrastrukture (potrošnja, gubici mreže...)• Izrada planske, studijske i projektne dokumentacije za izvođenje objekata i uređaja zbrinjavanja otpadnih voda.• Jačanje kapaciteta odgovornih institucija za rad i održavanje sustava, usklađenje razvoja sustava zbrinjavanja otpadnih voda s razvojem sustava vodoopskrbe• Rekonstrukcija i dogradnja postojećih, izgradnja novih te održavanje sustava zbrinjavanja otpadnih voda• Priprema projekata i dokumentacije sustava zbrinjavanja otpadnih voda za sufinanciranje iz fondova EU• Poticanje industrijskih i komunalnih korisnika na smanjenje iskorištavanja vode i na investiranje u postupke štednje pitke vode, odnosno ponovno korištenje otpadnih voda i oborinskih voda• Uskladiti izgradnju sustava odvodnje otpadnih voda sa sustavom vodoopskrbe, kako bi se izbjeglo prekomjerno stvaranje otpadnih voda bez odgovarajućeg sustava zbrinjavanja i pročišćavanja• Jačanje kapaciteta odgovornih institucija za rad i održavanje sustava vodoopskrbe
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan opseg vodovodne infrastrukture (kapacitet i dužina vodovodnog sustava)• Smanjenje gubitaka vodovodne infrastrukture• Bolje upravljanje otpadnim vodama
RAZVOJNI UČINAK	Bolje upravljanje sustavom vodoopskrbe i otpadnim vodama čime se izravno povećava kvaliteta života stanovnika LSŽ i smanjuje ekološko opterećenje za okoliš.

3.3 Potpora u povećanju učinkovitosti korištenja resursa u poljoprivredi i šumarstvu (korištenje nusproizvoda proizvodnje za energetske potrebe)

CILJ MJERE	Nusproizvodi poljoprivrede i šumarske industrije nedovoljno su iskorišteni čime propada znatna količina hranjiva (poljoprivreda) te nusproizvoda šumarske industrije (sječika). Cilj mjere je edukacijom i poticanjem ulaganja u sječiku kao energent smanjiti navedene gubitke.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Izgradnja i opremanje logističko-distributivnih centara za poljoprivredne i šumske proizvode• Potpora projektima korištenja nusproizvoda šumarske proizvodnje za energetske potrebe• Edukacija poljoprivrednika o učinkovitijem upravljanju resursima
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan opseg vodovodne infrastrukture (kapacitet i dužina vodovodnog sustava)

	<ul style="list-style-type: none">• Smanjenje gubitaka vodovodne infrastrukture• Bolje upravljanje otpadnim vodama
RAZVOJNI UČINAK	Bolje upravljanje sustavom vodoopskrbe i otpadnim vodama čime se izravno povećava kvaliteta života stanovnika LSŽ i smanjuje ekološko opterećenje za okoliš.

3.4 Potpora povećanju dostupnosti linijskog prometa

CILJ MJERE	Veličina LSŽ predstavlja ograničenje razvoja linijskog prometa jer su udaljenosti između pojedinih mjesta velika, a broj potencijalnih korisnika je mal. Cilj je mjere pružiti potporu razvoju linijskog prometa poboljšanjem cestovne infrastrukture te subvencioniranjem određenih skupina stanovništva (npr. učenici, studenti, umirovljenici i sl.).
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Izgradnja, adaptacija i sanacija prometne infrastrukture različite namjene na ruralnom području (nerazvrstane ceste, ceste pod upravom županije i JLS)• Subvencioniranje ponuditelja (prijevoznika) i korisnika (stanovništvo županije) usluga linijskog prometa• Edukacija stanovništva o prednostima zajedničkog transporta• Unaprjeđenje županijskog javnog linijskog i integriranog javnog linijskog (cestovnog i željezničkog) prijevoza putnika, vodeći računa o održivosti prostorne mreže naselja• Uvođenje i unapređenje javnog prijevoza u ruralnim područjima i prigradskim naseljima• Izrada planske, studijske i projektne dokumentacije za organizaciju i implementaciju projekta integriranog prijevoza putnika (prometni savez, tarifna unija, automatska naplata i kontrola karata, informiranje putnika, inteligentno upravljanje prometom i dr.)• Izrada dokumentacije, rekonstrukcija i izgradnja prometne infrastrukture (svih vrsta i razina) radi osiguranja odgovarajuće kvalitete i odgovarajuće prometne dostupnosti• Rekonstrukcija nerazvrstanih prometnica i sanacija klizišta• Priprema projekata prometne infrastrukture i dokumentacije za sufinanciranje iz fondova EU.• Unaprjeđenje kvalitete i sigurnosti cesta sa pripadajućim objektima na području Županije• Izrada, planske, studijske i projektne dokumentacije, te poticanje ulaganja i izgradnja infrastrukture ostalih oblika prometa za koje postoje kapaciteti na području Županije (riječni, zračni, biciklističke staze, žičara, i dr...)
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan opseg cestovne infrastrukture• Povećana dostupnost linijskog prometa
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje kvalitete života, posebice stanovništva u ruralnim područjima čime se izravno utječe na smanjenje depopulacije.

PC4 - Razvoj zelenog i održivog turizma

Poveznica s NRS

RS 3. Zelena i digitalna tranzicija

SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva

SC11 Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

RS 4. Ravnomjeran regionalni razvoj

SC 12 – Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Opis Posebnog cilja

Cilj PC je diverzifikacija turističke ponude identificiranjem dodatnog neiskorištenog turističkog potencijala i potpora njegovom razvoju koristeći načela zelenog i održivog turizma. Diverzifikacija će znatno doprinijeti i razvoju područja s negativnim migracijskim saldom te rasterećenju trenutno najviše opterećenih lokacija poput NP Plitvička jezera i Novalje (otok Pag).

Dodatno, cilj je pojačati uključivanje OPG-ova u turističku ponudu, poticati ih u proizvodnji autohtonih proizvoda s većom dodanom vrijednosti te ih poticati na udruživanje i umrežavanje.

Također, planirana je diverzifikacija turističke ponude koja između ostalog treba obuhvatiti izgradnju digitalnih turističkih interpretacijskih sadržaja i digitalne turističke infrastrukture sukladno zahtjevu za digitalnom tranzicijom društva i gospodarstva odnosno osiguranju široke upotrebe digitalnih tehnologija u razvoju održivog turizma

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC1 - Jačanje konkurentnosti gospodarstva kroz ulaganja u zelene i digitalne tehnologije – inkubatori, obrazovanje za poduz., teh.parkovi i dr.

PC2 – Jačanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova

PC3 – Povećanje učinkovitosti korištenja resursa

PC5 – Pametni gradovi i sela – širokopoljasni internet, digitalne usluge

Mjere Posebnog cilja

4.1 Diverzifikacija turističke ponude LSŽ

4.2 Potpora razvoju uslužnih OPG-ova kroz integriranu i eko poljoprivredu te njihovo povezivanje

4.3 Potpora poljoprivrednicima i gospodarskim subjektima u održavanju tradicionalnih sorti i tradicijskih proizvoda i kulturnih događanja LSŽ i njihovo certificiranje

4.4 Razvoj sadržaja za posjetitelje i izgradnja infrastrukture za prijem posjetitelja u zaštićena područja prirode i područja ekološke mreže Natura 2000

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

OI.02.8.50 Indeks turističke razvijenosti JLS

OI.02.8.24 Prosječni boravak turista (u danima)

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

4.1 Diverzifikacija turističke ponude LSŽ

CILJ MJERE	Većina turističkih prihoda LSŽ dolazi od morskog turizma te Nacionalnih parkova. Budući da LSŽ raspolaže dodatnim brojnim turističkim atrakcijama koje su trenutno još uvijek nepoznate širom krugu potencijalnih posjetitelja, cilj ove mjere je mapirati svu dodatnu potencijalnu turističku ponudu i pružiti potporu u razvoju novih destinacija, tipova ponude te lokalnim proizvođačima.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Promicanje i održivo korištenje izvornih pasmina i sorti vezanih za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti te poticanje zaštite izvornosti tradicijskih pasmina i sorti kao dio prirodne baštine• Zaštita i korištenje prirodnih vrijednosti u svrhu turizma i rekreacije te kao resursa tradicionalne poljoprivrede.

	<ul style="list-style-type: none">• Promocija prirodnih vrijednosti kroz održivu turističku ponudu i ostale oblike održivog gospodarstva• Promocija i interpretacija prirodne baštine korištenjem IKT• Očuvanje identiteta i tradicijskih vrijednosti• Potpora jačanju vidljivosti nedovoljno iskorištenih turističkih potencijala županije• Potpora razvoju cjelogodišnjeg turizma• Potpora razvoju kontinentalnog turizma (avanturistički turizam, planinarenje...)
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan broj subjekata u turizmu• Rasterećenje glavnih turističkih destinacija• Povećan prihod iz sektora turizma
RAZVOJNI UČINAK	Uz rasterećenje glavnih turističkih destinacija, mjera će utjecati na prepoznatljivost ostalih lokacija na području LSŽ te povećanje kvalitete života u ruralnim krajevima.

4.2 Potpora razvoju uslužnih OPG-ova kroz integriranu i eko poljoprivredu te njihovo povezivanje

CILJ MJERE	Iako na području LSŽ postoji velik broj OPG-ova, njihova proizvodnja je još uvijek maloga obujma, većina nije upoznata s načelima integrirane poljoprivrede te ekonomskim dobrobitima ekološke proizvodnje i udruživanja s ciljem stvaranja boljeg marketinškog položaja na tržištu. Cilj je mjere poboljšati znanje o integriranoj proizvodnji te prednostima ekološke proizvodnje (ekonomskim i okolišnim) te udruživanja.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Edukacija poljoprivrednika o integriranoj proizvodnji• Potpora prelasku OPG-ova na ekološku proizvodnju• Potpora udruživanju OPG-ova
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan broj OPG-ova koji koriste načela integrirane zaštite• Povećan broj OPG-ova u eko proizvodnji• Poboljšan tržišni položaj OPG-ova njihovim udruživanjem
RAZVOJNI UČINAK	Poboljšanje učinkovitosti proizvodnje (integrirana poljoprivrede) i proizvodnja proizvoda s većom dodanom vrijednošću (eko proizvodi) uz smanjenje ekološkog opterećenja na okoliš.

4.3 Potpora poljoprivrednicima i gospodarskim subjektima u održavanju tradicionalnih sorti i tradicijskih proizvoda i kulturnih događanja LSŽ i njihovo certificiranje

CILJ MJERE	LSŽ je bogata autohtonim biljnim i životinjskim vrstama te različitim proizvodima povezanim s njima. Tijekom prošlosti te sorte i proizvodi su potisnuti i njihova vrijednost nije prepoznata. Cilj mjere je revalorizirati postojeća bogatstva LSŽ, njihova revitalizacija te komercijalizacija.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Unapređenje upravljanja zaštićenim županijskim proizvodima• Povećanje broja proizvoda koji nose oznaku kvalitete• Stvaranje inovativnih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda• Povećanje dohotka poljoprivrednika kroz proizvode s dodanom vrijednošću• Podizanje svijesti potrošača o dobrobiti takvih proizvoda• Promicanje baštine i tradicijskih vrijednosti Županije• Povezivanje kulturnih manifestacija sa subjektima koji se bave tradicijskom proizvodnjom

REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan broj zaštićenih sorti i proizvoda• Bolja povezanost proizvođača tradicijskih proizvoda s raznim događanjima• Povećana vidljivost tradicijskih proizvoda i njihova komercijalizacija
RAZVOJNI UČINAK	Spašavanje tradicionalnih sorti od izumiranja te proizvoda od zaborava uz povećanje ponude na događanjima i komercijalizaciju njihove vrijednosti.

4.4 Razvoj sadržaja za posjetitelje i izgradnja infrastrukture za prijem posjetitelja u zaštićena područja prirode i područja ekološke mreže Natura 2000

CILJ MJERE	LSŽ raspolaže velikim brojem prirodnih ljepota koja su djelovanjem čovjeka sve više ugrožena. Cilj ove mjere je poboljšati zaštitu navedenih područja.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Izrada planova upravljanja, uspostava informacijskih sustava te osiguravanje savjetodavne i financijske pomoći u osmišljavanju i provedbi razvojnih projekata.• Potpora raznim oblicima aktivnosti svih zainteresiranih sudionika u zaštiti i održivom korištenju prirode i prirodnih vrijednosti• Poboljšanje identifikacije, valorizacije i interpretacije postojeće prirode i prirodnih vrijednosti u svrhu zaštite i održivog razvoja• Suradnja Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode LSŽ s drugim institucijama, JLS, udrugama i korisnicima prostora• Izrada posebnih stručnih podloga, studija nosivih kapaciteta i dr.• Poticati inovativne oblike prezentacije prirode i prirodnih vrijednosti (npr. korištenje IKT u prezentaciji, interpretaciji, edukaciji i sl.)• Potpora suradnji inicijativama u zaštiti prirode i suradnji s znanstvenim ustanovama, sufinanciranje programa i projekata koje provode znanstvene ustanove iz područja zaštite okoliša i prirode, izravne akcije u provedbi zaštite okoliša i prirode• Uspostava novih i kvalitetno upravljanje postojećim zaštićenim dijelovima prirode• Monitoring zaštićenih prirodnih vrijednosti (vrsta i staništa)• Inventarizacija i valorizacija zaštićenih prirodnih vrijednosti• Zaštita i očuvanje zaštićenih područja te zaštićenih vrsta i staništa• Održavanje zaštićenih područja u skladu s njihovom kategorijom zaštite te ekološke mreže prema ciljevima očuvanja• Provođenje manifestacija i aktivnosti promicanja zaštite prirode u suradnji s JLS, institucijama, nevladinim organizacijama i korisnicima prostora• Aktivnosti poboljšanja znanja o stanju bioraznolikosti
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Poboljšano upravljanje osjetljivim prirodnim područjima (naglasak na Natura 2000)• Poboljšana suradnja nadležnih tijela na području LSŽ sa svim dionicima
RAZVOJNI UČINAK	Smanjenje ljudskog utjecaja na prirodu i zadržavanje bioraznolikosti.

PC5 – Pametni gradovi i sela

Poveznica s NRS

RS 3. Zelena i digitalna tranzicija

SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

RS 4. Ravnomjieran regionalni razvoj

SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

Opis Posebnog cilja

Cilj PC je širenje područja širokopojasnog interneta na području LSŽ te povećanje korištenja e-usluga od strane poslovnih subjekata i stanovništva, posebice u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima te otocima (otok Pag, Novalja) uz širenje informatičke pismenosti stanovništva LSŽ.

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC1 - Jačanje konkurentnosti gospodarstva kroz ulaganja u zelene i digitalne tehnologije – inkubatori, obrazovanje za poduz., teh.parkovi i dr.

PC2 – Jačanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova

Mjere Posebnog cilja

5.1 Potpora u širenju širokopojasnog interneta

5.2 Potpora korištenju zelenih tehnologija u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

OI.02.7.35 Broj novih e-usluga za građane

OI.02.7.37 Broj korisnika e-usluga za poduzetnike

OI.02.4.18 Pokrivenost širokopojasne mreže (engl. Broadband), %

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

5.1 Potpora u širenju širokopojasnog interneta

CILJ MJERE	Izgradnja mreže širokopojasnog pristupa internetu
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">Ulaganje u mrežu za širokopojasni internet
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">Pokrivenost cijele LSŽ signalom širokopojasnog interneta
RAZVOJNI UČINAK	Povećana konkurentnost poduzetnika i zadržavanje stanovništva u ruralnim područjima

5.2 Potpora korištenju zelenih tehnologija u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima

CILJ MJERE	Povećanje korištenja zelenih tehnologija
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">Poticati aktivnosti kroz korištenje digitalnih alata, kao što su, primjerice e-zdravlje, internetsko obrazovanje, mobilnost tj. bolja povezanost s malim gradovima i većim gradskim središtima, lokalna proizvodnja energije – prijelaz na nisko ugljično, kružno gospodarstvo, bolje usluge za stanovništvo i poduzetništvo, bolji pristup poslovima, bolja rješenja za okoliš (zelenije i zdravije društvo) itd.Izrada Akcijskog plana razvoja pametnih sela do 2030. godine.Poticanje socijalnih inovacija u ruralnim uslugama (mobiliziranje javnog i privatnog financiranja)Poticanje usvajanja novih znanja i vještina svih dionika socio-ekonomskog razvoja sela, uključujući digitalne vještine i pismenost

	<ul style="list-style-type: none">• Ulaganja u zelene izvore energije na područjima s nerazvijenom infrastrukturom
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Omogućeno korištenje naprednijih tehnologija na ruralnim područjima.
RAZVOJNI UČINAK	Manja ovisnost o klasičnim energentima i tehnološki napredak ruralnih područja.

PC6 – Unaprjeđenje kvalitete obrazovanja

Poveznica s NRS

RS 1. Održivo gospodarstvo i društvo

SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi

Opis Posebnog cilja

Cilj PC je poboljšavanje uvjeta školovanja te zadržavanje stanovništva mjerama stipendiranja školovanja za deficitarna zanimanja te širenjem ponude programa cjeloživotnog školovanja i prekvalifikacije s posebnim naglaskom na deficitarna zanimanja u LSŽ.

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC1 - Jačanje konkurentnosti gospodarstva kroz ulaganja u zelene i digitalne tehnologije – inkubatori, obrazovanje za poduz., teh.parkovi i dr.

PC2 – Jačanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova – razvojni centri za poljoprivredu, brendiranje, kušaonice, i dr.

PC4 - Razvoj zelenog i održivog turizma – kulturna i kreativna industrija, muzeji i dodatni sadržaji, centar za posjetitelje, park šume, šetnice, i dr.

PC5 – Pametni gradovi i sela – širokopolasni internet, digitalne usluge

PC7 – Demografski oporavak – novčane potpore i naknade, infrastruktura za mlade i obitelji, socijalna stanogradnja i sl.

Mjere Posebnog cilja

6.1 Potpora učenicima u srednjoškolskim programima s posebnim naglaskom na deficitarna zanimanja

6.2 Potpora studentima s posebnim naglaskom na deficitarna zanimanja

6.3 Potpora razvoju cjeloživotnog obrazovanja te prekvalifikacije na deficitarna zanimanja s posebnim naglaskom na teže zaposlive skupine

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

OI.02.2.56 Broj učenika koji se obrazuju za deficitarna zanimanja

OI.02.2.57 Udio stanovništva dobi 25 - 64 godina uključenog u programe cjeloživotnog obrazovanja/ učenja

OI.02.2.34 Izdaci za obrazovanje u % BDP-a

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

6.1 Potpora učenicima u srednjoškolskim programima s posebnim naglaskom na deficitarna zanimanja

CILJ MJERE	Potpora razvoju poduzetništva i smanjenje deficita zaposlenika u deficitarnim zanimanjima.
-------------------	--

POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Mapiranje deficitarnih zanimanja.• Subvencioniranje putnih troškova.• Prednost u ostvarivanju prava na smještaj (učenički domovi).• Poticanje pokretanja obrazovnih programa za deficitarna zanimanja.• Povezivanje poduzetnika s učenicima koji se školuju za deficitarna zanimanja.
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećanje ponude zaposlenika u deficitarnim područjima.
RAZVOJNI UČINAK	Povećana zapošljivost na području LSŽ, zadržavanje postojećeg i privlačenje novoga stanovništva.

6.2 Potpora studentima s posebnim naglaskom na deficitarna zanimanja

CILJ MJERE	Potpورا razvoju poduzetništva i smanjenje deficita zaposlenika u deficitarnim zanimanjima.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Mapiranje deficitarnih zanimanja.• Subvencioniranje putnih troškova.• Subvencioniranje smještaja (studentski domovi).• Stipendiranje studenata s područja LSŽ.• Povezivanje poduzetnika sa studentima koji se školuju za deficitarna zanimanja.
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećanje ponude zaposlenika u deficitarnim područjima.
RAZVOJNI UČINAK	Povećana zapošljivost na području LSŽ, zadržavanje postojećeg i privlačenje novoga stanovništva.

6.3 Potpora razvoju cjeloživotnog obrazovanja te prekvalifikacije na deficitarna zanimanja s posebnim naglaskom na teže zaposlive skupine

CILJ MJERE	Potpورا razvoju poduzetništva i smanjenje deficita zaposlenika u deficitarnim zanimanjima.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Mapiranje deficitarnih zanimanja.• Subvencioniranje putnih troškova.• Poticanje pokretanja obrazovnih programa za deficitarna zanimanja.• Povezivanje poduzetnika s osobama koji se školuju za deficitarna zanimanja.
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećanje ponude zaposlenika u deficitarnim područjima.
RAZVOJNI UČINAK	Povećana zapošljivost na području LSŽ, zadržavanje postojećeg i privlačenje novoga stanovništva.

PC7 – Demografski oporavak

Poveznica s NRS

RS 1. Održivo gospodarstvo i društvo

SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi

RS 2. Jačanje otpornosti na krize

SC 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji

RS 4. Ravnomjieran regionalni razvoj

SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

Opis Posebnog cilja

Cilj PC je zadržavanje postojećeg stanovništva i imigracija novog stanovništva na područje LSŽ poboljšanjem životnih uvjeta postojećeg stanovništva te mjerama privlačenja novoga stanovništva.

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC1 - Jačanje konkurentnosti gospodarstva kroz ulaganja u zelene i digitalne tehnologije – inkubatori, obrazovanje za poduz., teh.parkovi i dr.

PC2 – Jačanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova – razvojni centri za poljoprivredu, brendiranje, kušaonice, i dr.

PC4 - Razvoj zelenog i održivog turizma – kulturna i kreativna industrija, muzeji i dodatni sadržaji, centar za posjetitelje, park šume, šetnice, i dr.

PC5 – Pametni gradovi i sela – širokopojasni internet, digitalne usluge

Mjere Posebnog cilja

7.1 Poticanje ostanka stanovništva i doseljavanja novih stanovnika poboljšanjem infrastrukture (cestovne, društvene (društveni domovi, tržnice, društveni centar civilnog društva, bazen...) i sl.)

7.2 Poticanje doseljavanja novih stanovnika subvencioniranjem gradnje

7.3 Poboljšanje dostupnih površina za slobodne aktivnosti (dječja igrališta i sportske površine)

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

OI.02.3.01 Postotak aktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu

OI.02.3.33 Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti

OI.02.13.18 Broj gradova i sela s povećanjem/smanjenjem stanovništva

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

7.1 Poticanje ostanka stanovništva i doseljavanja novih stanovnika poboljšanjem infrastrukture (cestovne, društvene (društveni domovi, tržnice, društveni centar civilnog društva, bazen...) i sl.)

CILJ MJERE	Stvaranje boljih životnih uvjeta za stanovništvo LSŽ
POTENCIJALNA PODRUČJA	• Mapiranje postojeće infrastrukture i definiranje razvojnih potreba
ULAGANJA	• Razvoj cestovne infrastrukture • Razvoj društvene infrastrukture • Potpora razvoju NGO i civilnih inicijativa
REZULTAT	• Poboljšana postojeća i razvijena nova infrastruktura.
RAZVOJNI UČINAK	Zadržavanje postojećeg i privlačenje novog stanovništva.

7.2 Poticanje doseljavanja novih stanovnika subvencioniranjem gradnje

CILJ MJERE	Stvaranje boljih životnih uvjeta za stanovništvo LSŽ
POTENCIJALNA PODRUČJA	• Mapiranje potencijalnih građevinskih zona u vlasništvu LSŽ
ULAGANJA	• Razvoj i izrada potrebne dokumentacije • Subvencioniranje gradnje na područjima u vlasništvu LSŽ
REZULTAT	• Poboljšana postojeća i razvijena nova infrastruktura
RAZVOJNI UČINAK	Zadržavanje postojećeg i privlačenje novog stanovništva.

7.3 Poboljšanje dostupnih površina za slobodne aktivnosti (dječja igrališta i sportske površine)

CILJ MJERE	Stvaranje boljih životnih uvjeta za stanovništvo LSŽ
-------------------	--

POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Mapiranje postojećih površina i definiranje potreba• Razvoj/gradnja novih površina• Potpora NGO na području sporta i ostalih društvenih aktivnosti
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Poboljšana postojeća i razvijena nova infrastruktura
RAZVOJNI UČINAK	Zadržavanje postojećeg i privlačenje novog stanovništva.

PC8 – Unaprjeđenje kvalitete života ulaganjem u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu te sigurnost

Poveznica s NRS

RS 2. Jačanje otpornosti na krize

SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

RS 4. Ravnomjeran regionalni razvoj

SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

Opis Posebnog cilja

Cilj PC je poboljšati trenutno dostupne zdravstvene usluge i usluge socijalne skrbi poticanjem zapošljavanja u zdravstvu, poboljšanjem kvalitete zdravstvenih i socijalnih usluga te rasterećenjem sustava socijalnog rada uključivanjem udruga kada je to izvedivo.

Također, kao brdsko-planinsko područje, LSŽ ima iznimnu potrebu za ulaganja u usluge civilne zaštite i GSS.

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC5 – Pametni gradovi i sela – širokopolasni internet, digitalne usluge

PC6 – Unaprjeđenje kvalitete obrazovanja – sanacija infrastrukture, opremanje učionica, rad s nadarenim učenicima, stipendije, novi programi za CŽU

PC7 – Demografski oporavak – novčane potpore i naknade, infrastruktura za mlade i obitelji, socijalna stanogradnja i sl.

Mjere Posebnog cilja

8.1 Povećanje dostupnosti i kvalitete usluga u sustavu zdravstvene skrbi

8.2 Povećanje dostupnosti i kvalitete usluga u sustavu socijalne skrbi

8.3 Povećanje dostupnosti i kvalitete usluga civilne zaštite i drugih službi u sustavu sigurnosti (GSS)

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

OI.02.3.63 Rashodi za socijalnu zaštitu JLP(R)S, po stanovniku

OI.02.05.51 Rashodi za zdravstvo JLP(R)S, po stanovniku

OI.02.10.34 Rashodi za civilnu zaštitu, po stanovniku

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

8.1 Povećanje dostupnosti i kvalitete usluga u sustavu zdravstvene skrbi

CILJ MJERE	Stvaranje uvjeta za provođenje zdravstvene zaštite, kao i uvjeta za zaštitu i očuvanje te poboljšanje zdravlja stanovništva u cilju osiguranja ostvarivanja zdravstvene zaštite i pružanja zdravstvenih usluga sukladno potrebama korisnika
-------------------	---

POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Izgradnja novih i adaptacija postojećih zdravstvenih objekata,• Opremanje zdravstvenih ustanova kvalitetnom i modernom medicinskom i nemedicinskom opremom,• Opremanje hitne medicine opremom i vozilima,• Informatizacija zdravstva,• Kontinuirano stručno usavršavanje kadrova,• Provedba mjera za zadržavanje/privlačenje zdravstvenih kadrova,• Sufinanciranje specijalističkog usavršavanja liječnika deficitarnih zanimanja od strane JLS,• Jačanje upravljačkog kapaciteta zdravstvenih ustanova,• Jačanje sustava upravljanja kvalitetom,• Osiguravanje popunjavanja mreže javne zdravstvene službe,• Sufinanciranje timova hitne medicine,• Sufinanciranje specijalističkih ordinacija,• Organiziranje i unapređenje rada zdravstvenih ustanova,• Provođenje mjera zdravstvene ekologije (ispitivanje hrane i predmeta opće uporabe),• Kvalitetna organizacija i rad mrtvozorničke službe,• Razvoj palijativne skrbi i mobilnih palijativnih timova za udaljena ruralna područja,• Sufinanciranje punktova posebnog dežurstva
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Potpuna dostupnost zdravstvenih usluga na području LSŽ• Poboljšanje standarda kvalitete prostora i opremljenosti zdravstvenih ustanova, unapređenje kvalitete, efikasnosti i dostupnosti zdravstvene zaštite ravnomjerno na cijelom prostoru županije.
RAZVOJNI UČINAK	Bolja kvaliteta života, zadržavanje postojećeg i privlačenje novog stanovništva.

8.2 Povećanje dostupnosti i kvalitete usluga u sustavu socijalne skrbi

CILJ MJERE	Povećanje sigurnosti socijalno ugroženih skupina.
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Ublažavanje socijalne ugroženosti dodjelom jednokratnih pomoći obiteljima i samcima, koji nisu u mogućnosti svojim radom osigurati podmirenje osnovnih životnih troškova,• Podmirenje troškova liječenja koje iziskuje povećane troškove,• Pomoć u adaptaciji stambenog prostora u izrazito lošim stambenim uvjetima,• Pomoć u sanaciji štete uzrokovane višom silom ili nesretnim slučajem,• Pomoć u školovanju djeci smrtno stradalih hrvatskih branitelja,• Dodjela novčane pomoći za troškove ogrjeva,• Financiranje materijalnih rashoda centara za socijalnu skrb,• Jačanje oblika socijalno-zdravstvene skrbi za starije i nemoćne osobe, hospicijskog smještaja palijativnih bolesnika, pružanje usluge pomoći u kući staračkim samačkim domaćinstvima naročito u dislociranim, ruralnim područjima,• Dodjela jednokratnih novčanih pomoći za novorođeno dijete uz razvijanje dodatnih programa povećanja nataliteta,• Obilježavanje događaja od važnosti za hrvatske branitelje na području županije,• Priznavanje prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji,

	<ul style="list-style-type: none">• Obavljanje ostalih poslova državne uprave povjerenih županiji u dijelu rješavanja prava, pravnog položaja i statusa branitelja,• Odobravanje korištenja i pružanja besplatne pravne pomoći,• Priznavanje prava na obvezno zdravstveno osiguranje osoba nesposobnih za samostalan život i rad koje nemaju sredstava za uzdržavanje i zdravstvenu zaštitu ne mogu ostvariti po drugoj osnovi
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Podizanje socio-zdravstvene i ekonomske kvalitete života obitelji i osoba u potrebi,• Podizanje kvalitete života starijih i nemoćnih osoba te palijativnih bolesnika,• Povećanje nataliteta,• Jačanje digniteta hrvatskih branitelja osiguravanjem priznavanja njihovih prava i obilježavanjem njihovog ratnog puta
RAZVOJNI UČINAK	Bolja kvaliteta života, zadržavanje postojećeg i privlačenje novog stanovništva.

8.3 Povećanje dostupnosti i kvalitete usluga civilne zaštite i drugih službi u sustavu sigurnosti (GSS)

CILJ MJERE	Ojačati kapacitete i opremljenost svih operativnih snaga u sustavu civilne zaštite županije te provedbu preventivnih aktivnosti i mjera civilne zaštite na području županije
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• poticanje projekata upravljanja rizicima (zaštita od poplava, sanacija klizišta, unaprjeđenje civilne zaštite i vatrogastva i dr.• Izraditi centralnu bazu podataka sustava civilne zaštite Ličko-senjske županije• Izraditi, provoditi i vrednovati programe za poboljšavanje stručnih kvalifikacija službenika operativnih snaga sustava civilne zaštite kroz edukaciju, stalno stručno osposobljavanje i usavršavanje putem doškoloavanja, seminara, tečajeva, vježbi i stručnih putovanja u Hrvatskoj i inozemstvu• Uspostaviti i provoditi sustav civilne zaštite sukladno propisanim normama• Provoditi načelo Smanjenje rizika od katastrofe i osiguranje kontinuiteta poslovanja• Izraditi plan lociranja i uspostave sustava alternativnih veza, centralnih skladišta opreme i jedinstvenog operativno - komunikacijsko- zapovjednog centra civilne zaštite• Izraditi i revidirati procjene i planove zaštite i spašavanja• Izraditi plan nabave nove i obnavljanja postojeće opreme civilne zaštite• Osigurati Informiranje stanovništva putem javnih medija, organiziranjem pokaznih vježbi, štampanjem i distribucijom edukacijskih materijala• Potpora radu GSS
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Poboljšani kapaciteti operativnih snaga u sustavu civilne zaštite županije osposobljenih da pružaju efikasno, brzo i stručno provođenje aktivnosti i mjera civilne zaštite.• Motivirani službenici i pripadnici operativnih snaga u sustavu civilne zaštite obrazovani za provođenje mjera zaštite i spašavanja• Poboljšana opremljenost pripadnika operativnih snaga u sustavu civilne zaštite suvremenom opremom potrebnom za provođenje aktivnosti i mjera• Poboljšana opremljenost pripadnika GSS suvremenom opremom potrebnom za provođenje aktivnosti i mjera• Poboljšana suradnja i koordinacija s lokalnim operativnim snagama u sustavu civilne zaštite• Informirano stanovništvo

- Osigurana neovisna i neometana komunikacija svih operativnih snaga u sustavu civilne zaštite prije, u vrijeme i nakon kriznih situacija

RAZVOJNI UČINAK Bolja sigurnost i kvaliteta života, zadržavanje postojećeg i privlačenje novog stanovništva.

PC9 – Očuvanje kulturne i prirodne baštine

Poveznica s NRS

RS 2. Jačanje otpornosti na krize

SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

RS 3. – Zelena i digitalna tranzicija

SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost)

RS 4. – Ravnomjeren regionalni razvoj

SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Opis Posebnog cilja

Cilj PC je poboljšati kvalitetu života stanovnika LSŽ potporom kulturnim događanjima te revitalizaciji kulturne i prirodne baštine.

Također, cilj je očuvanje i poboljšanje bioraznolikosti i povećanje prirodnog kapitala koji će rezultirati uspostavom cjelovitog funkcionalnog okvira za očuvanje prirode te unaprjeđenjem upravljanja zaštićenim dijelovima prirode i područjima ekološke mreže NATURA2000 izradom integralnih planova upravljanja te njihovom implementacijom. Stavljanje zaštićenih područja prirode u LSŽ u funkciju održivog regionalnog razvoja i jačanje regionalne konkurentnosti temelji se na valorizaciji prirodne i kulturne baštine, uređenju infrastrukture za posjetitelje te uspostavi adekvatnog sustava upravljanja posjetima u zaštićena područja prirode.

Očekuju se sinergijski učinci s:

PC5 – Pametni gradovi i sela – širokopojasni internet, digitalne usluge

PC7 – Demografski oporavak – novčane potpore i naknade, infrastruktura za mlade i obitelji, socijalna stanogradnja i sl.

Mjere Posebnog cilja

9.1 Potpora kulturnim događanjima i očuvanju kulturne baštine

9.2 Potpora očuvanju prirodne baštine

9.3. Zaštita prirodnih resursa (sanacijom divljih odlagališta otpada na području Velebita i Natura 2000 području uz izgradnju pripadajuće infrastrukture za obradu – sortirnica i kompostana)

Poveznica na pokazatelje ishoda NRS

OI.02.6.62 Rashodi za zaštitu okoliša na području županije, po stanovniku

OI.02.8.48 Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku

OI.02.8.49 Broj posjetitelja ustanova u kulturi i kulturnih manifestacija na području županije

Planirani financijski okvir

Mjere Posebnog cilja

9.1 Potpora kulturnim događanjima i očuvanju kulturne baštine

CILJ MJERE	Očuvanje tradicije LSŽ i razvoj kulturnih događanja
------------	---

POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• U ruralnom i ostalim područjima poticati unapređivanje postojećih programa, izrada, uspostava i primjena programa za povećanje specijalizacije/diverzifikacije turističkih proizvoda i usluga, daljnja identifikacija i valorizacija resursa;• Razvoj selektivnih i prepoznatljivih oblika turizma: ruralni turizam (gastroturizam i obilazak vinskih cesta), izletnički, rekreativni, toplički, zdravstveni turizam, kulturni, vjerski i poslovni turizam, lovni i ribolovni, pustolovni turizam (rafting, climbing, paragliding, boravak u prirodi i sl.), cikloturizam i drugi oblici turizma• Kreiranje novih turističkih proizvoda i razvoj turističkih destinacija;• Podizanje kvalitete postojeće i izgradnja nedostajuće turističke infrastrukture u skladu sa standardima suvremene potražnje;• Certifikacija turističkih proizvoda (dodjela specijalnih oznaka);• Povećanje smještajnih kapaciteta i porast kvalitete ponude;• Izrada i provedba programa edukacije i osposobljavanja poduzetnika i svih zaposlenika u turizmu;• Obnova atraktivnih kulturno-povijesnih sadržaja u gradovima i općinama i poticanje inovativnih oblika njihove prezentacije (npr. digitalizacija građe, upotreba virtualne stvarnosti, umjetne inteligencije i sl.);• Osnaživanje povezanosti i sa sektorom kulture, zdravstva, poljoprivrede, ekologije, obrazovanja, IKT;• Poticanje gradova na kapitalna ulaganja u obnovu muzeja, galerija i starih gradskih jezgri, dvoraca, sportsko rekreacijskih sadržaja i drugih turističkih objekata• Vodoopskrbni i sustav javne odvodnje razvijati sukladno planiranom razvoju turizma i turističkih smještajnih kapaciteta• Projekte turističkog razvoja planirati integracijom i povezivanjem više turističkih proizvoda na jednom području (npr. cikloturizam razvijati uz kulturni turizam) u svrhu revitalizacije postojeće kulturne baštine• Poticati digitalizaciju turističke ponude, umrežavanje lokalnih turističkih zajednica sa županijskom u kreiranju zajedničke ponude
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Povećan broj dolazaka posjetitelja (izletnika, turista) i noćenja, stvaranje novih turističkih proizvoda LSŽ i dodatnih sadržaja;• Povezivanje turističkih djelatnika koji će promovirati zajednički brend LSŽ;• Povećanje smještajnih kapaciteta u funkciji turističke potrošnje;• Porast kvalitete usluge, rast broja novootvorenih izletišta, smještajnih objekata, seoskih domaćinstava, manifestacija;• Povećan broj programa / projekata revitalizacije kulturno – povijesne i tradicijske baštine u svrhu razvoja turizma.• Izgrađena izletnička turistička infrastruktura
RAZVOJNI UČINAK	<p>Optimalno korištenje svih županijskih resursa i uvjeta za postojeće, nove ili nedovoljno razvijene oblike turizma i turističke proizvode. Doprinos razvoju županije kroz pokretanje novih gospodarskih aktivnosti vezanih za kulturni turizam.</p>

9.2 Potpora očuvanju prirodne baštine

CILJ MJERE	Očuvanje prirodnih bogatstava LSŽ
-------------------	-----------------------------------

POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Sudjelovanje u izradi Državnog plana prostornog razvoja i drugih planova državne razine, pripremom podataka i planskih rješenja za područje županije.• Donošenje novog Prostornog plana županije, sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju. Međusobno usklađenje planskih rješenja između LSŽ i drugih susjednih županija.• Donošenje izmjena i dopuna važećeg Prostornog plana županije.• Donošenje Urbanističkih planova uređenja županijskog značaja, sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju• Donošenje novih prostornih planova uređenja gradova i općina, sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju• Donošenje izmjena i dopuna važećih prostornih planova uređenja gradova i općina.• Donošenje generalnih urbanističkih planova i urbanističkih planova uređenja• Vođenje Informacijskog sustava prostornog uređenja.• Izrada Izvješća o stanju u prostoru, studija i stručnih podloga za područje Županije i JLS• Uspostava stalne koordinacije sustava prostornog, regionalnog i ruralnog razvoja.
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Stvoreni prostorno planski uvjeti za realizaciju projekata iz područja gospodarstva, poljoprivrede, komunalne i prometne infrastrukture, društvenih djelatnosti, zaštite okoliša te zaštite prirodne i kulturne baštine
RAZVOJNI UČINAK	Kvalitetno i racionalno planiranje prostora ima učinak na ukupnu kvalitetu života građana koji u tom prostoru žive, rade ili ga povremeno koriste.

9.3. Zaštita prirodnih resursa (sanacijom divljih odlagališta otpada na području Velebita i Natura 2000 području uz izgradnju pripadajuće infrastrukture za obradu – sortirnica i kompostana)

CILJ MJERE	Očuvanje prirodnih bogatstava LSŽ
POTENCIJALNA PODRUČJA ULAGANJA	<ul style="list-style-type: none">• Izrada planova upravljanja, uspostava informacijskih sustava te osiguravanje savjetodavne i financijske pomoći u osmišljavanju i provedbi razvojnih projekata.• Potpora raznim oblicima aktivnosti svih zainteresiranih sudionika u zaštiti i održivom korištenju prirode i prirodnih vrijednosti• Poboljšanje identifikacije, valorizacije i interpretacije postojeće prirode i prirodnih vrijednosti u svrhu zaštite i održivog razvoja• Suradnja Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode LSŽ s drugim institucijama, JLS, udrugama i korisnicima prostora• Izrada posebnih stručnih podloga, studija nosivih kapaciteta i dr.• Poticati inovativne oblike prezentacije prirode i prirodnih vrijednosti (npr. korištenje IKT u prezentaciji, interpretaciji, edukaciji i sl.)
REZULTAT	<ul style="list-style-type: none">• Kvalitetnija promocija, korištenje i upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima• Izrađeni planovi upravljanja zaštićenim područjima• Izrađeni projekti poboljšanja i izgradnje infrastrukture i infrastrukturnih objekata važnih za učinkovito upravljanje zaštićenim dijelovima prirode• Očuvanje i poticanje korištenja tradicionalnih i udomaćenih sorti flore i faune• Oformljena banka genetskog fonda tradicionalnih i udomaćenih sorti flore i faune• Informiranje, educiranje i savjetovanje lokalnog stanovništva i drugih korisnika prostora

Plan razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

- Razvoj potrebne infrastrukture na područjima Natura 2000
 - Sanacija odlagališta otpada
-

RAZVOJNI UČINAK Planirane aktivnosti povećat će održivo korištenje prirode i prirodnih vrijednosti uz povećanje prihoda od održivog korištenja prirodne baštine te pridonijeti održivom razvoju županije na područjima Natura 2000.

Okvir za praćenje i vrednovanje

Pravilnikom o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave propisani su postupci i rokovi praćenja i izvještavanja o provedbi gore navedenih akata⁴. Praćenje je prvi korak, neophodan za vrednovanje provedbe plana te ostvarenih rezultata. Obuhvaća proces sustavnog prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojima se prati uspješnost provedbe posebnih ciljeva i mjera Plana razvoja. Temeljem toga dobivaju se relevantne informacije kako za donositelje odluka vezane uz prioritete javnih politika, tako i za širu javnost, čime se poštuje načelo transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih sredstava.

Za praćenje provedbe Plana razvoja zadužen je Regionalni koordinator te se ono provodi na godišnjoj razini, a izvješće o praćenju provedbe se podnosi Koordinacijskom tijelu 1. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu.

Za proces vrednovanja ključan je **Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja**⁵ (dalje u tekstu Pravilnik).

Spomenutim su Pravilnikom, među ostalim, naglašena je važnost neovisne usporedbe i ocjene očekivanih i ostvarenih rezultata, ishoda i učinaka provedbe akata strateškog planiranja. Vrednovanje uvijek provode stručnjaci koji su funkcionalno neovisni o tijelima nadležnim za izradu i provedbu akata strateškog planiranja. Rezultati vrednovanja koriste se za daljnje usklađivanje i optimizaciju procesa strateškog planiranja i definiranja javnih politika. Stoga je ključna svrha svih vrsta vrednovanja, gledajući u cjelini, unaprijediti kvalitetu izrađenog Plana te osigurati njegovu učinkovitu i djelotvornu provedbu te održive relevantne rezultate.

Župan, kao čelnik tijela nadležnog za izradu županijskog plana razvoja imenuje **Odbor za vrednovanje**, a regionalni koordinator je zadužen za angažiranje neovisnog **tima za vrednovanje**. Odbor za vrednovanje je ključno tijelo koje odobrava metodologiju vrednovanja te završno izvješće o provedenom vrednovanju.

Odbor za vrednovanje osigurava djelovanje sukladno važećim propisima, sudjeluje u unaprijeđenju kvalitete vrednovanja Plan razvoja te omogućuje nesmetan pristup svim informacijama potrebnima za kvalitetno provođenje vrednovanja, a sve sukladno zakonskom okviru te pod-zakonskim aktima. Odbor za vrednovanje u konačnici odobrava sva izvješća o vrednovanju no ni na koji način ne nameće niti mijenja zaključke ili preporuke odabranog neovisnog tima za vrednovanje. U svom radu vodi se načelima točnosti i cjelovitosti, učinkovitosti, djelotvornosti, odgovornosti, usmjerenosti na rezultate, održivosti, partnerstva i transparentnosti.

Plan vrednovanja sastavni je dio postupka vrednovanja. Sadržava indikativni popis vrednovanja koja će se provesti, njihov sadržaj i svrhovitost, vremenski raspored vrednovanja, metode koje će se koristiti za pojedina vrednovanja i podatke koji će se tražiti, dostupnost odnosno način prikupljanja podataka potrebnih za određena vrednovanja te okvirni proračun za provedbu plana vrednovanja.

Sukladno gore navedenom, u studenome 2020.g donesena je odluka o početku postupka izrade Plana razvoja i svih vrednovanja, te je putem javne nabave izabran vanjski stručnjak koji će provesti nezavisno prethodno vrednovanje Plan razvoja Ličko-senjske županije od 2021. do 2017. godine te

⁴ Narodne novine, broj 6/19

⁵ Narodne novine, broj 66/19

pratiti proces izrade Plana do samog njegovog usvajanja na županijskoj skupštini. Za navedeno je imenovan tim vanjskih stručnjaka tvrtke **Ecorys Hrvatska d.o.o.**

Sve navedene vrste vrednovanja moraju poštivati slijedeća načela:

Neovisnost – vrednovanje provode stručnjaci koji su funkcionalno neovisni o upravljačkom tijelu, potreba za objektivnim, jasnim i provjerljivim argumentiranjem nalaza i rezultata vrednovanja, čvrstim dokazima i detaljnom analizom.

Prilagođen pristup – vrednovanje koristi različite načine prikupljanja podataka odnosno odgovora na pitanja za vrednovanje, a nalaze, zaključke i preporuke temelji na triangulaciji odnosno sintezi svih nalaza.

Pravovremenost – planiranje provedbe vrednovanja i dostupnost rezultata vrednovanja koji osiguravaju da donosioci imaju pravovremene informacije na temelju kojih se mogu unaprijediti program.

Komunikacija i transparentnost - kontinuirani dijalog između naručitelja i izvršitelja - osiguravanja da rezultati vrednovanja imaju najveću moguću korist za naručitelja; konzultacijski proces s različitim relevantnih dionicima.

Vrednovanje tijekom izrade (prethodno vrednovanje) provodi se na participativan i interaktivan način usporedo s izradom Plana razvoja. Glavni cilj ovog vrednovanja je poboljšanje kvalitete procesa strateškog planiranja i konačnog nacrtu Plana razvoja; nalaženje optimalnog načina korištenja resursa za dostizanje razvojnih ciljeva i omogućavanje kvalitetne osnove za buduće praćenje i vrednovanje Plana razvoja.

Vrednovanje tijekom izrade prvenstveno je usmjereno na slijedeće:

- ✓ **Važnost/relevantnost** – koliko su ciljevi i mjere u Planu razvoja opravdani i relevantni u odnosu na stvarne razvojne probleme i potencijale županije te nudi li Plan razvoja optimalan način rješavanja razvojnih problema;
- ✓ **Djelotvornost/efektivnost** – kolika je vjerojatnost da će se postavljeni posebni ciljevi te pripadajući pokazatelji ishoda ostvariti putem planiranih mjera s pripadajućim pokazateljima rezultata i raspoloživih resursa te provedbenih kapaciteta (uključujući i analizu rizika);
- ✓ **Unutarnja usklađenost/konzistentnost** – provjera intervencijske logike odnosno provjera jasnoće, logičkog slijeda, usklađenosti i potencijale sinergije ciljeva, prioriteta i mjera (uključuje i provjeru **učinkovitosti i komplementarnosti**);
- ✓ **Vanjska usklađenost/koherentnost** – usklađenost Plana razvoja s Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. godine te ostalim relevantnim programima na regionalnoj i nacionalnoj razini te s programima EU; postoje li pozitivni učinci u širem kontekstu društveno-gospodarsko-okolišnih potreba i prioriteta šire regije i države.

Tim za vrednovanje dužan je predstaviti Odboru za vrednovanje detaljnu **metodologiju za provedbu vrednovanja** te sve **ključne nalaze i zaključke vrednovanja**, a što je preduvjet za konačno usvajanje **Izješća o prethodnom vrednovanju** od strane županijskog Odbora za vrednovanje.

Vrednovanje tijekom provedbe predviđeno je u zadnjem kvartalu 2024. godine, na polovici provedbenog razdoblja Plana razvoja kako bi se utvrdio stupanj uspješnosti provedbe te otkrili razlozi možebitnih identificiranih poteškoća u provedbi. Nalazi i zaključci ovog vrednovanja služe da donositelji odluka poduzmu određene korake i reviziju Plana razvoja s ciljem daljnje optimizacije njegove provedbe. Poseban fokus ovog vrednovanja je na učinkovitosti, dosljednosti, djelotvornosti, održivosti i jednakosti.

Vrednovanje nakon provedbe se provodi po završetku razdoblja provedbe Plana razvoja (nakon 2027. godine). Ocjenjuje cjelokupni proces i postignute rezultate te artikulira ključne naučene lekcije i preporuke za buduće unaprjeđenje procesa strateškog planiranja.

Ličko-senjska županija kao nositelj izrade Plana razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027. godina sklopila je dana 28. siječnja 2020. godine Ugovor o pružanju usluga prethodnog vrednovanja (Ex-ante evaluacije) Plana razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027. godina s tvrtkom ECORYS HRVATSKA d.o.o.

Sukladno članku 10. Pravilnika o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/2019) župan Ličko-senjske županije 02. ožujka 2021. godine donio je Odluku o osnivanju i imenovanju Odbora za vrednovanje Plana razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

Odbor ima 3 člana, a čine ga predstavnik Koordinacijskog tijela, čelnik/zamjenik Ličko-senjske županije i predstavnik Koordinatora za strateško planiranje.

U Odbor za vrednovanje imenovani su:

1. XXXXXX YYYYY, zamjenik župana Ličko-senjske županije, za predsjednika
2. XXXXXX YYYYY, ravnatelj LIRA-e Regionalne razvojne agencije Ličko-senjske, za dopredsjednika
3. XXXXXX YYYYY, voditelj Odjela, Uprava za strateško planiranje i koordinaciju fondova EU, Sektor za strateško planiranje i upravljanje razvojem, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, za člana.

Sukladno članku 12. Pravilnika o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/2019) župan Ličko-senjske županije 02. ožujka 2021. godine donio je Odluku o osnivanju i imenovanju Tima za vrednovanje Plana razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje 2021.-2027.

U Tim za vrednovanje imenovani su:

1. XXXXXX YYYYYY, LIRA Regionalna razvojna agencija Ličko-senjske županije, unutarnji stručnjak
2. Maja Hranilović, Ecorys d.o.o. Zagreb, vanjski stručnjak
3. Hrvoje Renka, Ecorys d.o.o. Zagreb, vanjski stručnjak.